

HUNGARA BIBLIOTEKO ESPERANTA

MORGAŬ MATENE

DRAMO

de

FREDERIKO KARINTHY

EL LA HUNGARA TRADUKIS :

K. de KALOCSAY

Per Esperanto



Al la Kulturo

ELDONIS

HUNGARA ESPERANTO INSTITUTO

Budapest (Hungarujo) VI. Eötvös-u. 3.

1923

Frederiko Karinthy estas unu el la plej bonaj nomoj de la moderna hungara literaturo. Li estis ano de tiu literatura grupo, kiu per la revuo „Nyugat“ (Okcidento) en la antaŭmilitaj jaroj portis novan svingon, freŝan inciton, junan sangon en la tiaman, iom velk-aspektan literaturan vivon. En la citita revuo aperis liaj poemoj kaj noveloj, sed ĝeneralan famon li akiris per siaj literaturaj karikaturaj: „Jen kiel vi skribas“, en kiu li kvazaŭ en grimaca spegulo montras la verkadmanieron de la plej famaj hungaraj kaj eksterlandaj beletristoj. Kun ekstrema abundeco li ŝutas el si la malgrandajn groteskajn skizojn, scenojn por kabaredo, en kiuj li kvazaŭ skarabojn sur pingloj kolektas la strangaĵojn de la homa, precipe de la grandurba vivo, mokas pri homaj malperfektaĵoj, sed ne malofte li tuŝas eternajn homajn problemojn sub tiu arlekena masko. Estas domaĝe, ke per ĉi tiuj bagateloj li dispecigas sian grandan talenton, kiu lin destinas por grandvaloraj ĉefverkoj. Ĉi tion montras liaj profundfilozofiaj noveloj

kolektitaj en la libroj „Falas la neĝo“ kaj „Du ŝipoj“. En ili ankaŭ ofte eksonas la satira voĉo, kiu interese miksiĝas kun ardanta, subpremata, trostreĉita lirikeco kaj kun la senbrida flugo de l' fantazio.

Pri Esperanto li ne nur interesiĝas, sed li ankaŭ parolas la lingvon. Poresperantaj artikoloj aperis de li en gazetoj. Li donis la permeson de Esperanta traduko por ĉiuj siaj verkoj.

K. de K.

ANTAŬPAROLO.

Kiam mi decidis tamen publikigi la jenan teatraĵon, kiun, kvankam mi dediĉis ĝin nepre por la scenejo, oni ĝis nun nenie prezentis*, kaj post nun, kiam ĝi aperas presita, oni verŝajne neniam prezentos, mi trankviligis min per tio, ke mi antaŭskribos al ĝi vastan dramaturgian studon: desegnante la interligitajn ĉirkaŭliniojn de nova kaj ebla dramaturgio, apud kiu la dramo mem estos nura ilustraĵo, eksperimenta materialo, per kiu mi povos pruvi novajn tezojn el pozitivaj kaj negativaj signoj. Mi imagis iel tiamaniere, ke la ĉiam pligrandiĝanta aĉetemo kaj la ankoraŭ pli grandiĝanta vendemo en la literaturo de la dudeka jarcento ĉiam pli kaj pli nebligas, ke la valormezuranta kritiko okupu sin pri iu verko tiom, kiom estus necese por malkovri, ĉu vere ĝi havas rajton por vivi, kaj, se jes, kiagrade kaj kial. La verkisto de la XX. jarcento restas ĉi rilate sola, kaj li devas hardi sin por esti sia propra kritikisto, se nur li ne volas kontentiĝi je tiu

* Intertempe oni tamen prezentis la teatraĵon, kaj ĝi atingis pli ol cent prezentadojn. (Rim. de la tradukinto).

belsonanta kaj oportuna, sed ne finpensita frazo, ke la rajton por vivo donas la vivo mem, sekve la solaj naturaj rimarkiloj de la valoro de dramo estas sukceso kaj plaĉo. Mi volis skribi ankaŭ pri ĉi tiuj eraroj kaj pri multaj aliaj, pripensaditaj dum la skribado de mia dramo, pri inventoj, kiujn kun surprizo mi ektrovis dum skribado, kaj per kiuj, mi ripetas, sistemo de interesaj teorioj estis kreigonta. Sed ĉio ĉi estis nur vana kaj naiva imagado de la artisto, kiu volus en ĉiu minuto haltigi la mondon, kiel Jozue sur la monto, dirante al la mondo: „Per amo de Dio, restu senmova iomete, ke fine-fine mi povu vin desegni precize, — ne estu ĉiam nur nekonfideblaj moment-fotografajoj!“ Sed la mondo ne haltas, ĝi kuras plue, kaj ĝia kirlita rivero kuntrenas la paperpecetojn de la centfoje komencitaj kaj centfoje ĉesigitaj skizoj, kiuj volis prezenti bildon pri ĝi. Ho, feliĉaj modernaj verkistoj, kiuj povas trudkontentiĝi je ĉi tio, kiujn kontentigas, kiujn ĝojigas, se per kelkaj bone observitaj linioj ili povas figuri la figureblan en la mondo: la movon. Mi ne naskiĝis kun tia feliĉa animo. Turmenta trudo vivis en mi, tim-zorgema instinkto, ke en ĉiu momento de la vivo mi vidu la tutan vivon, ke mi demandu la falantan ŝtonon: de kie vi falas, kaj kien, kaj kial? Ke per la sama mezuro mi mezuru venteton kaj ventegon. Ĉiam la Absoluton mi serĉis, kaj sciante, ke por ĉi tio oni bezonas forton, muskol-streĉite mi preparis min por la laboro, — sed kiam la preparado estis farita, jen foriĝis, kaj paliĝis ĝia bildo, kaj kie ĵus la nuda figuro de la ĉasta kaj pura, juna Vero staris sur la podio kiel modelo, por esti fiksita de mi sur papero — nun kun sendenta buŝo, flave, kun dikblovita ventro ridaĉis al mi la maljunega, kalvkapa Dubo. Kiu nun povus

eldiri la sencon de la konfuzaj linioj, se ne mi, la sola, kiu scias, kion mi volis? Kio forrestis de ĉi tiu improvizita verko: la koncepton de la nova dramo mi estus volinta skribi en formo de disertacio, — kaj kion en disertacio mi ne povas klarigi, kion mi povas pruvi nur senpere, per vivanta vivo, tragiko, komiko, tion mi estus volinta skribi en dramo. Neniu el ili nun jam efektiviĝos, tamen la eksperimento ne pereu sen postsignoj. Mi publikigas ĉi tiun tragikomedion tia, kia mi ĝin skribis dum du semajnoj, en la oka monato de la mondmilito. El saĝaj homoj, kiuj legis ĝin en manuskripto, estis iu, kiu proponis: jetu en fajron la tuton. Li ne estis prava. Estas neeble, ke tiun, kiu iam provis sincere kaj talentdestinite kompreni la homan vivon, ne estus frapinta la songsimileco de la mondo, hodiaŭ pli ol iam ajn. La sola pozitivo en ĉi tiu konfuza songo estas ĝuste la konsciiĝo pri la songo, ke mi *sciis*, ke mi nur songas, kaj ekstere, en la mondo de la *realo*, ĉio estas alimaniere, ol ni kredas. Nu, ĉar tion, kio estas ekstere, ni povas ja neniam diveni per la erara konkludado de la songo — la sola, kion ni povas fari, estas, ke ni *ekkrias*, kion ajn, en kia ajn maniero, sed kore kaj pasie kaj sincere, kun tiu dolorplena krio, kiun la timo je la Malbono kaj la sopiro je la Bono elpremas el nia koro — kaj eble tiam, per la fizika ferto de tiu voĉo ni vekiĝas el nia pezega songo. Ni krii, — ĉu ni ploru, ĉu ni ridu — estas ja egale, — sed kore ni ploru kaj kore ni ridu, — ĉar ĉio ekzistanta krom tio: dogmoj kaj konfesoj, nur pli profunde puŝas nian kapon en la malluman akvon de la songo. Ni moviĝu, ni ekiru en la mallumo, ni palpadu, kien ajn, estas ja egale — ĉu eble ne en ĉi tiu direkto kuŝas la supraĵo de tiuj akvoj, kie

iam, post multaj miljaroj, ellevos sian kapon la homo nun baraktanta en profundo kaj malsaĝo kaj mallumo kaj mensogo? Sub ĉi tiu mistera signo, kun ĉi tiu senkonscia intenco estas skribita ĉiu sincera vorto, kiu serĉas la ĝuston kaj veron, kaj saví oni devas la sinceran vorton el la perejo, eĉ se ĝi raŭke kaj neperfekte elŝiriĝis el la gorgo.

*

*Kelkaj notoj el mia notkajero dum la skribo de la
„Morgaŭ matene“.*

Propre kion vi volas? Vi ne solvos la problemon kaj vi ja scias tion, vi eĉ ne volas solvi ĝin. Kial do ĉi tiu nekutima penado, ĉi tiu gesto, kvazaŭ vi povus solvi ĝin?

Mi scias nur tion ke de post jaroj konfuza maltrankvilo, malklara obstino fermentas en mi — en la vestejo de la teatro ĝi atakas min kun nevenkebla forto, post prezentoj de tragedioj, kiujn mi trarigardis. La aktoro ludis bone, la verkisto elfaris honeste sian laboron. Oni havis la tragedian konflikton, la heroo devis fali, la kompatinda krevis tie, sur la scenejo, aŭ almenaŭ li certigis nin ke post unu aŭ du jaroj li mortos; ni iru nur hejmen trankvile. Ni alprenu ankoraŭ la analizon de l'animoj, la heredinfluojn, la tutan antaŭdestinitecon de nia sorto — do nature, tia ja estas la vivo! Kial vi plendas, kion vi volas, kio vin maltrankviligas? La vivo estas vere tia, vi tre bone scias, la verkisto nur densigis ĝin iom, li ja laŭskemigis. Kion fari?

Mi jam scias. La vivo estas vere tia, sed ĉion ĉi oni

povas rakonti en romano, poemo, novelo, per unu vorto]: en libro: tie oni havas tempon por ekspliki, serĉi harmoniojn, kortuŝi, — tie mi trovas konsolon per tio, ke tiel estas, ke ne povas esti alie, kaj estas dolĉ-malĝoje kompreni ĉi tion. Sed ĉi tiu verkisto urĝe kuntumultigis nin en granda ĉambrego, — venu, venu rapide, li diras, kiel eble plej multnombre, ĉirkaŭstaru min, mi volas diri ion! Oni alkuras: ni vidu do, — tiu inventis ion, aŭ malkovris ion, kio estas bona, kio helpos nin, kio elkondukos nin el la granda embaraso, — tiu volas ĉiu-okaze sciigi al ni ian solvon. Alimaniere — kial estus tiel urĝe por li, ke li vidu nin kune? Pri ĉi tio mi ekpensas sentence kaj dume mi rigardas la unuan, la duan akton, — jes, jes, la heroo estas en mizero tia kaj tia, same kiel en la vivo, en la romano; do certe, oni devas pereji ĉi maniere. Sekvas la tria akto — nu, kaj fakte li pereas. Jes, sinjoro verkisto parolas prave kaj tre ĝuste. Sed . . . kion mi ja volis diri? Mi jam forgesis. Kaj mi foriras el la teatro, konfuzita, malsaĝa, kvazaŭ kapofrapita.

Figuri la vivon . . . Jes, ĝi estas la plej inda celo de ĉiu arto. Sed tamen . . . se la teatro estus la sola arto-speco, kie ni *povas iri plue* kaj trans ĉi tio? estas egale por mi, eĉ se ĝi ne estos arto. Ĝi estu pli, aŭ malpli ol arto, io, kio ne havas nomon en la estetiko. Mi jam scias: ĝi estu scienco — sed eksperimenta scienco — eksperimenta biologio aŭ io ajn simila. Mi serĉas la leĝon de la vivo. Ĉu vi ne memoras do el la fiziko, ke la leĝoj estas pure kaj precize ekkoneblaj en la naturo — sur eksperimenta bazo, en retorto mi devas estigi la fenomenon por ricevi la leĝon. La leĝo de la libera falo, la plirapidiĝo „9.8“ nenie ekzistas, ĉar ekzistas la kontraŭstaro de la

aero k. t. p., en senaera spaco mi devas faligi la objekton por ricevi la „9.8“, oni devas forigi la embarasantajn cirkonstancojn, kiuj akompanas ĉiun fenomenon en la realo. La eksperimenta vivo — jen, ĉi tio estas eble la dramo. Se mi portas la vivon sur la scenejon tia, kia mi ĝin konas, mi ne povas ricevi la leĝon de la vivo, nur la leĝon de la sperto. Sed mi estas scivola je la leĝo — ne pri tio, kio *estas* la homo, sed pri tio, kio ĝi *povas esti*, ke en kia direkto *estas peninde* klopodi. Tiun homon mi volas vidi, kiun la menso kaj kompreno estus kreinta je la sesa tago, — anstataŭ tiu, kiun la hazardo kreis. La eksperimentan homon, la homunkulon mi volas vidi, — ni forigu la embarasantajn flanksimptomojn de la vivo. Ĉi tiuj flankaj simptomoj estas: sugesto kaj denove sugesto, per kiu la vivo, tradicio, estinto, eduko, socio, naturo. en unu vorto resumite: per kiu la tiel nomita *destino* sugestas nin.

*

Kial vi timas tiagrade je la *deus ex machina*? La *deus ex machina* estas la plej utila, plej ĝusta afero: la *deus ex machina* estas la retorto, la distililo, la senaera spaco, en kiu mi ricevas la *veran* leĝon. Mensogo, dank' al kiu mi venas al la perfekta vero. En la realo ĉio mensogas.

*

Tri horojn mi ricevis, tri karajn horojn, dum kiuj mi pere de homoj povas intime paroli al la homoj — al homoj, kiuj dum tri horoj kun tuta atento atentis min, kaj ĉio: sono, lumo, koloro servas min, por ke ili komprenu mian voĉon. Ni uzu do la maloftan okazon — ĉi tiuj meritas de mi pli multe ol tion, kion mi donis ĝis nun

en verso, en bildo, en humoro. Ni dividu bone la karan tempon. La unua horo estas sufiĉa ai mi por prezenti mian heroon kun siaj mizeroj, suferoj, naturo, ĉirkaŭaĵo, destino. Je la fino de la unua akto Aleksandro Ember estas sternita laŭ la leĝoj de la teatra kavalireco. Ĉion li provis, — vane. Konspiris kontraŭ li amikeco, amo, socio kaj sciigis lin, ke li devas morti; en la lasta momento eĉ la malsaĝa fatalo aperis kaj igis lin sortotiri la nigran globeton. La dramo eĉ povus havi jam finon laŭ la reguloj de la kavalireco, — ni vidis sortotragedion, la batantan pugnon de la vivo: Aleksandro Ember, vi finis, mortu!

Sed mi havas ankoraŭ du horojn, homoj, aŭdu, ĉi tiuj du horoj estas la miaj. La vivo finis sian laboron, mortigis mian heroon, nun venas mi! Kiu iris ĝis nun antaŭ ni per siaj piedoj, per siaj stumbladantaj, malsaĝaj piedoj, kiuj portis lin ĉiam al fendegoj, ties manon nun mi kaptu, tiun nun mi konduku. Eble oni povus savi lin, kompatindulon, malfeliĉulon, ni ja vidis, ke estas domaĝe je li, ni ja priploris lin — mi ja havas ankoraŭ du horojn. Venu kun mi, Aleksandro Ember, kiun la destino elpuŝis en la eksteran mallumon — venu al mi, ni eltrovos ion. Ion ajn, inventon, injekton, ian *deus ex machina*, — eble klariĝos, ke vi ne estas identa je tiu alia, kiun oni kondamnis je morto — ke *tiel* vi estas la vera — eble oni povas ankoraŭ helpi vin. Vin, kaj min, kaj tiujn ĉi tie, kiuj partoprenis ĝis nun vian sorton.

*

En aliaj artospecoj estas sufiĉe havi *talenton*, — la dramverkisto devas *voli*.

*

La dramverkisto ne estas „vates“ — la estontecon li ne *divenas*, sed *kreas*.

*

Libera volo ne ekzistas, mi scias bone — sed ekzistas limita volo, kaj tio estas sufiĉa al mi. La vento kaptis abel-amason kaj portas ĝin ien — jen la socio. Sed la abeloj inter la kadroj de la amaso rampadas tien, kien ili volas. Amaso ne havas volon, sed la individuo povas havi ĝin, kaj li eĉ devas. Tial estas malsaĝe apliki al la amasoj epitetojn, kiuj konvenas nur por individuoj. *Malfidela* Italio, *makleranima* Anglio — nuraj logikeraroj. Ju pli granda estas iu amaso, des pli ĝi estas nur neorganika fenomeno kaj des pli la nealiigeblaj leĝoj de la mekaniko estas aplikeblaj al ĝi. Sed por la individuo oni devas serĉi novan kaj aliigeblan leĝon: la leĝon de la vivo. Sorto-tragedion povas havi nur nacioj; — individuoj neniam.

*

Unu por ĉiuj, — jenaj „ĉiuj“ estas nun, se mi bone komprenis, la idoj, la *posteuloj*, por kiuj ni devas perforti pli belan estontecon, eĉ se tio kostus nian vivon. Nu, tiamaniere sin trovas iom da konfuzo ĉe la alia duono de la tezo — ĉe tio, ke *ĉiuj por unu*. Miaj posteuloj apenaŭ savos mian vivon je la kosto de siaj mortoj. Cetere, stranga estas la afero kun tiuj posteuloj, kiuj eĉ ne ekzistas. La medicina praktiko bazita sur la homa prudento, en okazoj kiam la nasko minacas la vivon de la graveda virino, pereigas la infanon por savi la patrinon. Ĉu tio estus senmoraleco? Apenaŭ. La patrino ja naskos novan infanon — la infano ne povus naski patrinon por si.

*

* Ich schreibe nicht, euch zu gefallen,
Ihr sollt was lernen. (Goethe.)

*

Duspecajn artistotipojn mi konas: la naskdestinitan *instruonton* kaj la naskdestinitan *lernanton*. La instruanto scias kelkfoje pli malmulte ol la lernanto, sed de la komenco li instruas, la lernanto kolose-multe scias, sed ĝis morto li lernas. En ambaŭ speco troviĝas genioj. Malbona verko de bona verkisto estiĝas tiel, ke ĝi fuŝmiksas sin en la laboron de la alia speco. Cetere, la novan estetikon la lernanto-tipo faris, tial ni frostotremas je ĉio, kio estas direnhavo, kaj ni serĉas nur, kiel solan valormezurilon de la verko: kiamaniere li povis fari tion, kion li volis. Kvankam ankaŭ tio estas grava, *kion* li volis.

La nova estetiko serĉas la *homon* malantaŭ la verko. La perfektecon ni serĉas ĉiuj, kaj ne trovinte ĝin en la verko, ni volas ĝin trovi almenaŭ en la artisto. Nature al la Shakespeare-verkoj estas tute egale, ĉu ilin skribis Shakespeare aŭ Bacon.

*

Tragikomedion mi skribas, sed renversitan. Ĝis nun la komenco de la tragikomedio estis ĝoja, la fino estis malĝoja. Ni provu unufoje fari tiel, ke malĝoja estu la komenco, gaja la fino.

*

Stilo kaj penso... Formo kaj esenco... Materio kaj arto... Laŭ mi la perfekteco de stilo estas la manko de stilo: direnhavo kaj esprimo estas unu kaj sama — aŭ

* Ne skribas mi por plaĉi al vi,
Vi lernu ion. (Goethe.)

almenaŭ ili estas nedisigeblaj: „Perfekt“ plej granda de la arto estas: sin kaŝi ke rimarku ĝin neniue.“

*

Formo de la mondo estas la movo, ĝia *esenco* estas la kvieto.

*

„Ne tial mi venis, por ke mi ĉesigu la leĝon, sed tial por ke mi plenumu (klarigu) ĝin. Dirite estis al la antikvuloj: amu vian homfraton kaj malamam vian malamikon. Sed mi diras al vi: amu vian malamikon... k. t. p. (Evang. Mark.)“ Ĉi tie estas nenia kontraŭdiro, la leĝon iufoje nur tiel oni povas klarigi, se oni renversas ĝin. Tio estas nur utila, saĝa ruzo. Kaj kiu amas la veron, tiu estas kapabla eĉ mensogi por la vero, se estas necese. Neniam sciis tiu, kion signifas ami la veron kun forto de la morto, kiu klopodis nur, ke tio, kion li diras aŭ skribas, estu vera. Vi vidas: tio estas la perfekta stilo, kiel Li parolis.

*

Jes, la artisto miradu, pie, kaj naive, miradu pri ĉio, kio ĉirkaŭas lin. Sed la *produkteman* miradon mi ŝatas, el kiu kreiĝas nova kono — tiun miradon, kun kiu Newton miris la unua pri io, pri kio neniue miradis dum kvinmil jaroj, — ke, se mi delasas stultan ŝtonpecon, senhezite, sagrekte ĝi ekiras laŭ certa direkto.

*

Senespera, belega batalo, ke ĉio koheru, kaj ĉiun koheron mi ektruvo.

*

La amo povas esti nur materialo de la dramo, sed ne ĝia temo. La amon, kiel temon povas havi nur lirika

verso ; Romeo diras sian amon en versoj kaj malaperas malantaŭ la fenestro de Julia.

Mi ne komprenas la modernajn dramverkistojn. Ĉu ili vere opinias, ke oni povas la amon ludprezenti sur la scenejo ? „Ĉirkaŭprenu min, jes, . . . sufoku min . . . la buŝon . . . la buŝon . . . donu vian buŝon ! mordu min !“ Terure ! Kiel malsaĝa, turmenta, ĝenanta sento, kiel malagrabla, kiel humiliganta ! kiel malbona ! Kaj eĉ la plej bona dramverkisto ne povas skribi ĝin alimaniere ; ĝi ja estas tiel.

Ĉu oni rimarkos, ke la tuta unua akto volas esti la *karikatur*o de tio, pri kio ĝi temas ? Muziko, parfumo, kloroformo — malsaĝa, konfuza kaj ridinda inkubo de la vivo. En la dua akto mi malfermas la fenestron kaj mi lasas eniri la venton. La tria akto estas utopio : improvizita imago pri la homunkulo.

*

La grafon Beniczky mi neniom konsideras malsaĝa homo

*

Eble mi ĉesigos . . . Mi rigardos la mondon, kaj mi konsentos, ke la beletristiko estas nur speco de la figurantaj artoj, — okulo, en kiu sin spegulas la mondo kaj el kiu ne kondukas nervofadeno en la malhelan kaj laborantan intelekton. Ho, kredu al mi, bone estus ankaŭ al mi luliĝi sur la ondoj de l'koloroj kaj sonoj . . . ho, kredu . . . ili levus ankaŭ min kaj mi povus kanti supre, — vortojn belsonantajn kaj lulantajn . . . Kiu trudiĝis min, ke mi solvu nodojn, — ke *mi* respondu pri la vivo, pri

kiu neniu entreprenas la respondecon? Mi povus verki epepeon pri la milito kaj la herooj . . . ho kiel bela laboro ĝi estus . . . kiel feliĉa mi estus. Eble, eble iufoje. Pardonu min.

*

Kaj ankoraŭ multaj aliaj . . .
Budapeŝto, 1916.

PERSONOJ:

Aleksandro Ember, inĝeniero.

Mario Lehotay, lia eksedzino.

Gabrielo Bella, komponisto.

Grafo Beniczky.

Irjő Olson, finna kuracisto.

Ŝtepan, muntisto.

Euĝeno Lidérc, ĵurnalisto.

Lenci Horváth, eleganta sinjoro, sed ĝibulo.

Lendvai, maljuneta sinjoro.

Edzino Lendvai, multe pli juna.

Hermino, estinta provinca aktorino.

Zajček, kapitano.

Békássy, ĉefleŭtenanto.

Unua apaĉo.

Dua apaĉo.

Knabeto.

Kelkaj scivoluloj.

Tempo: en iu de l'antaŭmilitaj jaroj.

Elparolo: Ember, Lehotay, Bella, Benicki, Irjő Olson, Ŝtepan, Lenci Horvat, Lendvai, Hermin, Zajček, Bekaŝŝi. Akcento ĉiam sur la unua silabo.

UNUA AKTO.

Scenejo: Malgranda salono de eleganta klubejo, proksime al la granda halo, kie oni aranĝas la koncertojn. Kun pezatmosfera gusto establita ĉambro. Silktapetoj, meze lignopavima plafono, ekzotikaj kreskaĵoj, grandaj foteloj, tabletoj, lampo kun ŝirmilo, sur la muroj ankaŭ multaj malgrandaj lampoj, pordoj kun kurtenoj. Dekstre pianino, niĉo fermebla per kurteno. Meze, sur la fundo, granda spegulo, maldekstre pordo, kiu kondukas al longa kaj mallarĝa koridoro; tiun koridoron oni povas vidi nuliĉe longe. Dekstre, apud la niĉo, pordo.

Antaŭ ol la kurteno leviĝas, la orkestro ludas el iu opero. Eble el la *Cavalleria Rusticana*. Kiam la kurteno leviĝas, meze brulas la lampo, la niĉo estas duonmalluma. La dekstra pordo estas malfermita. En la momento, kiam la kurteno leviĝas, la orkestro eksilentas, kaj tra la maldekstra kurtenhava pordo oni povas aŭdi interne, el la direkto de la koncerthalo, nature pli mallauĉe, la daŭrigon de la sama ario, kiun la orkestro delasis... La muziko sonas interne iom da tempo, poste aŭdiĝas ankaŭ pura, sonora virinvoĉo. Subite la muziko eksilentas, malproksime oni aplaŭdas, poste la koncerthalo denove ekmuzikas mallauĉe. La koncerto daŭras preskaŭ ĝis la fino de l' akto kun malgrandaj paŭzoj; konstante ĝi kolorigas la dialogon.

(Olson, Bella venas de maldekstre.)

Bella (bela, efekta, pli aĝa homo. Grizaj haroj, sed nigraj lipharoj. Artist-eleganteco. Molaj gestoj. Estas karakterize, ke lin eĉ homoj ne multe pli junaj ol li nomas „oĉjo“ *): Bonvolu, ĉi tie oni povas fumi cigaron.

* oĉjo (onkleta): intima alparolo de pli maljunaj homoj kutima ĉe la hungaroj.

Olson (blonda, unuavide malgrava, ĝentila homo, iom fremda akcento. Li ĉirkaŭrigardas, poste): Bela establo.

Bella: Poste ni povas enrigardi . . . Nun ia solo sekvas. (Ili sidigas). Do, kion vi diras pri nia muziko?

Olson (ĝentile): Tre bona muziko. Tie supre ni tre ŝatas la hungaran muzikon.

Bella (amuzigante): Kiel afabla, bonmaniera homo vi estas, kara sinjoro doktoro. Ĉu vi ne koleras, se mi parolos pri vi tiel, kvazaŭ vi ne ĉeestus?

Olson (ridetante): Bonvolu, mi petas.

Bella: De duonhoro mi havas la honoron koni vin. Vi eble ne komprenas tie, supre, en nordo, kion ĉi tio signifas al ni. Mi diras, ke ĉi tio estas tute aparta, incitanta kaj ekscitanta sento . . . kion nur ni, hungaroj povas senti . . . vi ne komprenas ĉi tion. Kaj la francoj, germanoj, angloj jam al kutimiĝis.

Olson: Al kio?

Bella: Jen estas plenkreskinta homo, kiu dum sia vivo unufoje venas en Hungarujon, kaj post kelkaj horoj renkontas min . . . plenkreskinta homo, civitano de fremda lando: kaj li hungare alparolas min, hungare parolas kun mi. Granda afero estas ĉi tio.

Olson (ridetante): Tre multe ni estas hejme, kiuj parolas hungare. En la universitato la hungara lingvo havas katedron.

Bella: Mi scias, mi scias. Ankaŭ ĉe ni oni

instruas finne. Ankaŭ mi lernis: „Kala elevana uiskalana uizen alla . . .“ Sed tamen ĉi tio estas io alia. Ia infana, gimnaziana fiereco. Aŭ parvenueco. Sed mi devas perfidi mian patrujon, por ke mi flustru ĝin al vi . . . ĉu neniu aŭdas? . . . ke neimagebla kaj ĉefe malofta ĝojo estas por mi: renkonti iun, en kies infanaĝaj songoj tie, malproksime, en nordo, tiel vivis Hungarujo, Budapeŝto . . . kiel ni pensas pri Parizo, Berlino. Kiu lernis hungare, por ke li povu legi niajn poetojn, same kiel ni lernas france, angle, pensante pri Shakespeare kaj Racine. Ekscitante nova afero estas ĉi tio por ni. Ĉu ne, tiel vi ellernis hungare?

Olson (ridetante): Jes. Mi pensis pri tio, ke iam mi venos ĉi tien.

Bella: Ĉi tio estas simila al tio, se malriĉan, klopodemman homon vizitas lia parenco eĉ pli malriĉa ol li . . . Vi vidas, tia komencanta Grandpotenco estas ni . . . (Subite). Diru, ĉu mi imponas al vi?

Olson (ĝentile): Mi ne komprenas.

Bella: Per tio ke mi estas denaska hungaro, ke mi jam en mia tria jaro parolis hungare.

Olson (ĝentile): Ni estas fieraj pri la hungara parenceco.

Bella: Ne tiel mi opiniis. (Malgajĝinte) En Parizo al mi neimageble imponis la stratinfanoj, kiuj parolis france.

Olson: Estas vere interese.

Bella: Nature, ĉi tio estas alia, estas parenceco. Vi estas mia malriĉiĝinta parenco. Kuzo,

Kiun mi vidis lastfoje en Azio. Poste li foriris el la hejmo. (Li donas sian manon): Servus,* kuzo, ĉu ci ne rekonas min? Mi estis tiu barba kirgizo, kun kiu ci dormis sub sama malgracia tendo. Ĉu ci ne rekonas min. Depost mil jaroj mi ne vidis cin.

Olson (ridetante): Pli ol mil jaroj.

Bella: Do kion ci diras pri la riĉa parenco, kuzo. Kiel plaĉas al vi Budapeŝto?

Olson: Ĝi estas tre bela urbo.

Bella (kun konsterniĝo): Ĉu vere? Per unu vorto, vi estas kontenta je ĝi, juna homo. Vi ja parolas, kvazaŭ travojaĝanta princo. Estas bone, ke vi ne almetas, ke „la hungaroj estas popolo tre kavalira.“ **

Olson (serioze): Tio ja estas vera.

Bella: Mi antaŭdiris! Do... mi povas montri ion pli konvenan... Eble la komerco interesas vian sinjoran moŝton? Aŭ la arto...? Kion vi diras pri niaj filharmoniistoj?

Olson: La italan muzikon, ŝajnas al mi, vi tre ŝatas.

Bella: Diru eble ankaŭ, ke ni kutimas „amuziĝi plorante.“ *** Do... kion vi diras pri niaj virinoj.

Olson: Tre malmulte da ili mi povis vidi ĝis nun.

Bella: Ĉu malmulte? Sed ĵus vi ja vidis

* Latindevena saluto: (via) servisto, sed kutima nur inter intimuloj.

** Oportuna, iom eluzita laŭdo, ĝis enuo aŭdata de fremdlandanoj venintaj en la landon (Rim. de l'trad.)

*** Vere, la hungaroj dum amuziĝoj, diboĉoj estas ofte tre seriozaj, kantas tre malĝojajn kantojn. (Rim. de l'trad.)

Marion Lehotay. Ni supozu, ke ŝi estas la plej bela virino en Hungarujo. Ni supozu, ke tiel, kiel ŝi staras tie, sur la podio, kaj kantas, ŝi reprezentas la hungaran idealon. La patrono de la nacioj estas ja ordinare virinseksa. Ni supozu, ke ĉi tiu bela virino, kiun vi aŭdis interne kanti je unu horo post via alveno en Budapeŝton, estas mem *Hungaria*, nia Sinjorino, por kiu ni oferas nian vivon kaj sangon. Do . . . kion vi dirus ĉi okaze pri nia gusto?

Olson (ĝentile): Ŝi estas vere tre bela virino. Iom troe ŝi tremigas la voĉon.

Bella: Nu, tre malvarma devas esti la aero tie, ĉe vi.

(Subite, forta tamburado el la direkto de la halo. Sur la dekstraflanka koridoro, rapidante, kun konfuza vizaĝo venas Aleksandro Ember. Li estas en strata vesto. En la sama momento ankaŭ Olson sin turnas kaj ekiras senvorte en la direkto de la pordo, tiel ke ambaŭ, per unu fojo, en la sama momento venas al la sojlo. Nun okazas ĉi tio: ambaŭ haltas, Olson montras dorson al la rigardantaro, Ember alrigardas lin, subite turniĝas kaj rerapidas sur la koridoro. Olson trankvile turniĝas kaj revenas al Bella.)

Bella: Kio estas? Tiu ja estis Aleksandro? Kiel li venas ĉi tien?

Olson: Mi ne scias.

Bella: Ĉu vi konas lin?

Olson: Mi ne havas la honoron! Kiu li estas?

Bella: Aleksandro Ember. Mirinde . . .! Do li estas ĉi tie? Aleksandro Ember, la estinta edzo de Mario Lehotay, pri kiu ni ĵus parolis.

Olson: Ĉu Aleksandro Ember, la inĝeniero?

Bella: Inĝeniero, jes, inĝeniero. Krom tio li estas ankaŭ inĝeniero. Sed kiel vi scias tion?

Olson: Estis ja legeble en la vesperĵurnalo! La armeo aĉetis tre gravan inventaĵon de li.

Bella: Tiel! Mi ne scias. Sed kiel strange li aspektis. Kiamaniere li venas ĉi tien, kie lia edzino . . .

Olson: Eble el la halo li venas.

Bella: Neniel, li ne iras tien, kie estas lia edzino. (Konfidence.) Estis tre granda skandalo . . .

(La triangelo denove eksonas interne, forte. Ember aperas denove sur la koridoro, tie ili renkontas sin . . . Ember ankoraŭ pli multe konsterniĝas, li volas denove returni sin, sed poste li frotas siajn okulojn kaj tamen envenas. Olson flankeniras ĝentile. Ember ekridas konfuzo. Li frotas siajn okulojn.)

Ember: Pardonon . . . Nu . . . ĉi tio estis stranga . . .

Olson: Ĉu vi volas ĉi tien . . . ?

Ember: Tia afero ne okazis ankoraŭ al mi.

Bella: Servus, mia Aleksandro.

Ember: Bonan vesperon oĉjo Bella.

Bella: D-ro Olson, finna kuracisto. Aleksandro Ember.

Olson: Mi havas la honoron.

Bella: Li parolas hungare.

Ember: Jes . . . mi tre ĝojas . . . sed kiel strange . . . vi ja ne similas al mi.

Bella: Ne similas al vi! Do kial li similas al vi?

Ember (ridas nerve): Mi petas pardonon . . .

kara sinjoro doktoro... mi kvazaŭ hontas rakonti ĉi tion, tiel stranga estas la afero. Ĉu ankaŭ ĵus estis vi, kiu venis al mi renkonte?

Olson: Jes, mi opinias.

Bella: Kaj vi subite returniĝis. Kio tuŝis vin? Mi opiniis, ke ia malagraba konateco.

Ember (nerve ridas): Tute ne... Unuafoje mi vidas nun sinjoron doktoron. (Li ekkaresas sian frunton)

Bella: Nu, kio estas, kio estas?

Ember: Tute malsaĝa afero... kvazaŭ mi estus aŭdinta revolverpafon el la halo.

Bella: Kio?

Ember: Kaj mi rapidas ĉi tien, kaj jen, ĉe tiu ĉi pordo venas al mi renkonte... ŝajnas, la sinjoro doktoro... sed mi opiniis, ke mi iris eraran vojon, kaj ke mi volas kontraŭiri spegulon anstataŭ pordo. Mi kredis, ke ĝi estas spegulo. (Perforte li ridas) Ĉu mi estas freneza? Ĉu ne grandioze? Serioze mi diras, tiel estis... je la nomo de Dio... kaj ankaŭ la duan fojon preskaŭ mi returniĝis. Kiam mi duafoje aŭdis la pafon...

Bella: Kian pafon. Ne farsu!

Ember: Ĉu mi ne estis tamen prava? ŝajnas, ke mi havas halucinacion.

Bella: Na, vi estas vere freneza. (Esplorante li rigardas lin).

Olson: Mi rekomendas min. Mi reiras en la halon.

Ember: Mi tre ĝojis, sinjoro doktoro. Vi ne koleras, ĉu ne? Sed eble mi tedas la sinjorojn?!

Olson : Ho, tute ne ; ĵus mi volis foriri. (Al Bella)
Mi rekomendas min.

Bella : Adiaŭ, doktoreto. Espereble ni ankoraŭ revidos vin.

Olson : Kelkajn tagojn mi restas en Buda-peŝto. En la universitato mi havas ion por fari. (for)

Bella : Nu, kio vin ĉagrenas ?

Ember : Kio ? Nenio. Mi aŭdis ian krakon en la halo.

Bella : *Fortissimon* vi aŭdis. Ĉu vi ne estis en la halo ?

Ember : En kia halo ? kia *fortissimo* ? Ĉu estas do koncerto ĉi tie ?

Bella : Eh, vi ŝercas kun mi.

Ember : Mi ne . . .

Bella (iom brutale) : Do, kio estas al vi ? Ĉu vi ne scias, kie vi estas ?

Ember : Sed jes. En la hotelo „Hungaria“ Mi estis laca, mi venis ĉi tien, mi malfermigis ĉambron por ekkuŝi.

Bella (malbonhumore) : Sed, mi petas vin, lasu ĉi tiujn aferojn. Vi ja sciis, ke estas koncerto ĉi tie. Vi vidis la afiŝojn.

Ember (afliktigas, poste embarasite) : Jes, efektive . . . Mi vidis ion.

Bella (krude) : Do, kial vi ludas komedion ?

Ember (ektremas, sidiĝas. Mallaŭte, sin senkulpigante) : Mi ne ludas komedion. Kial vi pensas tion, oĉjo Bella ?

Bella (pli milde) : Tial ĉar mi ja ne estas tia homo, al kiu vi ne povus esti sincera. Vi ne

povas esti sincera, tio estas via mizero. Ĉiam vi ludas komedion. Tuta homo oni devas esti, mia filo! Kiel vi kondutas? Supren la kapon! Kia konduto estas ĉi tio?

Ember: Sed . . . sed . . . mi . . .

Bella (energie, sed kun bonvolo): Nur rekte kaj sincere. Ni estas homoj, Aleksandro, kaj ne sovaĝbestoj. Vi ne devas honti tial, ke ankaŭ vi estas nur homo . . . Tiun virinon vi volis vidi . . . nu, silentu . . . kia homo estas tiu, kiu ne kuraĝas konfesi tion . . . Se al la ĉefkelnero vi ne konfesas, mi komprenas. Sed al mi! Oni ne devas honti pri virinafero.

Ember (kun delikata malkonsento): Ne, ne . . . oĉjo. Tion oni ne povas fari tiel . . . tiel simple . . .

Bella (krude): Sed lasu ja . . .

Ember: Tamen, mi petas, komprenu min . . . Oni do aŭskultu min. Oni ne volas aŭskulti min. Ĉiam tio estas mia mizero.

Bella: Infanaĵo! Pli bone mi komprenas vin, ol vi vin mem. Kial oni devas multe aŭskulti pri tio ĉi?

Ember: Mi volas diri nur, ke mi vere ne sciis . . . aŭ mi ne sciis certe . . . La tutan vesperon mi vagis tra la stratoj . . . mi iradis ankaŭ en mallumaj stratoj . . . kiel profundaj minoj . . .

Bella (mansvingo): Bone, bone, mi scias.

Ember (rapide daŭrigas): Sed ankaŭ ĉi tio estas grava . . . kaj mi estis tre laca, vi scias, mi multe laboras nuntempe. KREDU al mi: ĉi tio estas ankaŭ grava. Mi estis ankaŭ en la „Transilvania Drink-

ejo. " Poste, subite mi estis tie ĉi, antaŭ la hotelo kaj . . . estas ja vere . . . mi vidis ankaŭ la afiŝon, sed kedu, ke mi forgesis pri ĝi, ne tial mi envenis . . . sed, ĉar mi tre laciĝis, kaj subite mi ne povis jam iri plu. Mi pensis, ke mi kuŝiĝos, kaj subite, antaŭ mia ĉambro, sur la koridoro mi kvazaŭ estus aŭdinta pafon. Sed vere, mi opiniis . . .

Bella (kun moko): Ĉu pafon? Ĉie vi aŭdas pafon. Nur rakontu tion al via nervkuracisto, li klarigos al vi tre edifajn aferojn sekve de ĉi tio.

Ember: Nature, miaj nervoj ne estas en ordo, mi scias. Sed tio estas ja simple la sekvo de la laciĝo. Ĉu tiel oni ne povus al si prezenti la tutan aferon? Mi diras ja, ke mi tro multe laboris lastatempe. (Ridetas pale.) Vi povis ja legi, ke . . .

Bella (io venas en lian penson): Jes, jes . . . vere . . . tiu finno diris al mi ion. Mi gratulas vin, fileto. Mi aŭdis, ke vi inventis ion. Kio ĝi estas?

Ember (avide): Mi kredas, ke la afero estas tre interesa. Almenaŭ mi kredas . . .

Bella (kun bonvolo): Nu, diru, diru.

Ember: Vi scias . . . Mi okupas min pri aviado.

Bella (ridetante): Certe, jes, mi aŭtis.

Ember: La parolo estas pri novforma flugmaŝino, ĉu vi scias?

Bella: Nu, ĉu vere? . . . vi inventis flugmaŝinon?

Ember: Sed tamen, ĉu mi ne tedas vin, oĉjo Bella, parolante pri tio?

Bella: Sed tute ne, tute ne fileto. Kontraŭe, la afero estas tre interesa. Eĉ vi mem ne scias, kiel interesa. Parolu nur.

Ember: Vi vidos tuj, ne ia malgravaĵo...

Bella: Nu...!

Ember (ridetante): Sed mi ne scias, ĉu vi, oĉjo *Bella*, multetaksas ĉi tiujn „teknikajn almilitaĵojn“, kiel vi kutimas nomi ilin.

Bella: Min la *homo* interesas unuavice, fileto, kaj ne tio, kion la homo faras.

Ember (meditante): Kaj mi ĉiam... kaj min ĉiam tio instigis, ke la verko, faritaĵo, laboro estas pli ol la homo.

Bella: Malantaŭ la faritaĵo kaŝas sin la homo. La faritaĵo estas nur masko.

Ember (meditante): Do... ĉu tiel mizera kaj malbela estas la vizaĝo de la homo, ke li ĉiam faras maskon?

Bella: Estas io prava en la afero. La perfekta homo, la homo kun perfekta korpo kreas ja nenion, li ne bezonas tion. Pli volonte li detruas kaj neniigas.

Ember (avide): Sed tiel ja... Ĉu vi scias, oĉjo *Bella*, ke tio, kion mi faris, ankaŭ estas por detruo kaj neniigo?

Bella (kun iom da moko): Ĉu vere!?

Ember: Ĉu vi ne legis? Nature, vi ja ne legis. Mian inventaĵon aĉetos la armeo, se estas vere...

Bella (ne komprenas): Sed la parolo estis ja pri flugmaŝino.

Ember: Milit-flugmaŝino. La ideo mem ne

estas nova . . . Sed mi trovis feliĉan novigon. Ĉu vi povas imagi kuglon, oĉjo Bella, kiun oni ne povas eviti?

Bella (mokamuze): Kiu turniĝas post la homon ĉe la stratangulo, ĉu ne?

Ember (vigle): Vere, ĝi flankturniĝas ĉe la stratangulo.

Bella: Do . . . ĝi estas rafinita kuglo.

Ember: Nun jam oni povas ja paroli pri la afero. Vi jam aŭdis ion pri la elektraj ondoj, ĉu ne?

Bella: Kara filo, diru laŭeble nur la esencon, sen ia teknika klarigo.

Ember: Do bone, nur la esencon. Imagu flugmaŝinon, sur kiu neniu sidas.

Bella: La faritaĵo . . . kaj ne estas homo malantaŭ ĝi . . . mi komprenas.

Ember (ĉiam pli vigle. Ekstere la muziko plilaŭtiĝas, ankaŭ li levas sian voĉon): La maŝino ekiras . . . tie, kie ĝi staris, restas nur kelkaj inĝenieroj, kiuj direktas la elektrajn ondojn . . . De malsupre, sur la tero ili direktas la maŝinon . . . per elektraj ondoj . . . Ĉu vi atentis oĉjo Bella?

Bella (subite kuntiras siajn brovojn, kun ŝanĝita, serioza voĉo): Mi atentis . . . tre interese . . .

Ember (kun brilantaj okuloj): Ĉu ne vere? Tre interese . . .

Bella (signife): Nur daŭrigu. Vi eĉ ne imagas, kiel interesa estas ĉi tio.

Ember: Ĉu ne? La maŝino leviĝas, flugas al la malamikoj. Tiuj vidas ĝin, ĝi proksimiĝas

kun regulaj arkoj, proksimiĝas, sekvas ilin, turniĝas.

Bella: Ĉe la stratangulo . . .

Ember: Jes, per si mem. Ĝi iras tien, kie ili estas plej multnombre. (Ekrigardas al li) Ĝi persekutas ilin, kuras post ili, kiel aertorpedo.

Bella: Nur parolu, mi atentas.

Ember (stariĝas): Subite ĝi ekŝanceliĝas, malleviĝas, falas . . .

Bella (ĉiam pli signife rigardante lin): Aha . . .!

Ember: La maŝino krakadante malleviĝas . . . eksplodo . . .

Bella (sidas komforte, balancas sian kapon kvazaŭ ĉion komprenante, prenas cigaredon, kaj tre malrapide ekbruligas ĝin): Puf!

Ember (malpli certe, kun perforta entuziasmo): Kaj tie kuŝas maŝino kaj homoj . . . kiel sola bombo.

Bella (senĝene balancas sin sur la seĝo): Bombo, bombeto. Eta bomboneto. En silkpapero.

Ember (tute malcerte): La maŝino, en kiu neniu sidas . . . La maŝinforma grenado iris post ilin kaj neniigis ilin. Ĉio pereis, kaj super la kadavroj . . .

Bella (distrite): Super la kadavroj . . .

Ember (konsternite): Super la kadavroj . . .

Bella (balancas sin): Super la kadavroj staras Aleksandro Ember, militinĝeniero kaj tenante unu manon en la veŝto, etendinte la alian li krias! Rigardu, Mario — rigardu . . . tri-i-icent homoj,

káput! per unu sola frapo! *Mi* faris ĉi tion!
Hu-hu! Ĉu vi vidas, kiel sovaĝa mi estas?
(Stariĝas.)

Ember (rigidiĝis tie, kie li staras).

(Longa paŭzo, *Bella* butonumas sian jakon kaj fajfadas.
Interne mallaŭta *pizzicato*, tiklanta muziko: ĥoro el la
„Maskobalo“, III. Akto.)

Bella (faras per la kapo signon en direkto al la halo): Ĉu vi aŭdas? (*Ember* ne respondas.)

Bella: Ĉu vi aŭdas? (Li fajfas la melodion) Kiel ĝi ridegas! (*Ember* silentas.) Ridegas la muziko. Nu, kara filo, mi ne lasus, ke la muziko ridegu je mi.

(Paŭzo.)

Bella: Nu, . . . ni parolu pri io alia.

Ember (glutas): Ne-ne-ne, ni parolu nur pri ĉi tio, oĉjo *Bella*. Per unu vorto, vi asertas, ke mi nur . . . al ŝi . . . por . . . ŝi . . .

Bella: Kion vi volas? Kial mi zorgu pri tio? Lasu min en paco. Kiel koncernus min propre via virinmizero. Mi ja spertis, ke vi ne volonte aŭdas, se mi aludas ĝin.

Ember (krude): Ne pri virino estas la parolo, sed pri mia laboro. Pri tio mi parolis.

Bella: Kaj kion do vi volas? Se mi bone memoras, ni diskutis pri estetikaj demandoj. Pri la kreaĵo kaj pri la homo aŭ pri kio la diablo! kaj vi asertis, ke ne kaj ne . . . kaj mi uzis ekzemplon por pravigi mian tezon.

Ember: Kian tezon?

Bella (naive) : Tiun tezon, kiun ni pridiskutis. Ke malantaŭ la faritaĵo ĉiam la homo sin kaŝas kun ĉiuj siaj mizeroj . . . malfeliĉo . . . doloro . . . kun ĉiuj siaj timoj.

Ember (balbutas) : Kial ĝuste kun timo ?

Bella : Kaj ankaŭ kun ceteraj. La homo volas montri ion. „Rigardu do, tia mi estas ! Mi faras maŝinojn. Rigardu, kiel forta mi estas.“ Diablon ! Nur la maŝinoj estas fortaj. Kaj ili disŝiras ankaŭ vin, ĉiujn. La grandajn epopeojn pri senmortaj herooj ĉiam blinduloj verkis kaj lamuloj. La herooj ne skribas epopeojn, fileto . . . La herooj . . .

Ember : Do kion ili faras ?

Bella : . . . Mortas. (Kun signifo.) Poste venas la lamulo kaj la mizerulo kaj skribas la senmortan epopeon, kaj li ankaŭ vivas per ĝi . . . kelke da ili eĉ tra eternaj tempoj . . . Nur la malsanuloj vivas eterne . . . la sanaj homoj ĉiuj mortas . . .

Ember (alrigardas lin, ne respondas).

Bella (frapadas lian ŝultron) : Ne timu, ne timu, amiko ! Ni ambaŭ estas malsanaj, vi kaj mi . . . Bonaj, kadukaj, malsanaj epilepsiuloj . . . Ni ne mortos tre baldaŭ.

Ember (silentas).

Bella (moke) : Sed kial vi ne konsentas ? Ĉu ne estas pli bone por ni ? Mi ne mortos pro tio, ke mia amatino amas la heroon kaj ne min . . . kaj vi, vi ne sidiĝos sur tiun koleran maŝinon, kiu masbuĉos tiom da homoj, kiam ĝi eksplodas. Ni vivas plue kun rompitaĵoj koroj, kaj la heroo

rompas sian kolon por ke li povu elporti la ganton de mia amatino el la fendego . . . Poste li sidiĝos sur vian maŝinon kaj li rompas la kolon ankaŭ duafoje. Kaj ni sidas malsupre kaj nia rompita koro rikanas pro la volupto, ke ĝi povas malĝoji pri ĉi tio.

Ember (silentas).

Bella (ŝerce): Nu, kial vi afliktiĝis? Ĉu ja ne serioze?! Ĉi tio estas nur tiaj paroletoj.

Ember (kun fremda voĉo): Mi ne estis malkuraĝa.

Bella (kvazaŭ ektimas): Nu, kio estas?

Ember (kun sama voĉo, pli laŭte): Mi ne estis malkuraĝa. Li ofendis min. Mi nenion faris, mi ne duelis kun li, ĉar mi komprenis mian edzinon. Tiun homon oni povas ami.

Bella: Sed kio do! Ne pri tio estas la parolo.

Ember (ĉiam pli laŭte): Mi diris al ŝi, ke ili atendu. Ke ili donu al mi okazon. Ĉi tiujn aferojn oni ne povas fini per unu fojo. Ŝi ne komprenis min, kiam ŝi estis malbona kontraŭ mi, sed mi komprenis ŝin kaj mi pardonis al ŝi. Tio ĉi ne estas malkuraĝo.

Bella (malvolonte): Sed ĉi tio ja . . . Mi ja ne scias, pri kio vi parolas, fileto.

Ember (kun mansvingo): Vi scias, pri kio mi parolas, ĉar ankaŭ vi parolas pri tio. Nur since-recon! Ni vidu do, kiel okazis. Mia edzino ne diris, ke ŝi amas la grafon.

Bella (malvigle): Sed kara amiko, vi espereble

ne rakontos al mi nun la tutan historion, kvazaŭ ni estus en la unua akto de dramo, kie oni bezonas la antaŭaĵojn.

Ember (daŭrigas): . . . ne diris ke ŝi amas la grafon. La kaŭzo de la konflikto ne estis ĵaluzo.

Bella (mallaŭte, kun ŝanĝita voĉo): Ne pri tio estas la parolo. Kial vi ne duelis kun li?

Ember (post paŭzo): Ĉar mi hontis pri mi.

Bella (malespere): Hm . . . tiamaniere do . . . kial foriris via edzino?

Ember: Ĉar ŝi volis min vidi forta kaj pura . . .

Bella (kun boneco): Do vi kredas . . . ke ŝi revenus . . . se . . .

Ember: Mi diris al ŝi: neniun mi volas ofendi, ĉar mi estimas ĉiun personon kaj senton. Eĉ se mi ne komprenas ĝin. Sed honestan ludon mi postulis. Mi diris al ŝi, ke mi atendas paciencem, ĉar ŝi sentas, ke nun ŝi ne povas ami min. Ĝis ŝi povos doni respondon al mi, ĝis tiam mi ne havas kaŭzon enmiksi min en ŝian vivon, se ŝi certigas min, ke ĉi tiu ŝia vivo estos pura.

Bella: Se ŝi certigas vin . . .

Ember: Mi diris: kun tiu homo ŝi ne renkontiĝu dum la daŭro de la provtempo; nek private, nek publike ili revidu unu la alian.

Bella: Kaj . . . kaj . . . ĉu ŝi promesis tion.

Ember: Jes.

Bella: Hm.

Ember: Ĉu oni bezonas almeti ankoraŭ ion?

Bella (distrite): Ne, ne.

Ember: Ĉu vi ne kredas, ke tiel okazis?

Bella: (kun malĝoja rideto, varme): Kara filo, se vi kredus al mi, ke kun tuta mia koro mi sentas kun vi, kara, malsaĝa knabo.

Ember: (ekscitite): Kial? Ĉu mi parolis infanaĵon? kio estas do? Mi ne komprenas.

Bella: Tiu virino ne amas vin, fileto, jen ĉio. Provtampo! Kia malica, nehoma penso! Ne bezonas ŝi provtempon. Ne amas ŝi nin, mia kara!

Ember: Nin!

Bella: Nin, kara filo. Vin, kaj min. Ne bezonas ŝi nin. Ĉu vi scias, kiun ŝi bezonas? La grafon!

Ember: (ribelante): Frenezo! Inkubo! Se li ne estus en la mondo . . . ! kial do li prefere ol . . .

Bella: Ĉar li estas de alia raso! La vera raso . . . ne, kiel ni, ambaŭ . . . Ĉi tio estas laŭ destino . . . Ni amas ŝin, ĉu ne? Sed ŝi volas *ami* kaj ne ke ŝi estu *amata* . . . Por mi estas kontentiĝo, kaj trankviliĝo, se mi ekkomprenas ĉi tion, sed vin mi kompatas, ĉar vi povos pereji pro la afero.

Ember: Pereji!

Bella: Silentu! . . . (Mallaŭte): Ja ĉiu vidas, kiel vi vagas tra la stratoj serĉante ŝin. Vi ne devus ja fari tion.

Ember: Alia raso! Vera raso! Nura malica inkubo! . . . Nura lunatikeco! . . . kiu estas la vera raso? Kiu povas voli, tiu estas la vera raso. Kion li scias pri tio? Mi laboras.

Bella: Jes, vi laboras por forgesi.

Ember: Do, bone, mi laboras por forgesi. Kaj, mi diru do, mi laboras por ricevi ŝin. Ĉu ne konvene? Bone, ni supozu, ke nur por ŝi mi faris la maŝinon... Ĉu ĝi ne enhavas forton? Ĉu ĝi ne enhavas rason? Ankaŭ mi bezonas aeron! kiun mi enspiru... kaj se ŝi estas por mi la aero, kiun mi enspiras, do ŝin mi bezonas.

Bella (trankvile): Sed ŝi ne bezonas vian aeron.

Ember: Ŝi ne bezonas... Ja ŝi amis min.

Bella (same): Sed ne tial, ke vi vivu. Tial ŝi amis vin, ĉar ŝi opiniis, ke vi povus ankaŭ morti pro ŝi.

Ember (balbutante): Ĉar ŝi opiniis... Nu... sed ĉi tio... sed...

Bella: Ni rigardu do. La grafo estas timiga celpafanto. Via edzino foriris, ĉar vi ne duelis kun li. Ŝi forlasis vin, ĉar vi ne povis morti por ŝi. Tiel simpla estas la afero.

Ember (glutas): Sed tiel ja... Sed la grafo ja...

Bella: Pri tiu certe ŝi scias, ke li estas viro... kaj ŝi scias, ke li ne timas la morton. Li ne bezonas pruvi. Ŝi sentas tion per liaj okuloj, per lia odoro. Al vi ŝi kredus nur se vi pruvus... se vi sidiĝus sur tiun maŝinon, kiu povas mortigi.

Ember (penas por spiri): Malsaĝo... frenezo... inkubo. (Profunde li ekspiras.) Tiel freneza ŝi ne povas esti.

Bella: Ĉu freneza?! Kial? Ni rigardu do! Fermu la okulojn kaj diru... Ĉu vi povas vivi sen ŝi?

Ember (ne respondas).

Bella: Nu jen... kaj morti tamen vi ne volas. Sed tiel ja... kara mia... Tiamaniere ja tiu virino estas prava!

Ember (glutas): Sed tiam ja... se mi ne vivas...

Bella (kvazaŭ kun ŝerco): Ĉu neniam vi legis ankoraŭ pri virinoj, kiuj amis kadavrojn? (Flustre.) Kiuj premis sur sian bruston la forhakitan kapon de Johano?

Ember (karesas sian frunton, flustras): Ne... ne... kia naŭzo... fi!

Bella (malhele): Ĉu fi? Mi aŭdis ankaŭ pri viroj, kiuj povis kompreni tiajn virinojn.

Ember (frostotremante rigardas lin, ne povas respondi).

Bella (rigardas antaŭ sin): Kies koron superhoma plezuro haltigis... kiam ŝi pale flustris en ilian orelon... la via estos, kion vi volas, se vi povas morti por ĝi.

Ember (kriante): Ankaŭ vi... ja ankaŭ vi!

Bella (alrigardas lin): Mi ne kutimas morti.

Ember (kaptas sian kapon): Ne... ne... kia naŭzo... ĉi tiu malsaĝa muziko...

Bella: Silenton! Oni venas... Ŝajnas, ke estas paŭzo.

Ember: Jes... kaj ĉi tiu varmego... Vi ja eksperimentas kun mi. (Li retiriĝas al la niĉo.)

Ekstere babilado, bruo, paŝoj. Venas: Lenci Horváth, la ĝibulo, Lendvai kaj edzino Lendvai.

Lendvai: Nu, ni povas sidiĝi ĉi tie. Kiu estas ĉi tie?

Bella: *Servus*, maljunulo!

Lendvai: Ha, la majstro! *Servus*, majstro!

Edzino Lendvai: Li forkaŝis sin de sia komponaĵo.

Bella: Domage, estas malfacile sin forkaŝi de miaj komponaĵoj. Tre ŝatas miaj komponaĵoj la *fortissimojn*.

Edzino Lendvai: Sed vi aŭskultis Marion Lehotay.

Bella: Mi ĉeestis.

Edzino Lendvai: Mi mem ne estus kredinta ke mi tiel ekstaziĝos!

Bella (ridetante): Mi sciis ke estos granda surprizo, se ŝi prezentos sin . . . De kvin jaroj mi konas ĉi tiun voĉon.

Edzino Lendvai: Ĉu min koncernas la voĉo? Ne pri tio mi parolas.

Bella: Sed?

Edzino Lendvai: Estas eksterordinare, kiel bela ŝi estas!

Bella: Hja, nature. Eĉ la virinoj! . . .

Edzino Lendvai: Kion!? Virinoj! Mi ne komprenas, kiel vi ĉiuj ne freneziĝas. Kiel vi ĉi tie sidas, staradas, fumas, kaj vi ne ĉirkaŭkuras la ĉambron . . . kaj ne kuŝas surventre antaŭ la podio. Ĉu vi scias propre, kiel bela estas tiu virino?

Bella: Nu, unu aŭ du el ni konjektas iomete.

Lendvai: Precipe unu . . . (al Bella). Ĉu vi vidis? Li estas ĉi tie en la . . .

Bella (ekpuŝas lin): Pst!

Lendvai (rigardas al la niĉo, ekvidas Ember'on. Mirante): Jen, sinjoro inĝeniero! (Aliras.) Kiel vi fartas, sinjor' inĝeniero?

Ember: Mi dankas.

Lendvai (reiras al la grupo).

Ember (restas en la niĉo).

Lendvai (mallaŭte): Do, ĉu li estas ĉi tie?

Bella (sen movo).

Lendvai: Ha! kia konduto! Ĉiu konas la aferon, kaj li venas, kvankam li ja povas scii ke li eble renkontos ĉi tie ŝin kaj ankaŭ ŝian . . .

Edzino Lendvai: Kvazaŭ hundo . . . Oni batas ĝin kaj ĝi kuras plue post sia mastro.

Horváth (kun konvinkiĝo): Fi!

Bella (al edzino Lendvai): Vi ja ĵus diris, ke vi povus kompreni, se ni frenezigu . . .

Edzino Lendvai: Pro tiu virino . . . Jes. jes . . . sed la alia ja estas ĉi tie . . .

Ember (tusas, subite stariĝas kaj preteriras la grupon en direkto al la pordo. Kiam li preteriras ilin, ili subite eksilentas, tiel ke li embarasiĝas. Por kaŝi sian embarason li volas ŝajni indiferenta kaj turnas sin al Horváth.) Bonan vesperon, sinjoro Horváth! (Kvazaŭ en revo li donas al li manon.)

Horváth (rigide, senmove): Bonan vesperon.

Ember (ruĝiĝas, ne povas foriri): Do . . . kiel vi fartas . . . ?

Horváth (rigide): Mi dankas, bone.

Ember (turmente ridetas) : Ĉu vi estis en la koncerthalo?

Horváth (same) : Jes.

Ember (tusas) : Hja . . . certe . . . (li iras al la pordo, pro l' terura embaraso eĉ foriri li ne povas, proksime al la pordo li serĉadas en la poŝo, kvazaŭ io estus veninta en lian kapon, li prenas sian notkajeron el la poŝo, foliumas en ĝi. La ceteraj lasas lin sen atento.)

Bella (al *Horváth*) : Tamen oni ne devus tiel . . .

Horváth : Nur la tutaj homojn mi konsideras homoj.

Bella (volas deflankigi la parolon) : Jes, jes . . . Sed tiu okazo kun la kompatinda Kovács . . . propre ni ja ne povas koni la motivojn.

Lendvai (bataleme kriadas) : Ne ekzistas motivoj . . . Estas nur timaĉado, se junulo ne volas foriri . . . en la batalon . . . Ĉar li havas kaŭzojn . . . li diras . . . Sinjoro *Horváth* estas tute prava . . . ekzistas tutaj homoj . . . kaj duonhomoj. Junulo havu sangon. Junulo ne meditu, ĉu inde, ĉu ne inde; se li estas antaŭ situacio . . . li riske saltu . . . eĉ se li tuj tie mortos, eĉ tiuokaze. Tia mi imagas al mi junan homon.

Bella (volas deflankigi la parolon) : Do, post la koncerto, ĉu ni iros ien?

Edzino Lendvai : Ni iru iom da tempo al la majstro, infanoj. Ni trinku teon kaj la majstro ludos al ni fortepianon.

Bella : Ho, ne. Ĉu vi ne havis ankoraŭ sufiĉe da muziko?

Edzino Lendvai: Ĉu vi scias, ke la majstro havas ankaŭ kantvoĉon?

Lendvai: Mi vere ne sciis.

Bella: Ĉu mi... voĉon?

Edzino Lendvai (kun mansigno en direkto al la halo): Ĉu vi aŭdas?

Bella (kun fajfo akompanas la melodion).

Edzino Lendvai: Nu, kuaĝe do...!

Bella (iras al la pianino, sed antaŭe li estingas la elektran lampon, nur la fortepianlampo brulas. Ember restas ĉe la pordo, li foliumas, poste li faligas la notkajeron, li aŭskultas, kliniĝas antaŭen.)

Bella (kantante akompanas la muzikon aŭdigantan el la halo):

Ho Lolla, estas via vang': lilio
Kaj via lip': ĉerizo ruĝmatura.
Ho, ŝiri de ĝi kison de pasio
En mond' ĉu io estas pli plezura?
Per sango vian sojlon oni ŝmiras,
Sed fluu mia sango ja al tero!
Pro vi mortinte al ĉiel' mi iras
Kaj vivo sen vi estas
Turmento de l'infero.

Oni sonorigas.

Edzino Lendvai: Mi diris ja, ke li havas voĉon. Sed nun ni enkuru, ĉi tiun programnumeron mi volus aŭdi.

Bella (stariĝas kaj akompanas ilin ĝis la pordo).

Lendvai: Ĉu vi ne envenas?

Bella: Ho jes, baldaŭ.

(Ĉiuj foriris krom Bella kaj Ember, Bella ekbruligas la elektran lampon, Ember sidas sur la seĝo, rigardas antaŭ sin, la notkajero kuŝas antaŭ li sur la tero).

Bella: Nu, kio estas, kamarado?

Ember: Kiel granda afero estas la muziko!

Bella: Mi dankas.

Ember (rigardas antaŭ sin): Ne pri via voĉo mi parolas, eĉ ne pri ĉi tiu kanto . . . La senvorta muziko . . . La tonoj unu post la alia . . .

Bella: Kion vi volas pri ili?

Ember (same): Kiel longe mi jam sentis tion! La teruran, turmentan penadon de la tonoj . . . La senkorpan muzikon . . . kiu ne havas vortojn . . . La tonoj . . . Kiel brufrapadas kaj veas io en la fortepiano . . .! Ke ĝi povu komprenigi sin per la lingvo de fremda mondo . . . Sed ni ne komprenas . . . Oni parolas apud la lito de dormanto kaj li aŭdas la vortojn en sonĝo . . . Tie, ekstere en la spaco iu krias . . . Vekiĝu! — li krias, — komprenu, kion mi diras . . . Kaj konvulsie ni penadas por ke ni komprenu, kion li volas diri al ni.

Bella: La laikoj sentas tiel pri la muziko; por la fakuloj la muziko estas nura matematiko.

Ember (same): Kvazaŭ ni komprenus kelkajn vortojn . . .

Bella: Mi ja kantis . . .

Ember: Ne tion, kion vi kantas. La puran sonon. Iutage eble oni komprenos . . . Iutage, ĉu ne, oni travivos ion . . . Ion neatenditan?

Bella: Nu, adiaŭ, fileto, mi eniras. Estus bone, se vi hejmenirus . . . venu al mi en la proksimaj tagoj. Ĉu vi ne venos nun?

Ember (same): Mi restos ankoraŭ. Adiaŭ, oĉjo Bella.

Bella: Adiaŭ, kara. (Rigardas lin, poste ektiras la ŝultrojn kaj foriras.)

Ember (malrapide stariĝas, ĉirkaŭrigardas kvazaŭ li ne scius, kie li estas. Li trairas la scenejon al la niĉo. Sur la pianino li sonigas tonon, li haltas antaŭ la spegulo kun dorso al la rigardantaro kaj rigardas sin).

Mario (venas de maldekstre, rapide sur pied-fingroj. Kure ŝi ĉirkaŭrigardas, ŝi ne vidas Ember'on, ankaŭ li ne ŝin. Ŝi iras en la niĉon, intertempe ŝi hazarde faligas sian ganton. Ŝi estas tre bela virino).

Ember (malrapide, kiel lunatiko, iras al la pordo laŭ alia direkto. Tra la pordo venas Olson. Antaŭ la ganto ili renkontiĝas. Olson iras rekte al la ganto kaj levas ĝin en sama momento, kiam ankaŭ Ember rimarkis ĝin).

Olson: Pardonon!

Ember: Pardonon! Kio estas tio?

Olson: Nenio, ĝi ne estas la mia.

Ember: Ĉu vi permesas? (Li elprenas la ganton el la mano de Olson kaj levas ĝin al siaj vangoj.)

Olson: Certe tiu sinjorino, kiu ĵus estis ĉi tie. Mi portos ĝin al ŝi.

Ember (incitite): Ne . . . ĉi tiu parfumo . . . ! (Li ĉirkaŭrigardas, iras al la niĉo).

Mario (venas antaŭen embarasite).

Ember: Mario, vi perdis vian ganton.

Mario: Ĉu vi estas, Ember?

Ember: Jes, mi estas.

Mario (kaptas al siaj haroj): Mi ne sciis, ke vi estas ĉi tie.

Ember: Hazarde mi alvenis . . .

Mario: Miajn harojn mi volis ordi. (Ŝi iras al la pordo!)

Ember: Mario . . . Mi petas, atendu iom da tempo . . . (li rigardas al Olson.)

Olson: Pardonon! Ĉu mi ĝenas . . .?

Ember: Mi volus paroli kelkajn vortojn kun sinjorina moŝto.

Olson (hezitante): Pardonon! (malrapide eliras.)

Mario: Kiu estas ĉi tiu homo?

Ember: Mi eĉ ne konjektas. Sed stranga homo li devas esti, kvazaŭ li volus havi de mi ion. Konstante li karambolas kun mi.

(Mario ordadas siajn harojn.)

Mario: Kiel vi fartas, Ember?

Ember: Mi ne sciis ke hodiaŭ estas koncerto.

Mario: Jes, kaj mi partoprenis. Oĉjo Bella enlogis min . . . Do . . . mi jam iras, mia aŭto atendas, vi ne koleras, ĉu ne? Adiaŭ! (Ŝi donas manon.)

Ember (tremas en tuta korpo. Kun perforta indiferecenteco): Pardonon, ĉu mi ne povus paroli kun vi kelke da vortoj?

Mario (kuntiras siajn brovojn): Nenion mi havas por diri, amiko.

Ember: Mi decidis . . .

Mario (senpacience rigardas antaŭ sin).

Ember: Mi decidis, ke mi demandos vin pri io. (Pale li ekridetas).

Mario (ŝultrojn ektiras, senpacience rigardas al la pordo).

Ember (kun mallevitaj okuloj): Ne timu, mi ne parolos pri tio . . . ĉu vi jam pripensis tion . . . (deturnas sian vizaĝon).

Mario (kun malmola mildeco): Vidu, Ember, kial ni bezonas ĉi tion? Mi jam diris al vi prudente kaj trankvile, kiel okazis la afero . . . Kial ni turmentas unu la alian?

Ember: Mario . . . vi diras al mi trankvile, sed ne prudente. Vi konas min, kaj vi tre bone scias, ke se mi *komprenas* ion, se mi *klariĝas* pri io, ne povas ekzisti tia malbono kaj turmento, kian mi ne surpronus volonte, interŝanĝe je la necerteco. La ekkompreno kompensas min pro ĉio. Se oni pafas kuglon en min, mi preferas scii *certe*, ke ĝi trafis mian koron, ol sveni kaj ne scii, ĉu ĝi entute trafis min.

Mario (malbonhumore): Mi parolis klare.

Ember (ĉar la virino ne tuj foriris, nun jam pli flue): Bone do, ni ne rekomencu. Vi eldiris klare aferojn mallumajn kaj misterajn, ne kompreneblajn. Vi diris ke dum momento io ŝiriĝis en vi . . . kontraŭ mi . . . Tion vi diris . . . ĉu ne? kaj de tiam vi ne povas . . . Ĉu ĉi tio havas sencon?

Mario: Vi ja vidas, ke havas.

Ember: La pasio ne estas fadeno, ke ĝi povu ŝiriĝi. Ĉu vi estas anatomo, aŭ dio, ke tiel certe vi scias, kio okazis en vi? . . . Vi ne aŭskultis min ĝis fino.

Mario: Kian valoron havus por mi? Por kio estus bezone?

Ember: Komprenu min, Mario. Se mi *certe* scius, ke vi ne amas min, ĉu vi kredas ke tiel mizera kaj malsaĝa mi estus, ke mi parolus al vi, ke mi klarigus, ke mi disputus, interbatus kun vi . . . sed vi neniam diris, ke vi ne amas min.

Mario: Tion mi diris, kun tio ni disiĝis.

Ember: Atentu, Mario! Tion vi ne diris al mi, ankaŭ nun vi ne diras. Se vi dirus al mi: — Amiko, mi eksentis, ke mi ne amis vin, ke neniam mi amis vin, mi ekkonis, ke mi eraris — mi ne amas vin, mi ne scias, kial mi ne amas vin, nur simple mi ne amas vin . . . tiam . . . tiam mi kliniĝus, forirus, vi neniam plu vidus min, ĉu ne? Sed vi ne diris tion. Vi citis kaŭzojn, cirkonstancojn, kiuj ŝanĝis vin . . . kvankam *tion* . . . tion oni ne povas ŝanĝi . . . Vi diris: . . . Mi amis vin, *sed* mia amo ĉesis, ĉar mi vidis, ke mi ne povas ami vin tiel, kiel oni devus ami vin.

Mario: Ja tiel estis!

Ember (pasie): Ne estas prave, ĉi tio estas nur vortoj. Ja se tiel estus, via amo revenus . . . se vi konvinkiĝus . . . ke vi ne estas prava.

Mario (rifuzeme): Mi ne povas konvinkiĝi . . . kion ajn vi faras, mi ne povas forgesi, ke vi tiam . . .

Ember: Mi ne diras, ke mi faros ion. Sed se mi konvinkus vin, ke tiam vi ne estis prava . . . komprenu . . . ke *tiam* . . .

Mario (malbonhumore): Kiel vi povus konvinki min? La faktoj oni ne povas alisencigi.

Ember (kun maldolĉa triumfo): Jen, vidu! Vi evitas! Jen, vidu, vi ne povas respondi. Diru do, kuraĝu do diri malkaŝe . . . ke ne *tiam* via amo ĉesis, ke ĝi eĉ ne ekzistis . . .

Mario (same): Jen, Ember, vi povas pli bone paroli, ol mi. Per vortoj mi ne povas vin konvinki. Sed mi estas certa pri tio, kion mi eksentas.

Ember: Komprenu, Mario . . . Mi petegas, komprenu, kaj kedu . . . ke ne amon mi petas . . . kaj mi ne volas, ke vi amu min . . . Sed mi volas, ke vi sincere kaj malkaŝe diru, ke vi ne amas min . . . mi volas, ke vi *sciu*, ke neniam vi amis min. (Pasiĉe). Ĉu vi komprenas min? Mi volas konvinki vin, ke vi neniam amis min.

Mario (butonumas sian ganton): Se mi povas vin trankviligi per tio, tre volonte mi lasos min konvinki.

Ember (preskaŭ kriante): Ne tiel . . . tiel valoras neniom . . . ne tiel, por ke vi trankviligu min, sed tiel, ke vi rekonas . . . ke vi ekkomprenis, ke vi scias . . . (kaptante sian kapon) Mensogo! Eviti vi volas. Diru, ke vi rekonas! Nuraj malicaj mensogoj!

Mario (decide): Vi ne koleras, ĉu ne? Sed mia aŭto atendas min.

Ember (subite trankviliĝas): Pardonu — denove mi enfalis. Mi petas, atendu momenton.

Mario: Havas nenian sencon.

Ember: Tamen! (Stariĝas antaŭ ŝin, parolas febre, konfuze). Mario, mi petas, dum momento! Mi ja kredas, ke vi konvinkiĝis . . . vi retiras, kion vi diris . . . tiel ja estas bone . . . Se vi ne amas min . . . se vi konfesas tion . . . do mi estas ja trankvila . . . mia kara . . . do mi ne turmentas vin . . . do ni povas ja interparoli trankvile, afable, kiel du fremdaj homoj . . . ĉu ne, mi ne ofendis vin . . . kara mia . . .? Kara mia infaneto . . . sidiĝu . . . sidiĝu momenton.

Mario (senkonsile): Sed por kio ja . . .?

Ember (devigas ŝin eksidi, kun gaja voĉo): Kiel du fremdaj homoj, kiuj ankoraŭ neniam havis ian komunan aferon. Ĉu ne, Mario? Se vi neniam estus min vidinta . . . vi ja farus al mi la komplezon . . . ke ankoraŭ dum momento . . .

Mario (kontraŭagante sidiĝas kun movo de senpoveco, timeme rigardas al la alia pordo): Sed por kio do estas bezone?

Ember (tre kompleze, serveme babilas): Por kio? Mia Dio, vi ja ne demandis tiam, kiam ni renkontiĝis je la unua fojo, por kio estas bezone. Kaj vi ja ankaŭ tiam ne sciis pli multe da bono pri mi . . . ol kiom da malbono vi nun scias . . . Do, ĉu la nekonata ĉiam pli valoras, Mario? Ĉu estas vere?

Mario (kun bonvolo): Tro multe ni diskutis Ember. Tio estis malutila.

Ember: Vi ja ĉiam diris, ke vi ŝatas miajn parolojn. (Honteme). Ĉu vi memoras, ke vi ploris foje, vespere, sur la insulo. Ĉu vi memoras?

Mario: Jes, ĉar mi sentis ion malantaŭ viaj vortoj. Ion, kio ŝajne ne ekzistas, kaj ankaŭ neniam ekzistis malantaŭ ili.

Ember: Kion vi sentis malantaŭ ili, Mario?

Mario: Agojn.

Ember: Kaj kiam vi konvinkiĝis, ke ili estis nur malplenaj vortoj?

Mario (stariĝis, malbonhumore): Ni lasu tion . . . Denove ni ekstraktas pri tio. Kaj cetere . . . ja mi . . . (Ŝi rigardas al la pordo.)

Ember (sidigas ŝin): Sed ne . . . neniel . . . neniokaze . . . Sed vere ni ne ekstraktas pri tio . . . Ĉu vi ne vidas, ke mi parolas kvazaŭ nenio estus okazinta inter ni? Vi ne konas min, ankaŭ mi nur aŭdis iom pri vi . . . oni parolis . . . parolis al mi la amikoj . . . viaj entuziasmoj . . . ili diris ke vi ne ŝatas malplenajn vortojn . . . ej, ej . . . sed la agojn vi ŝatas . . . tian homon, kiu agas, faras ion . . . (klinas sin) Sinjorino, permesu, ke mi prezentu min. Mi estas Aleksandro Ember, inĝeniero. Multe mi aŭdis pri vi — vi ne konas min, sed vin mi konas; kion vi opinias, Sinjorino, kiaspeca homo mi povas esti? Kia vi opinias min? Ĉu revema, babilema? Ĉu tia homo, kiun la laboro interesas, aŭ tia, kiu al la virinoj dediĉas sian vivon?

Mario (ne volonte partoprenas la ludon): Per tro multaj vortoj vi demandas, ĉu mi ne konsideras

vin babilulo. La respondo preskaŭ trovas sin jam en la demando.

Ember (daŭrigas la ludon, klinas sin): Bonega respondo, Sinjorino! Sed eble ĝi ne estas justa. Ĉar se mi estus verkisto aŭ artisto, ĉio ĉi estus senenhava parolo, mia metio. Sed mi estas entreprenisto. Inĝeniero, kiu faras maŝinojn.

Mario (rigardas al la pordo): Ĉu parolmaŝinojn?

Ember: Ankoraŭ pli bone, Sinjorino. Sed ankoraŭ pli maljuste. Miaj maŝinoj agas. Ĉu vi ne legis la hodiaŭajn ĵurnalojn?

Mario (ekmemoras): Jes, jes... *Ember*... vi ja inventis ion... mi tute forgesis... Mi gratulas vin. (Ŝi donas manon).

Ember (kaptas ŝian manon, varmege, sincere): Mi dankas, Mario.

Mario: Ian mortigan flugmaŝinon por la armeo, ĉu ne? Ian aertorpedon?

Ember: Jes, jes.

Mario: Kiu eksplodas en la aero. Mi legis, oni elprovos ĝin baldaŭ.

Ember: Antaŭe mi mem faros kelkajn provojn. Ĉu vi ne rigardus ĝin foje?

Mario: Propre kia estas la afero. Ĉu la maŝino flugas per si mem?

Ember (ventkape): La piloto povas ankaŭ ensidiĝi, sed ne estas necese.

Mario (rigardas al la pordo): Do estas danĝere...

Ember: Oni aranĝas la eksplodon de mal-supre, sed se iu sidas sur la maŝino, tiu estas en mortdanĝero, ĉar la reguligo ne funkcias kun

momentprecizeco. Se oni uzas ĝin en batalo, kaj iu sin trovas, kiu ofertas sian vivon, tio povas certigi la precizecon.

Mario (distrite): Estas eble, ke mi rigardos ĝin foje. Ĉu ĉe la provo vi sidos sur la maŝino?

Ember (ne komprenas): Sed tio ja ne estas necesa...

Mario (distrite): Aha... do vi ne flugas.

Ember (volas paroli, poste li kaptas sian kapon, rigardas ŝin kun elstarantaj okuloj).

Mario (konsterniĝinte): Nu... kio estas?

Ember (balbutas): Ne... ĉi tio estas fantomo...
Fantomo... (li rigide rigardas ŝin).

Mario (ekstaras maltrankvile): Sed ne farsu do!

Ember (subite): Ĉu vi ne parolis kun Bella?

Mario: Li akompanis min ĉi tien, sed de tiam mi ne vidis lin.

Ember (karesas sian frunton, rigardas antaŭ sin).

Mario (ne volas plu atendi): Nu... Adiaŭ,
Ember!

Ember (staras sen movo, parolas subpremante kaj fluŝtrante): Atendu ankoraŭ... atendu momenton... Mi ne komprenis klare... Vi volis diri... ke vi alvenus... se mi suprenflugus...

Mario: Do... ĉiuokaze estus interese se iu flugus, ĉu ne?

Ember (ĉiam pli ekscitite): Mario... atendu iomete... kial vi rapidas?

Mario: Komprenu do, ke la aŭto atendas...

Ember (malrapide): Aŭskultu min Mario... Vidu, mi estas tute trankvila... klare mi vidas.

ĉion, mia menso estas en ordo . . . (Lia buŝo tiel tremas, ke apenaŭ li povas paroli.) Iam mi opiniis, ke la feliĉon oni devas ĝisatendi, ke ĝi venu al ni per si mem. Sed nun la vivo iĝis iamaniere tiel malica kaj kruda . . . mi jam vidas, ke ĝi estas foiro . . . simpla foiro . . . kaj ke ĉio havas sian prezon . . . eĉ la feliĉo . . .

Mario (staras obstine).

Ember: Sed honestan prezon diru . . . Mi estas decidinta pagi por ĝi, ĉar mi ne povas doni interŝanĝe feliĉon . . . Terure . . . Mi hontas ja ankaŭ pro tio, ke mi devas pagi . . . sed diru almenaŭ honestan prezon . . . por vi . . . ne faru tiel . . . kiel la malbona, kruela komercisto, kiu donas la panon senpage al tiu, kiu bezonas ĝin nur kiel superfluan, por ke la manĝaĵo pli bone subglitu . . . sed li deziras havi ĉion de la malsatmortanto . . . kiu venis malproksiman vojon kaj falas tie, antaŭ lia butikoj. (Li falas sur seĝon.)

Mario (milde, sed decide): Vi vidas ja, Ember, por kio ni bezonis ĉi tion? Nun jam vere mi foriras rapidante, ĉar fine okazos ke vi akiros nervatakon kaj furiozos.

Ember (salte stariĝas, kriegante): Kiel vi scias?

Mario: Sankta Dio!

Ember (kvazaŭ senkonscie kriegas): Kiel vi scias, ke mi furiozos? Kiel . . . kiel vi scias antaŭe?

Mario: Sankta Dio! Vi ja estas freneza!

Ember (furiozas, ridas): Kiel vi scias ĉiuj? Kiel vi scias, ke mi estas freneza? Ĉiu scias antaŭe. Ĉiu ja sciis pri mi ĉion jam antaŭe! . . .

Jes, antaŭe... kio okazos al mi... ĉi tie... vi ja konspiris ĉiuj... Oni decidis ĉi tie ion... kaj ien oni puŝis min... ankaŭ Bella... kaj ankaŭ tiu homo... kaj lia edzino... kaj la ĝibulo... ĉiuj.

Mario (kuras al la pordo).

Ember (postkuras, kaptas ŝian brakon): Vi ne foriros ĝis tiam... Diru... kiel vi scias, ke mi furiozos... kiel vi scias, ke mi kuros al fenestro por elsalti... kaj ke vi ĉiuj kuros post mi... por reteni... sed singardeme... atentante, ke vi alvenu pli malfrue je duonminuto...? Kiel vi scias? Kiel vi scias antaŭe?

Mario: Ve, doloras...

Ember (skuas ŝin): Kien vi puŝadis min... kien vi volas ĉiuj...? kie estas la kavo? Ve!... Mi sufokiĝas. (Li kaptas ŝian kravaton).

Beniczky (rapide venas de dekstre. Li estas en surtuto, havas en la mano cilindroĉapelon).

Ember (delasas ŝin, reŝanceliĝas).

Mario (rapide): Ho, ĉu vi estas, Beniczky?

Beniczky (tute ignoras Ember'on): Mi petas pardonon, sinjorino, nur nun mi povis veni.

Mario (iom hontas pro la afero antaŭ Ember, sed ŝi ne povas jam kaŝi ĝin): Jes, ĉu al la koncerto?

Beniczky (sen embaraso): Do, se plaĉas al vi, ni povas iri.

Ember (penadas por trovi vortojn): Rigardu... mi petas...

Beniczky (ĝentile, preskaŭ afable): Ĉu vi ordonas ion de mi?

Ember: Jes, sinjoro grafo... Sinjora grafa moŝto... Moŝta sinjora grafo... Ne ordonas mi — nur petas mi...

Beniczky (iom kuntiras la brovojn): Bonvolu, tre volonte. Ĉu eble... (li alrigardas Marion).

Mario (akre): Mi tre petas vin, sinjoro grafo, ni ne faru malbonajn ŝercojn. Mi petas vin, akompanu min.

Ember: Mi nur petas... mi petegas, mi preĝas, kara sinjoro grafo. Plenumu al mi ĉi tiun komplezon. Kaj lasu vin ofendi. (Li proksimiĝas ekstaze). Neesprimeble vi dankdevigos min. Ne tro multe, nur tiom, tiom malmultete. Nur etan insultvorton mi povu diri... nur iomete mi povu nazpinĉi vin... kaj tiam vi ne ignoru tion... kiel ajn mi estas senmerita por ĉi tiu distingo — ke mi povu ofendi vin.

Beniczky (tre serioziĝas, turnas sin al Mario): Sinjorina Moŝto, mi tre petas vin, atendu min en la aŭto.

Mario (senpacience): Sed kio estas do ĉi tio?

Beniczky (milde kondukas ŝin eksteren): Ne timu, nenio okazos. (Mario for).

Beniczky (revenas, li estas tre pala, kaj tre trankvila, decida): Sidiĝu, mi petas.

Ember (ne sidiĝas): Estas superflue...

Beniczky: Egale, mi petas. Vi diris ŝerce al mi, ke mi lasu min ofendi.

Ember: Ĉi tiun formalajon vi bezonas, ne mi.

Beniczky: Mi scias, ke vi ne ŝatas la formalajon. Vi eraras, la formalajo estas la esenco de

la vivo. Ĝi estas la plej serioza afero. Sed estas ja egale. Vi parolis ŝerce, sed mi vidas kaj mi ankaŭ scias, ke nun estas traktate pri via vivo... Mi tute komprenas vin.

Ember: Mi dankas.

Beniczky: Ne estas pro kio. Mi ne estas malsaĝulo, kaj tio ke mi multe taksas la formalajojn, ne signifas, ke mi ne scias, kio estas la esenco. La esenco ĉi tie vere ne estas tio, ke vi ofendu min.

Ember: Mi petis Marion ke ŝi ne renkontu vin. Kial ŝi ne detenis sin?

Beniczky: Nu, ĉi tio estas ja ankaŭ formalajo. La esenco estas tamen tio ke en certaj okazoj unu homo devas nenijĝi por ke la alia povu vivi. Tial oni bezonas ankaŭ la militon. Tion ankaŭ vi scias...

Ember: Mi...

Beniczky (kun mansvingo): Tion ankaŭ vi scias, kaj ja ne povas esti alie. Sen la virino, pri kiu estas la parolo, vi ne povas vivi; mi povus, sed mi ne volas. Mi havas tian temperamenton kaj edukon, ke por kaprico mi riskas mian vivon, vi riskas la vian nur en ekstrema neceso. Vi vidas ke mi ne estas malsaĝa kaj mi donas koncesion, kiam mi komprenas vian vidpunkton, vin, kiu serĉas la esencon. Sed donu ankaŭ vi koncesion kaj permesu ke mi insistu je la formalajo... Mi ne povas doni al vi satisfakcion, ĉar vi havas nefinitan aferon kun mi.

Ember: Malsaĝo.

Beniczky (levas sian manon): Mi petas, aŭskultu min ĝis fino. Mi scias ke viavice vi bezonas ĉi tiun satisfakcion kaj nun jam vi eble eĉ riskus la danĝeron... Sed pri tio oni jam ne povas trakti. Kaj cetere... la plenumo ne estus justa, ĉar vi donus al mi grandan avantaĝon per tio ke mi estas certa celpafanto. Mi...

Ember: Do... kion?

Beniczky: Mi proponas solvon, en kiu mi donas avantaĝon al vi. La ŝanco estu do dividita inter ni je du partoj egalaj... malgraŭ ke mi pli multe riskas, ĉar mi ne bezonas ĉi tiun solvon, ĉar, mi ripetas, mi povus vivi sen tio, sen kio vi ne povas.

Ember (lacigite, preskaŭ mole): Mi estas terure embarasita... (Donas la manon). Mi dankas. Vi ja plej multe taksas min inter ĉi tiuj. Mi opiniis...

Beniczky (prenas el poŝo rulet-horloĝon): Bonvolu. Aŭ eble, ĉu vi ordonas, ke antaŭe mi...

Ember (kun rigidaj okuloj): Kio estas?

Beniczky (trankvile): Al kiu je unua fojo haltas la montrilo sur la nigra...

Ember (tre pala): Mi ne komprenas...

Beniczky (nun jam tre severe kaj krude): Mi vidas ke vi ŝercis kun mi.

Ember (post paŭzo, frustrante): Ne... mi estas tre danka al vi. Vi estas prava... pri ĉi tio ja estas traktate... (Ektremas, poste trankviliĝas). Kiel vi ordonas la kondiĉojn?

Beniczky: Tute egale. Kiu eltiros la nigran, tiu estos rajtigita tiamaniere... e-e-e... fari la

konsekvencojn . . . kiel kaj kiam li volas. Nature, en daŭro de kelkaj monatoj. Ĉu vi volas . . . ?

Ember: Bonvolu, mi povas atendi . . .

Beniczky (ekrulas la ruleton kaj atendas): Ruĝa. (Li transdonas). Bonvolu.

Ember (alrigardas lin, kvazaŭ li atendus ankoraŭ ion, en ĉi tiu momento Lendvai, Edzino Lendvai kaj Lidérc, la ĵurnalisto enrapidas kun bruo).

Lidérc: Jen, ĉi tie li estas.

Lendvai (al Ember): Kara sinjoro inĝeniero, mi gratulas vin.

Ember (ne rimarkas lin, ekrulas la ruleton kaj atendas, laŭte): Nigra . . .

Lendvai (ripetas): Sinjor' inĝeniero, mi gratulas vin.

Ember (kvazaŭ en sonĝo): Kio estas ?

Lendvai: Tiam ni ankoraŭ ne legis . . . en la posttagmez-ĵurnaloj . . . Plej sincere mi gratulas. Tiu kara finna kuracisto diris . . . ĵus ni konatiĝis kun li. Ankaŭ li estas inventisto . . . li diris ke vi estas ankoraŭ ĉi tie kaj ke ni venu rapide . . .

Edzino Lendvai (ridetas): Diru, kiam oni povus rigardi ĝin ?

Ember (kvazaŭ en ŝonĝo): Post . . . du . . . semajnoj . . . sur la kampo . . . mi prezentos ĝin . . . al vi . . . se vi volas . . . ankaŭ mi mem flugos. (Li rigardas al Beniczky. Beniczky ekbruligas cigaron, poste surmanigas sian ganton.)

Ember (malrapide iras al la spegulo, li opinias ke ĝi estas pordo, la spegulo rompiĝas tintadante.)

Kurteno.

DUA AKTO.

(Interno de hangaro, meze granda biplano. Maldekstre malfermita, per muro izolita laborejo, kun ladotablo, kun laboriloj. Dekstre pordo, sur la tero maŝineroj. La hangaro estas farita el kunŝovitaj bretoj, ĝia tegmento formas angulon. Meze petrollampo pendas tiel ke oni povas atingi ĝin per mano. Dekstre estas malgranda brettablo. Nun estas la sesa horo posttagmeze, en marto, la suno oblikve ensendas siajn radiojn de antaŭe kaj en kelkaj lokoj ankaŭ tra la fendetoj de la bretoj, sed ĝia lumo estas jam ruĝeta. La aktoroj povas enveni ne nur tra la pordo, sed ankaŭ de flanke kaj de antaŭe — ĉar la antaŭo de la hangaro estas malfermita preskaŭ laŭ la tuta longo de l' scenejo. Ĉi tion oni povas signi per mallarĝa herb-, aŭ ter-strio sur la antaŭo de la scenejo, laŭlonge.)

(Por tiu okazo, se iu legus ĉi tiun teatraĵon post 25 jaroj, mi devas ion klarigi al la tiama juna leganto. Mi estis jam dudekjara, kiam en Parizo la unuan fojon flugis mortema kaj vivanta homo. Sep jaroj pasis de tiam kaj kredo la leganto ankoraŭ ne naskita al mi, ke hodiaŭ, kiam mia teatraĵo ludas, la flugado estas ankoraŭ laŭ multaj konsideroj nur ia pasio; iu mania homo konstruas bretbudon sur la kampo, konstruas maŝinon, tie li robinzonadas, boras kaj martelas kun muntisto, ĉiutage li inventas ion novan kaj matene li ekflugas riskante konstante sian vivon. Estas certe ke post 25 jaroj la aeroplano estos tute sendanĝera sportilo kaj komunikilo, sed nun ankoraŭ rajte oni nomas la pilotojn herooj de l'aero kaj ilia vivo havas romantikon, kies komprenon oni bezonas ankaŭ en la tria akto.)

(Stepan, la muntisto, laboras en la laborejo, li boras kaj martelas, lia kitelo estas malpura, liaj manoj, lia vizaĝo estas plenaj de oleo. Antaŭe, en pilotbekeŝo, en malgranda sportĉapo Aleksandro Ember parolas kun du oficiroj — unu estas ĉefleŭtenanto, la alia kapitano.)

Kapitano: Also,* do estas ĉio en ordo, ĉu ne?

Ember (estas tre milda kaj ĝentila. Li klopodas atenti ĉiun, kun kiu li parolas, sed tio ne ĉiam sukcesas al li. Foje-foje distrite li rigardas antaŭ sin kaj ne aŭdas la demandojn): Jes, en ordo, sinjor' kapitano. La aktojn mi alportigos el la komandejo.

Kapitano: Morgaŭ matene ni refoje alvenos por rigardi la flugon.

Ember: Mi estos ĉi tie, sinjoroj.

Ĉefleŭtenanto: Ne forgesu, sinjor' inĝeniero, posttagmeze vi devas anonci vin ankaŭ en la komandejo.

Ember: Morgaŭ . . . — morgaŭ matene, ĉu ne?

Ĉefleŭtenanto: Jes, jes — nur venu en la kontoron kaj serĉu min, mi enkondukos vin.

Ember (meditante): Morgaŭ . . . morgaŭ posttagmeze . . . ĉu ne?

Kapitano: Also . . . ĉu vi restas ankoraŭ?

Ember: Jes, mi havas ankoraŭ ion por fari ĉe la maŝino.

* La oficiroj miksas germanajn vortojn en sian parolon, ĉar la soldata eduko en la antaŭmilita Hungarujo estis germana.

Also: do. *Das versteh' ich nicht*: Ĉi tion mi ne komprenas. *Štramma*: brava, perfektkondata laŭ soldata vidpunkto.

Kapitano (afable): *Also* . . . nur supren la kapon. Nun jam gardu vian vivon, tiom pli, ĉar la armeo eble bezonos ĝin.

Ember (alrigardas lin, ridetante): Ĉu mian vivon? Kiel? Ĉu tiel ke mi devos fordoni ĝin? aŭ ĝi restos ĉe mi, ĝis oni ĝin bezonos?

Kapitano: *Das versteh' ich nicht.*

Ember (antaŭ sin): Do . . . se oni bezonas ion . . . tion oni forprenas . . . se oni bezonas mian vivon, oni ankaŭ forprenas ĝin, ĉu ne?

Kapitano: *Also* . . . nenia malbono! komence ĉiu, kiu venas al la armeo, estas ankoraŭ timema kaj parolas tian sensencaĵon. Sed poste li iĝos la plej ŝtramma soldato. (Salutas per mano). *Servus!*

Ember (klinas sin): Mi rekomendas min, sinjoroj.

Ĉefleŭtenanto (salutas per mano): Mi rekomendas min.

(Ember akompanas la du soldatojn eksteren tra la ŝovpordo kaj dum li meditante revenas, oni aŭdas ekstere malproksimiĝantan aŭto-krakadon.)

Ember (venas ĝis la mezo de l' scenejo, meditas.
— Milde, preskaŭ petante): **Stepan!**

Stepan (kovrita de oleo venas el la laborejo): Nu, kio estas?

Ember: Lasu nun la laboron iomete, Stepan. Ĝis mateno ni estos ja en ordo. (Li sidigas antaŭe sur rompitan propeleron.) Ĉu vi riparos la risorton?

Stepan (sidigas sur lignotrunkon sub la flugilo de l' maŝino): Eble priregardu, sinjoro inĝeniero.

Ember: Kion vi opinias, Stepan, kian veteron ni havos matene.

Stepan: Estos bona, egalforta, norda venteto.

Ember (meditante): Ne tiel mi pensis... sed, ĉu brilos la suno, aŭ estos malhele... aŭ pluvos?

Stepan: Malgrandan pluvon ni eĉ ne rimarkos. Bone mi gudrumis Marinjon... (Li frapetas la flankon de l'maŝino, kvazaŭ ĝi estus brusto de ĉevalo.) Ĝi eltenas eĉ la hajlon, ĝi ne estas ia afektema knabino. Nur oni devas ĝin *sidumi* surhaŭte.

Ember: Kaj ĉu tagmeze? Kion vi pensas, Stepan. Ĉu la suno ekbrilos tagmeze, kiel ordinare.

Stepan: Per diablo, kial ĝi ne ekbrilus. Sed tio jam ne koncernos nin.

Ember: Sed vin, jes, Stepan... Tagmeze vi bele hejmeniros... kaj... jes, vere... Stepan... poste... tiun leteron, kiun mi metis sur la tablon apud la ŝraŭbojn... tiun vi prenos kaj portos al la notario.

Stepan: Bone, sinjor' inĝeniero.

Ember (malcerte): Do... poste... kio estas ankoraŭ? Poste vi transprenos la... cetere ankaŭ tio enestas... (malĝoje). Poste... diru, Stepan, ĉu vi pensos pri mi, se vi disiĝos de mi? Tial mi demandas, ĉar ni tiel interkutimiĝis dum du semajnoj.

Stepan: Aj, ne bonvolu tiel faligi la koron, sinjor' inĝeniero. Estas ja videble ke vi ne delonge faras ĉi tion. Ĉiu sentas same komence.

Ember (kun malĝoja vanteco): Tamen ĉu ne, Stepan, mi jam scipovas ion?

Stepan: Eĉ tro multe, sinjor' inĝeniero. Al mi vi povas kredi tion. Kiam mi alvenis kaj mi vidis, pri kio estas la parolo, ke tia maŝino, kiu povas flugi ankaŭ per si mem, ja mi pensis ke eĉ ne komencu sinjor' inĝeniero ellerni la metion, — por kio ĝi estus necesa al tiu, kiu ĝin ne bezonas. Sed poste, kiam mi vidis ke vi estos tiel bona por piloto, kiel por konstruisto — tiam mi diris ke vi ellernu ĝin tute, se vi jam komencis.

Ember: Bela afero estas, Stepan, ĉu ne belega afero?

Stepan (ektiras ŝultrojn): Por tiu, kiu amas ĝin.

Ember (envie): Vi ja flugis jam pli multe^o ol mi.

Stepan: Sed ĉiam nur kun aliaj. Mi mem neniam direktis la maŝinon.

Ember: Kaj ĉu vi ne volus?

Stepan: Volus la diablo! La sinjoroj inĝenieroj ĉi tie malsupre nur desegnas, kaj pensadas kaj cigaredas. Kaj mi konstante penas, boras, martelas en oleo kaj rusto, do poste, kiam estas la vico suprenpromeni iomete — tiam mi preferas jam sidi malantaŭe en la kupeo kaj kaleŝumi iom da tempo. Kun manoj sur la ventro. Tio estas mia sola ripozo.

Ember: Ripozo! Do, ĉu vi ne tremas pro ĝojo kaj timo, kiam vi estas supre?

Stepan: Tremas? Peston! Supre aŭ malsupre, estas ja egale. Grave estas nur ke oni havu iom da benketo sub la sidkarno, tiam estas egale, ĉu sur tero, ĉu en aero staras la benketo. Estas ja la sama bluo super mia kapo, kiun ĉi malsupre

mi vidas kaj neniel oni ja povas atingi tiun. Komence ankaŭ mi okulumis supren, ke mi eble atingos ĝin per la kapo, sed poste mi vidis la birdojn, tiuj ankaŭ ĉiuj rigardas malsupren dum la flugo.

Ember: Jes, la birdo . . . Sed tia besto, al kiu Dio ne donis flugilojn . . . kiu mem faris al si . . .

Stepan (mansvingas): Ankaŭ tiu ne freneziga, volu kredi al mi. Kiam mi laboris kun sinjora moŝto Wittman, foje ni suprenportis lian malgrandan brunan hundeton por vidi kion ĝi diros pri l'afero. Mi tenis ĝin ĉe mia brusto, komence ĝi ekbojis kelkfoje, poste ĝi bele eksilentis, rigardadis. Kiam poste ni atingis teron, ĝi forsaltas de la sidejo kaj, hop, ĝi forkuras, kiel leporo. Mi rigardas post lin, eble la gloro konfuzis ĝian kapon? Jen, malgranda rathundeto balancis la voston ne malproksime. Al tiu ĝi kuris . . .

Ember: Eble ĝi volis rakonti al ĝi . . .

Stepan (mansvingas): Diablon! Tiam ĝi estus metinta la nazon al ĝia orelo!

Ember (meditante): Eble, ĉar nur tiel malmult foje mi povis flugi . . . Mia morgaŭa flugo estus la unua vera . . . la ceteraj estis nur provoj . . . La morgaŭa estus la . . .

Stepan: Kial estus? Estos!

Ember (flanke alrigardas lin): Tiel forte vi fidas je mi, Stepano?

Stepan: Ankaŭ sinjor' inĝeniero fidas je si mem.

Ember (ekscite): Ĉu vi kredas? Diru, Stepan... per unu vorto: vi estas tute certa pri tio ke nenio okazos morgaŭ?

Stepan (ridetas): Do . . . ĉe la tramveturilo vi devas atenti, . . . tie ĉiam povas okazi malfeliĉo.

Ember: Ne ŝercu. Ĉe la ekflugo . . . morgaŭ . . . al mi . . .

Stepan (ridetas): Ne scipovas jam fali sinjor' inĝeniero.

Ember (konsterne): Ĉu mi ne povas?

Stepan: Nature ne. Eĉ se vi volus.

Ember (ekstaras ekscitite): Eĉ se mi volus?

Stepan (trankvile): Do, nature! Vi jam superkreskis tion. Antaŭ unu semajno — nu, eble — sed sinjor' inĝeniero jam de post du semajnoj . . .

Ember (senvorte rigardas lin).

Stepan: Kiam la infano lernas iradi kaj iradis jam unu semajnon, tiam li povas ankoraŭ fali tiel ke li frapas la frunton al la tero. Post du semajnoj li jam ne povus prezenti tian artifikon. Tiam en la lasta momento li devas jam antaŭenŝovi la manojn kaj sur ilin li falas . . . (li montras). Ni jam ne povas antaŭenfali. Ankaŭ sinjor' inĝeniero jam ne povas delasi la altodirektilon; se la maŝino falas, vi devas ekkapti ĝin.

Ember (ne respondas).

Stepan (trankvile daŭrigas): Ĉar kun sia naturo oni vane artifikas . . . ĝi estas tre obstina maŝino, volu kredi al mi. (Li karesassianmentonon.) Mi diras al mia naturo: Mi ne bezonas ĉi tiun barbon, — mi volas glate . . . kaj poste mi razas mian barbon. Sed vane mi parolas al ĝi. — Kiel vi diras? — diras mia naturo — ke vi volas ankoraŭ pli dense? Kaj la sekvantan tagon ĝi kreskas pli

dense ol ĝis tiam. Rigardu — mi diras — kaj mi montras al ĝi la razilon — mi ne bezonas tion — sed vane mi klarigas al ĝi, dum mi vivas, ĉiam ĝi faras renverse. Bonvolu rigardi. Hieraŭ mi razis min. La naturo volas pri mi ion alian, ol mi volas pri mi mem . . . se nur mi scius, kion? Por ĝi estas ja egale, ĉu flugiloj, ĉu ne flugiloj . . .

Ember: Kiam vi elpensis ĉi tion, Stepan? Ĉi tion pri la barbo.

Stepan: Do . . . foje dum ripozo. Kiam mi flugis al Vieno kun sinjora Moŝto Bier.

Ember: Kaj poste? Ĉu de tiam vi opinias ke ankaŭ la vivon nur la naturo povas forpreni de iu? Se la razilon oni tiras iom pli profunde, kio okazos tiam?

Stepan: Mi ne diras tion, mi petas, ke ne estus eble . . . Sed tamen ĉio havas sian takton.

(De antaŭe, dekstre venas : Lendvai, Edzino Lendvai, Lidérc, Polacsek, Hermin.)

Polacsek: Jen la majstro!

Lendvai: Kara majstro, ni alvenis korporacie.

Edzino Lendvai: Por rigardi la maŝinon.

Hermin: Akceptu la trikoloran rideton de patriotino.*

* Banala bonmoto, per kiu Hermino volas ŝajni sprita. Samaj estas : Kial vi ne diris tion matene . . . Ni paŝu sur la floran kampon de l' foriro, ktp.

Lidérc: (sin ekstravagance vestinta, longhara junulo, premas senvorte la manojn de la inĝeniero kaj rigardas en liajn okulojn. Salutado, manpremo).

Ember: Mi petas, bonvolu pli internen... Nun vi ja povos vidi nur malmulte... La elektra maŝino, kiu movas la tuton, estas ekstere sur la kampo, — ĝin mi jam ne povas montri en tia mallumo.

Lidérc: Maŝino en mallumo... Tre bele... tre bele... (Li skribas en notkajero).

Hermin: Kial vi ne diris tion matene, por ke la tutan tagon li povu ĝoji pri ĝi?

Ember: Sed bonvolu... jen la maŝino mem. — Laiko en la unua momento apenaŭ distingas ĝin de ordinara monoplane. Maksimume, ke ĉi tie sin trovas ankoraŭ kelkaj malgrandaj ŝraŭbetoj. Kaj ĉi tie... (Li kondukas ilin malantaŭen.)

Hermin: Do montru ankaŭ al mi. Mi ne staru ĉi tie, kiel iu, kiun oni alvenigis kaj priforgesis. (Al Stepan). Ĉu ankaŭ vi kutimas leviĝi?

Stepan: Se moŝtino ankaŭ leviĝos...

Hermin: Mi ne kutimas.

Stepan: Sed kiel ne! Moŝtino ankaŭ kutimas — al la lito. (Li iras en la laborejon).

Hermin (postkrias): Mizerulo!

Polacsek (flankentiras Ember'on. La aliaj rigardas la maŝinon): Rigardu, mi petas, sole kaj pure tial mi venis, por ke mi demandu ion, sed mi ne scias, ĉu vi komprenos min... Estas eble ke la demando estas tute stranga kaj ke vi opinios ke mi estas ia sensenca strangulo.

Ember (kun prizorgo) : Mi petas, mi petas, mi aŭskultas.

Polacsek : Mi eĉ ne scias kiel esprimi... kiel oni povus ĉirkaŭskribi do... Per unu vorto, mi volas demandi — sed vere, provu kompreni min...

Ember : Ordonu... Do, bonvolu...

Polacsek : Kion vi sentas, kiam vi ekflugas.

Ember : Do, mi petas, tio ja ne estas tiel stranga demando. Tio estas tia, kvazaŭ... (Senespere li rigardas al Lidérc).

Lidérc (alvenas) : Pardonon! (tiras Ember'on al la alia flanko, serioze). Kontraŭe, mi ŝuldas al vi dankon.

Ember : Mi ne komprenas.

Lidérc (kvazaŭ frapite) : Vi ne komprenas? Do pro la temo...

Ember : Pro kia temo?

Lidérc (mirante) : Do... ĉu vi ne legis la Ĵurnalon de hodiaŭ matene?

Ember : Ne, mi ne havis okazon. Dum du semajnoj mi estis min forŝirinta de ĉio. Ĉi tie mi vivas. Kio okazis?

Lidérc : Nu, aŭdu! Ja ĉie oni parolas pri tio. Grandan artikolon mi skribis pri vi, antaŭ la rubriko de la novaĵoj. Ĉu vere vi ne legis?

Ember : Mi tre bedaŭras...

Lidérc : Domaĝe, mi estus tre ŝatinta... Mi pensas ke vi havus ĝojon pro ĝi... Mi ne scias ĉu ĝi sukcesis?... Sed tre varma skribaĵo...

Ember : Mi legos ĝin.

Lidérc: Rigardu... ja ĝi estas ĉe mi! Mi laŭtleĝos ĝin al vi, se vi volus... Tre varma skribaĵo... mi volus...

Ember (gentile): Bonvolu... mi petas, — vi dankdevigos min.

Lidérc (laŭtleĝas el ĵurnalo): „Pri malbela eta piloto.“

Ember (ektiminte kaptas sian vizaĝon): Ĉu tiu estas mi?

Lidérc: Atendu nur! Vi vidos, kiel varma, sincera skribaĵo ĝi estas. (Li legas) Mi ne scias, estimata leganto, ĉu ankaŭ vi estas tiel, kiel mi, ke nuntempe, en marto, estas por mi tiel strange kaj nekomprenoble ke la homoj iradas — vagadas, sidiĝas sur malgrandajn veturilojn, kaŝas sin en dometojn, konstruas kazernetojn kaj elpensas aliajn ludojn. (Suprenrigardas.)

Ember (kun kapbalanco): Vere tre bela estas...

Lidérc (modeste): Neniĝas... nur simpla, kaj sincera... (li legas) kaj dume mi rigardas mian manon, kiel stranga ĝi estas, kaj subtila kaj longa, kiel kuradas en ĝi la subtilaj vejnoj — bluaj ŝafidoj sur blanka kampo — (li kaŝe suprenrigardas) kaj mi pripensas, ke el tio, kion mi skribas, oni fandos etajn literojn kaj mi diras al mi... mano... mano... kiel strange estas ke ni nomas ĝin mano, kiom da manoj estas ĉie... kiel ili serpentumas... mil milionoj da manoj... ĝi palpadas violonon... kaj interkroĉiĝas... etendiĝas el la akvo... el korpo de iu mortanto... kaj ie nun ĝi eble surtiras la boton de iu maljuna

kamparano nomita eble Johano kaj en sunlumo ĝi kaptas alian manon... Kiel strange, kiom da manoj... mano... mano... kial oni ĝin nomas mano!? Kial ne piedo? Ja nature, tio signifas alion. (Li suprenrigardas.)

Ember: Estas tre interese (turmentite li rigardadas).

Lidérc (legas): Kaj venas en mian penson alia malbela, eta, pala mano, kiu nun eble karesas en la aero la propeleron de aeroplano.

Ember: Pardonon!... la propeleron de aeroplano... tiun ja estas iom malfacile karesi en la aero...

Lidérc: Jes. La direktilon mi opiniis. Malgranda skriberaro. (Legas). Kaj venas en mian penson homo malbeleta, senpretenda, ĝentila, pri kiu oni nun tre multe parolas en soldataj rondoj, kiu estas inĝeniero, kaj havas ankaŭ seriozan nomon: Aleksandro Ember, diplomita inĝeniero kaj la kelneroj nomas lin sinjor' doktoro... sed tamen li estas malĝoja homo, malgranda knabo, kiun mi hieraŭ vidis, sankta knabo, kun malbeleta, pala vizaĝeto kaj kun miradantaj infanokuloj, kiuj kvazaŭ demandas: kion vi volas de mi, vi homoj plenkreskintaj, mi ja timas je vi — mi ja nun plej prefere priplorus mian vivon... (Li estas tre kortuŝita. Suprenrigardas.)

Ember (en turmenta embaraso): Ja... vere... vi estas tre afabla al mi.

Lidérc (signife): Nur atendu... (legas) kaj ĉe ĉi tiu senpretenda, malbeleta hometo, kiam li alri-

gardis min, subite mi éksentis la rigardon de la martiroj.

Ember (ektremas): Martiroj?

Lidérc (entuziasme): Ĉu vi scias ke pro ĉi tiu artikolo hodiaŭ ploris unu el miaj amikoj? (Legas). Mi ne scias, ĉu estas io en la homo, ĉu povas esti io en la okuloj de homo, kio portas en si la malproksimon, la destinon de homo, la nekonatan — sed la rigardo de ĉi tiu homo kvazaŭ rigardus nin jam ankaŭ nun el ia malproksima mondo. (Suprenrigardas.)

Ember (tre kortuŝite balbutas): Ho, vere . . . kiel afable . . . tre flate . . .

Lidérc (triumfe daŭrigas): Kiel ni povus scii, kion vidas ĉi tiuj okuloj kion ni ne vidis ankoraŭ. Ĉu la nubojn ili vidas, aŭ la nudan teron . . . aŭ ili eble rigardas internen kaj ili vidas sin mem je malseka mateno, kuŝi en la frosta koto kaj rigardi al la ĉielo elturniĝinte el la vizaĝo de pala, senkolora mortinto, al la ĉielo . . . kie anĝeloj sonoretas, sur iliaj ŝultroj kun eteta flugmaŝino, kaj ili vokas kaj atendas la malbelan knabeton . . . en la grandan hangaron . . . kies muroj estas el nuboj . . . kaj interne ole-kovritaj anĝeletoj petolkuradas inter la radoj. (Kun triumfo li finas, kaj suprenrigardasatendante). Nu, kiel ĝi plaĉas?

Ember (pale): Tre bele . . . tre honorige . . . tre flate . . . efektive . . .

Lidérc (kaŝas la artikolon; vikle): Ĉiuj diras ke ĝi estas unu el miaj plej belaj skribaĵoj.

Ember (frakasiĝinte): Mi dankas.

Lidérc (elektrizite al la aliaj): Sinjoroj, eble ni ne ĝenu plu la majstron.

Polacsek: Mi nur estus volinta demandi ion.

Edzino Lendvay (al Hermino): Kion vi diras? Ĉu vi legis ke la malgranda Biró mortpafis sin?

Lendvai: Kiam?

Edzino Lendvai: Hodiaŭ matene. Vi konis lin, sinjoro inĝeniero?

Ember: Jes. Estas terure. Kial do?

Edzino Lendvai (kun embaraso): Mi ne scias.

Lendvai: Li estis enamiginta al bela virino.

Hermin (naive): Al Mario Lehotay.

Edzino Lendvai (en granda embaraso): Sed ne!

Hermin: Oni ja parolis tiel. (*Edzino Lendvai* flankentiras ŝin kaj frustradas al ŝi. Hermino tiradas la ŝultrojn, ke ŝi ne sciis.)

Hermin: Do, ni paŝu sur la floran kampon de la foriro.

Lendvai: Kara sinjoro inĝeniero, mi tre dankas . . .

Ember: Volonte . . . volonte . . . plezure . . .

Edzino Lendvai: Morgaŭ matene ni certe ĉeestos.

Ember (ektremas): Jes, morgaŭ matene.

Lidérc (manpremas kun li, rigardante fikse en liajn okulojn): Ankaŭ mi alvenos, sinjor' inĝeniero, ankaŭ mi pririgardos.

Ember (ekscitite alrigardas lin, apenaŭ aŭdeble): Mi havu la honoron.

Hermin: Akceptu . . .

Ember (reve, parolante kvazaŭ en sonĝo): Vian trikoloran rideton. Mi scias . . . (Li akompanas ilin ĝis la pordo, ili foriras, li revenas, kelkfoje trapromenas, poste).

Ember (kun mistera voĉo): Stepan!

Stepan: Bonvolu, sinjor' inĝeniero. (Li elvenas el la laborejo.)

Ember (same): Stepan . . . mi nun foriros . . . aŭdu . . . kaj verŝajne mi ne revenos jam.

Stepan: Jes, sinjor' inĝeniero.

Ember: Vi . . . vi finu vian laboron . . . tio estas . . . pririgardu la movmaŝinojn, ĉu ili estas en ordo. (Li iras por sia ĉapelo kaj surtuto, dum li surmetas ilin, konstante li parolas.) Poste ankaŭ vi povos hejmeniri . . . sed la pordon de la hangaro ne fermu . . . ne estas maleble, ke mi ankoraŭ revenos momenton . . . jes, jes . . . sed ne estas verŝajne. Diru Stepan, ĉu vi legis la historion de la franca revolucio de Carlyle?

Stepan: Mi? ne, sinjor' inĝeniero.

Ember: Ĉar tie estas interesaj priskriboj . . . vi scias . . . la statario, ĉu vi scias kio estas tio: la tujjuĝanta juristaro?

Stepan: Juĝistaro . . .

Ember: Aŭ juĝistaro . . . Jes, jes, Stepan, jes, jes Stepacĵo. (Li estas plenvestita, li staras kun manoj en poŝoj, rigardas antaŭ sin.) Poste, atendu ja, kion mi ja volis diri al vi. Jes, jes, ke mi estis foje en mia deka jaro kun mia patrino en Debreczen . . . ĝi estas tre polva urbo, vi povas kredi

al mi... sed de post tiam mi ne estis en Debreczen.

Stepan (ne komprenas): Vi ne estis de tiam?

Ember: Top... mi ja volis diri ĉi tion ne al vi, sed al tiu ĵurnalisto. Al vi mi volas diri... ke... se iu venus... mi jam verŝajne ne revenos... ili venu morgaŭ matene... ankaŭ Bella... kaj mia patrino ankaŭ... ke mi iris iomete promeni tien, sur la kampon... ĉar mia kapo doloras, — kaj se ĝi okaze doloros ankaŭ morgaŭ... do ili ankaŭ morgaŭ matene ne venu... (Meditas). Jes... kio estas ankoraŭ?

Stepan: Nur iru, sinjor' inĝeniero, jam mallumiĝas... La freŝa aero efikos utile... La ceteron vi povos diri morgaŭ.

Ember (ektremas, kun voĉo infane ektima): Sed ne... se mia kapo doloros, mi ne venos morgaŭ... Estas ja egale... Ĉu ne vere?

Stepan: Iru nur, sinjor' inĝeniero. Vi laboristoj multe hodiaŭ.

Ember (ĉe la pordo): Jes, mi promenos iom, *Stepan*. (Malrapide eliras kun profunde klinita kapo.)

Stepan (skuas la kapon komplete, poste reiras en la laborejon, eklaboras, kelkaj minutoj da paŭzo, malrapide vesperigas, en la laborejo io ardas.)

(Aŭto-krakado. La aŭto haltas, oni frapas sur la pordo.)

Stepan: Bonvolu...

Beniczky kaj Mario envenas.

Mario (rapidas antaŭen): Nature, mi ja diris, ke li estis tiu.

Beniczky (al Stepan): Ĉu sinjor' inĝeniero Ember ne estas ĉi tie.

Stepan: Antaŭ unu minuto li foriris... ĉu vi ne bonvolis renkonti lin?

Mario (al Beniczky): Nu, ĉu mi ne diris ke li estis tiu? (al Stepan): Mi alkriis lin, sed li ne aŭdis.

Stepan: Li diris, ke lia kapo doloras...

Mario: Ĉu li ne revenos?

Stepan: Ne verŝajne.

Mario (rigardas al Beniczky): Ni atendos momenton, ĉu ne?

Beniczky (ne volonte): Se ne estas verŝajne ke li revenos...

Mario (rapide): Sed vi aŭdas ja, ke estas eble. Kaj cetere, ni dume rigardos la hangaron. (Al Stepan) Estas permesite pririgardi, ĉu ne?

Stepan (ne afable): Vi povas rigardi, sed mi devas iri eksteren iomete al la movmaŝinoj... (Li staras).

Mario: Nu, iru, kara sinjoro maŝinisto... iru tute trankvile, ni atendos, ĝis vi revenos, se nur sinjor' inĝeniero ne venos dume...

Stepan (la afero ne plaĉas al li): Neverŝajne, ke li revenos.

Mario: Nur iru. Ne timu. Nenion ni ŝtelos.

Stepan (hezitante): Do... tiamaniere... baldaŭ

mi revenos . . . (Malrapide foriras, haltas ĉe la pordo).
En la laborejon ne eniru, tie ĉio estas olea.

Mario: Timu neniom. (Stepan for.)

Paŭzo.

Beniczky: Ne koleru, kara Mario, sed preskaŭ mi povus diri, ke mi tre ĝojas, ke ni ne renkontis lin.

Mario (kun piedo frapetas): Nun jam egale. Estas eble ke vi estis prava.

Beniczky: Mi ne scias, kiel vi imagis la aferon, kara Mario. Nun, poste, mi jam povas diri al vi ke mi konsideras ĉi tion tre stranga kaprico.

Mario: Kaprico! Se ĉio estus kaprico, kies kaŭzon mi ne povas diri! (Ŝi sidigas). Ĉu mi povas ekzemple diri ties kaŭzon ke mi vin . . . (Ŝi ekridetas.)

Beniczky (decide): Estas necese ke vi povu diri la kaŭzon, se mi petus vin pri tio. Sed mi ne petas.

Mario: Sed kial do ne? Kiel stranga vi estas. Kial ne?

Beniczky: Kial? Nenion rezultus, se ni klarigadus niajn sentojn.

Mario (pripensadas): Stranga afero! Ĝis nun vere tedis min . . . ke oni tro . . . klarigadis al mi la sentojn kaj . . . oni volis ke ankaŭ mi klarigadu ilin. Eĉ, mi malestimis kaj malŝatis . . . la homon tiaspecan . . . kaj nun ĝuste tio ĝenas min ke estas nenia pritraktado . . . ke ni konsumas niajn sentojn kvazaŭ tagmanĝon, pri kiu ne decas paroli.

Nun kvazaŭ mi havas emon diskuti pri ĉiaj azenaĵoj, ke kio estas la amo kaj similaj... Nun tio amuzus min... incitus min.

Beniczky (trankvile): Incitus vin, sed vi ne malŝatos min, se mi tamen ne faras tion. La amo estas la renkontiĝo de du koroj.

Mario (konsternite alrigardas lin, poste ekridas): Ha... kiel bone vi faras ĉi tion... Ĉu vi scias ke momenton mi vere opiniis ke ĉi tion vi diris serioze kaj ne ŝerce.

Beniczky (trankvile): Mi ne ŝerce diris, tute serioze: ĉi tio estas mi opinio.

Mario (subite alrigardas lin, poste mansvingas): Ankaŭ bone! Do serioze: ĉi tio estas via opinio. Post matura pripensado mi eĉ almetus ke la am' profunda estas kav' senfunda.

Beniczky (tre serioze): Ankaŭ estas vere! Se ni pripensas, ni konstatas ke estas tiel. La poeto ĝuste esprimis niajn sentojn.

Mario (iom kolerete): Plue: Se vi amas min kun amo sama, ne necesas memorskribo ama.

Beniczky (kareseme kaj tre serioze donas sian manon): Mi dankas, Mario. Mi estas konvinkiĝinta ke vi amas min kaj tial mi ja ne petis de vi memorskribaĵon. Ĉi tiun memorskribaĵon mi portas en mia koro.

Mario (nerve): Kaj kio estas sur ĝi? Kolomboj?

Beniczky (kareseme): Mi ne malkaŝas al vi Mario. Sed se vi havas memorlibron, donu ĝin al mi kaj mi endesegnos... Mi scipovas iom ia akvarelpentron.

Mario (nerve): Bone, nun ni ĉesigu ĉi tion. Vi havas tute strangan humoron, vi faras min nerva. Ni parolu pri io alia.

Beniczky (trankvile): Vi ne kredaŝ ke mi parolas serioze. Bone, vi konvinkiĝos pri tio poste. Ni parolu do pri tio: kia kaprico estis ke vi alvenigis min.

Mario (antaŭ sin): Mi... mi legis artikolon hodiaŭ en la ĵurnalo... Tiu malgranda Lidérc verkis ĝin... kaj ĝi tre kortuŝis min. Ĉu vi legis?

Beniczky: Je-e-es... pri ia piloto. Ĉi tio estis ĝia titolo, se mi ne eraras.

Mario: Jes, pri malbela, eta piloto. Ĝi tre kortuŝis min. Ĉu vin ĝi ne kortuŝis.

Beniczky: Sincere parolante... mi ne komprenis ĝin.

Mario: Vi ne komprenis? Kion vi ne komprenis pri tio? Cetere... estas egale. Ni ne rekomencu denove. Jam matene, kiam mi legis la artikolon, mi ekpensis, sed nur tuŝante, ke mi rerigardos Aleksandron Ember. Kaj nun, kiam ni sidis en la aŭto, kaj vi nenion parolis, nur rigardis antaŭ vin mem, kaj mi priatentis vian vizaĝon, per unu fojo mi sentis ke nun tuj mi devas kune vidi vin ambaŭ, sed tuj... vidi kiel vi rigardos unu la alian en la unua momento antaŭ ol vi povus saluti reciproke.

Beniczky: Mi diras, ke tre stranga kaprico...

Mario (vigle): Ho, ne estas kaprico. Ĉi tion oni jam povas klarigi, ĉu ĝi plaĉas, ĉu ĝi ne

plaĉas. Kaj la klarigo eĉ ne estas tiel komplikita. — Eĉ pri tiu kruela kaj mistera perverseco ne povas esti parolo, per kiu tiu kompatinda Biró kutimis klarigi kelkfoje mian konduton. Ĉi tio havas sian tute konkretan kaj honestan kaŭzeton.

Beniczky: Mi ne scias, pri kio vi parolas.

Mario (stariĝas antaŭ lin): Alrigardi! Io okazis inter vi.

Beniczky: Mi ne scias, Mario, kiel...

Mario (vigle): Na, na, na... silenton! Io okazis inter vi. Ĉu ne, vi ne volas malkonfesi, ke vi interparolis pri io, kiam mi atendis malsupre, en la aŭto, kvaronon da horo. Do ĝuste tion mi volas scii, kio okazis inter vi.

Beniczky: Mario, la deviga diskreteco malpermesas ke mi parolu pri tio.

Mario: Nu, jen fine la laŭorda tono! Ni estas jam en mia strato... La deviga diskreteco malpermesas, do vi tuj diros tion al mi.

Beniczky: Mi ne povas, Mario, kredu al mi...

Mario: Ne „mariadu“ tiel multe... Ni aŭdu, kio okazis inter vi.

Beniczky: Sed vere, kredu, Mario, neniel mi povas diri.

Mario: Bone. Do mi iros al li morgaŭ antaŭtagmeze kaj lin mi demandos. Li ne estas „kavalir' sen tim' kaj sen riproĉ'“... li ne konas la kodekson... per unu vorto, li estas malkorekta homo, li rakontos al mi tion, pri kio mi estas scivola.

Beniczky (kuntiras la brovojn): Tion mi malpermesas al vi, Mario.

Mario: Nature, vi malpermesas. Sed se Ember estas malkorekta pro konvinkiĝo, mi, kiel virino, estas malkorekta pro naturo, — kaj mi promesos al vi ke bone, mi ne iros al li kaj poste, tamen mi iros.

Beniczky (pripensas): Vi estas prava. En ĉi tiu okazo oni devas malhelpi malkorektaĵon kaj ne prezentas sin alia metodo ol malhelpi ĝin per pli malgranda malkorektaĵo. Mi rakontos al vi, kio okazis, ĉar mensogi mi ne povas.

Mario (ekscitite): Nu, parolu.

Beniczky: Post matura kaj trankvila pripensado ni ekkomprenis ke ni ne povas plu vivi ambaŭ. Mi tial, ĉar mi ne volas rezigni je vi, li tial, ĉar li ne povas.

Mario (ekscitite): Kaj? kaj?

Beniczky: Ni konfidis al la sorto ke ĝi elektu, ĉar laŭkorpe ni ne estas konvenaj kontraŭuloj unu por la alia. (Elpoŝigas la rulethorloĝon.) Mia rulethorloĝo decidis.

Mario: Vi ŝercas.

Beniczky: Mi ne kredas ke ĉi tio sonas ŝercmaniere.

Mario: Amerika duelo! (Laŭte ridas) Ne! Gimnazianoj agas tiamaniere... kaj la romanherooj de Sinjorino Beniczky... * Tian azenaĵon

* Verkistino, kiu skribis sentimental-romantikajn romanojn. Iam ŝi estis tre ŝatata precipe de junaj fraŭlinoj. La hungara Marlitt.

Aleksandro Ember ne povis entrepreni . . . Vi ŝercas.

Beniczky (iom akre): Pardonon! La citita verkistino estas mia malproksima parenco. Aleksandro Ember nature konsentis, ĉar *mi* proponis ĉi tiun solvon, kaj je sia malfeliĉo li tiris la nigran.

Mario (ekfrostotremas): Kion vi diras!

Beniczky: Tiel okazis.

Mario (estas tre ekscitita): Kaj . . . kaj . . . sed ne — ĉi tio estas frenezaĵo, estas mezepoko. Mi ne estus kredinta . . . kaj . . . kion vi opinias . . . nu, kaj diru, kia limtempo?

Beniczky: La limtempo estas laŭplaĉa.

Mario: Nu, kaj kion vi opinias, ĉu li faros?

Beniczky (post paŭzo): Ĉu li faros, tion mi ne scias certe. (Ĉirkaŭrigardas.) Sed mi aŭdas, ke li lernas flugi, kvankam li ne bezonas tion, kaj ke morgaŭ . . .

Mario (same): Morgaŭ estos la granda ekflugo. (Subite ŝi eksilentas.) *Beniczky*! Vi, nature . . . jam parolis kun li . . . de tiam.

Beniczky (rigide): Ne ankoraŭ.

Mario (tremas): Do . . . do kiam?

Beniczky (fikse rigardas ŝin): Morgaŭ.

Mario (forte ekspiras): Morgaŭ!

Beniczky (ekridetas): Morgaŭ matene, en la momento, kiam li sidiĝas sur la maŝinon . . . Ĉi tiun lecionon li nepre elmeritis, ĉu ne?

Mario (frostotremante): Jes . . . sed kiel terure!
Ĝis morgaŭ matene li kredos . . .

Beniczky: Ke li devas morti. Mi decidis, ke en la lasta momento mi liberigos lin de lia devo.

Mario (donas manon): *Beniczky*, vi estas vera viro. Vi estas prava, oni povas ja preparoli serioze tiajn banalaĵojn. Nun . . . nun denove mi sentis tion, kio min ligas al vi.

Beniczky: Mi dankas.

Mario (iras tute proksimen al li, altuŝiĝas): Ĉar ĉu ne, *Beniczky* . . . se vi estus tirinta la nigran . . . oni ne estus povinta vin . . . ?

Beniczky: Oni ne estus povinta liberigi min. Sed tio dependas nur de la eduko, kredu al mi.

Mario: Mi scias . . . kaj mi ĝojas, ke al ĉi tiu kompatindulo ne okazos malfeliĉo. Kia feliĉo estas, ke *li* tiris ĝin . . . kaj vi estas prava, li meritis la lecionon. (Ŝi kaptas lian brakon.) Vi! . . . kiel bela vi estas kiam vi tiel apogas vin al la maŝino. Kiom pli ĝi konvenas al vi . . . Ĉu vi ne flugis ankoraŭ?

Beniczky (ridetante): Ankoraŭ ne.

Mario: *Beniczky* . . . sidiĝu iomete sur la maŝinon . . . Mi volus vidi . . .

Beniczky (rigardas la ŝtuparon): Ĉi tie oni povas. Sed ĉu la sidejo ne estas olea?

Mario: Sidiĝu sur ĝin.

Beniczky (kun junula sinmovo rampas en la pilot-sidejon): Ĉi tie mi estas! (Ŝerce ti ekkaptas la direktilon.) For!

Mario (iras sur la ŝtuparo en la akompan-sidejon. Antaŭenkliniĝas, ĉirkaŭprenas lian kolon): Nun ni flugu!

Beniczky: Jes.

Mario (premas lin al si): Ĉu ne bone? Ĉu vi ne sentas, ke vi flugas?

Beniczky: Sed atentu . . . Vi fortiros mian manon de la direktilo kaj okazos malfeliĉo.

Mario (spiregante): Kiom ĝenas vin? Vi, birdo! Vi, hombirdo! Kiajn belajn manojn vi havas . . . kantu ion, vi, fama, se vi estas birdo.

Beniczky: Mario, per Dio, vi sufokas min.

Mario: Jes . . . kaj vi delasis la direktilon . . . Nun ni falegas . . . ĉu vi sentas? Ni falegas en la profundon. Ve, kiel nigra! Ni pereis . . . (Ŝi kisas lin ĉe buŝo.)

Rapide vesperigās.

(Stepan venas kun lampo. Beniczky kaj Mario subite disiĝas. Stepan malplaĉe rigardas la scenon).

Stepan: Do, mi petas — nun ni ŝlosas.

Mario (embarasite venas de sur la maŝino. Beniczky post ŝi): Ĉu vi foriras?

Stepan: Mi hejmeniras, ĉar morgaŭ mi devas frue leviĝi.

Mario: Nun jam estas certe, ke sinjoro inĝeniero ne venos?

Stepan: Nun li jam ne venos . . . Li diris, ke se ĝis la sepa li ne venos, mi povos hejmeniri.

Mario (al Beniczky): Do eble . . .

Beniczky: Nature, nature, ni iros.

Mario: Nun vi hejmenportos min, ĉu ne?
Kaj morgaŭ?

Beniczky (dum foriro): Ĉi tie ni renkontiĝos.

Stepan (iras post ili).

Beniczky (ekstere): Ĉu vi ne fermas la grandan pordon?

Stepan (ekstere): Ne necese . . . Neniu iradas ĉi tie dum nokto . . . kaj je la kvina mi jam venos.

(Aŭtotrumpeto, poste malproksimiĝanta krakado. Iom da tempo la malproksimiĝanta aŭtolampo ankoraŭ fosforeskas sur la bretmuro, poste la scenejon kovras mallumo. Granda paŭzo, oni aŭdas la muĝon de l' vento. La maldekstra pordeto malrapide malfermiĝas, Aleksandro Ember, kun elektra lampo en la mano, singardeme envenas, en sama vesto, kiel antaŭe. Li ne ĉirkaŭrigardas, antaŭenvenas, metas la lampon sur la lignotrunkon, malbutonumas sian jakon. Poste li ekgenuas apud la trunko, prenas el la poŝo leteron kaj per krajono li skribas, eble adreson; li glufermas ĝin. Li ĉirkaŭrigardas rapide, fine metas la leteron zorgeme sur la trunkon kaj lasas ĝin tie. Li hezitas. Malrapide li elprenas ion, kliniĝas al la lampo, turnadas la objekton . . . ĝi ekbrilas. Ankaŭ ĝin li metas sur la trunkon, stariĝas. Raŭke kaj mallaŭte):

Ember: Ne tiel mi imagis . . . (Li stariĝas, malrapide iradas kun pendantaj brakoj. Ekstere forte muĝas la vento, kvazaŭ ĝi estus ia malproksima muziko. Kun infana, frostotremanta voĉo): Dio! Ne tiel mi imagis. (Li reiras ĝis la trunko, poste li denove iradas. Oni aŭdas, — komence necerte — kvazaŭ li parolus ion — poste ni ekkonas, ke li ne parolas, nur ŝirita voĉo aŭdiĝas,

kun peza spirego. Liaj brakoj pendas. Kiam li estas la trian fojon atinginta la trunkon, li ekpuŝas iom la lampon, tiel, ke ĝi, turniĝinte internen, eklumigas akran diskon meze de la fono. Denove li turniĝas, ekiras en direkto de la disko, subite haltas, kaptas al siaj okuloj. Raŭke): Nu, kio estas tie... aŭ tiel?... (Subite li ekkonas ke ĝi estas lia ombro. La ombro nun akre, krude desegniĝas sur la lumdisko): Sed tamen... (Du paŝojn li faras antaŭen, tiam la ombro moviĝas, ankaŭ ĝi faras du paŝojn kaj per la tria paŝo malsuprenpaŝas sur la teron. La tuta sceno daŭras minimume tri minutojn.)

Ombro (venas antaŭen).

Ember (retiriĝas; nun ili staras unu kontraŭ la alia, ni vidas nun sole la siluetojn de ambaŭ, ĉar ili ne enestas en la lumkonuso. La ombro estas nigra, kaj tre similas al Ember laŭ vesto kaj haroj).

Ombro (trankvile): Nu... vi vidas...

Ember (infane ĝemetas): Nu... kio estas? (Laŭte, preskaŭ krietante): He, kio estas? kiu estas? (Li resaltas kaj eksilentas.)

Ombro (kontente): Nu... vi vidas ja... ĉi tio estas via mizero...

Ember (reiĝas ĝis la trunko, tiel, ke li enestas en la lumkonuso).

Ombro (venas post li, milde): Nu, vi jam vidas, ĉu ne? Do ĉi tio estas via tuta mizero... ke vi ektimas vian propran ombron.

Ember (liaj dentoj klaketas, li ridas histerie): Na!... kiu ŝercas ĉi tie?

Ombro: Mi ne ŝercas... tute serioze mi

diras, ke via tuta mizero estas nur, ke vi ektimas vian propran ombron. Haltu jam, he!

Ember (reiĝas ĝis la muro): Stepan . . . ne ŝercu . . . ĉu vi estas?

Ombro (nun ankaŭ li venas en la lumkonuson, kolerete): Sed ne Stepan. Ĉu vi ne povas lerni mian nomon? Irjō Olson mi estas, finna kuracisto. (Vere kvazaŭ tiu li estus, sed liaj haroj nun estas nigraj, kaj kvazaŭ li estus pli alta. Nun oni vere povus diri, ke li similas al Olson. La akcento ne estas plu fremda.)

Ember (balbutas): Kiu? kio?

Olson: Irjō Olson, finna kuracisto. Kiel oni povas tiel timi? Mi fajfadis iomete.

Ember (balbutas): Vi . . . vi . . . fajfadis? Mi kredis, ke la vento . . . Kiu vi estas?

Olson (mansvingas): Sed ni ja renkontiĝis jam multfoje. Foje vi volis trairi min kvazaŭ pardonon.

Ember: Jes . . . tiu . . . kiun mi opiniis spegulo . . .

Olson: Aŭ kiun vi opiniis spegulo! . . . estas egale. Nur ekparoli vi ne volis kun mi. Vi estas tre malfabla homo. Ĉu oni ne povas sidiĝi ĉi tie?

Ember (tre malfacile rekonsciigas): Sed vi ja . . . Vi ja estis tiam pli malalta — kaj blonda.

Olson (amuziĝante): Ĉu vere? Tiel ŝajnis al vi, ke mi estas blonda. Sendube vi eraris. Kiel povus esti blonda la ombro?

Ember: Sed vere . . . ne miru . . . Vere mi kredis en la unua momento, ke vi estas mia ombro.

Olson: Nu, kaj?

Ember: Cetere mi ne...

Olson: Cetere vi ne estus ektiminta. Per unu vorto, vian ombron vi ektimis.

Ember: Kion vi volas diri per ĉi tio?

Olson: Kion mi volas diri per ĉi tio? Tiajn strangajn demandojn havas vi, hungaroj. Ĉe vi oni diras ion alian, ol kion oni volas diri? Mi volas diri tion, kion mi diras: ne pli, kaj ne malpli.

Ember: Nu kaj?... Ĉu tial vi kaŝis vin, kaj embuskis min, por ke ĉi tion vi diru al mi?

Olson: Nu, kaj mi havos ankoraŭ kelkajn vortojn por vi.

Ember: Ĉar, se vi volis nur tion al mi diri, vi malfruis. Pri tio oni jam sciigis min. De post kelkaj monatoj pritraktas jam la publiko la observaĵon, ke mi estas malkuraĝa.

Olson: Kaj tio nature tre doloras al vi.

Ember (alrigardas lin, post paŭzo): Kiamaniere vi venis ĉi tien? Kion vi volas de mi?

Olson: Ne estas granda afero. Malgrandan komplezon mi petos, kolegan komplezon.

Ember (kolereme): Ĉar se tial vi venis, aŭ tial oni sendis vin, por ke vi incitu min, do vi venis en tre malbona tempo kaj facile vin povos trafi io... Estas eble, ke mi estas malkuraĝa, sed nun vi trafis min en tre stranga momento.

Olson (milde): Ho... ho... nur trankvilon... ne incitiĝu. Mi diras ja, ke ni estas kolegoj. Vidu do, mi venis ĉi tien, al la universitato, pro afero de nervpatologia malkovro.

Ember: Ĉu vi estas nervkuracisto?

Olson: Certe mi estas nervkuracisto... Ankaŭ la muziko interesas min... mi ekzercas ankaŭ ĝin kaj ankaŭ la matematikon iomete... sed precipe kaj ĉefe, mi opinias, mi estas nervkuracisto. Do... ĉu oni ne povas sidiĝi ĉi tie?

Ember (ĉirkaŭrigardas): Mi ne antaŭsciis...

Olson (turnas sin al la maŝino): Certe, ĉi tio estas la maŝino.

Ember (proksimiĝas): Ĉi tio estas...

Olson: Bela objekto. Vere, grandioza objekto. Grandioza invento ĝi estas, mi petas humile. La flugmaŝino.

Ember (kun klinita kapo): Ankaŭ mi opiniis iam...

Olson (rigardas la maŝinon): Kaj ĉu vi jam ne opinias?

Ember (mirante rigardas lin): Tamen... kiel de longe konata vi ŝajnas nun subite al mi! Kvazaŭ...

Olson: Per unu vorto, vi jam ne opinias, ke ĝi estas granda afero. Per unu vorto la invento malboniĝis, ĉu ne?

Ember: Dio nur scias...

Olson (turnas sin al li): Nun vi jam ne sentas, ke ĝi estas, kio ĝi estis. Hm... ĉu do ne venas en vian kapon, ke tamen ne estas verŝajne, ke la maŝino malboniĝis, ĉar ĝi estas ja el fero, sed eble vi malboniĝis, konsiderante, ke vi estas el multe pli malsolida materio?

Ember: Ĉi tio vere ne venis en mian kapon.

Olson: Nu... vi vidas... kaj kiel simpla

supozo ĝi estas. Ĉi tiu supozo estas bonega fundo por scienca esploro. La maŝinon ni povas facile esplori, — por tio ne estas necese havi grandan aparaton — kaj se ni trovos, ke ĝi estas en ordo, do la difekto troviĝas en vi. (Li proksimiĝas al la maŝino.) Ni vidu do — la propelero estas sendifekta. (Li ekturnas ĝin, rampas sub la maŝinon.) La motoroj, kiel mi vidas, estas en ordo. La kabloj estas elastaj, la kroĉiĝo estas perfekta. Eble la direktilo ne funkcias? (Li stariĝas sur la ŝtuparon.) Aŭ ne kuŝas oportune por la mano de la piloto? (Li paŝas en la pilotsidejon, ekkaptas la direktilon; dum li kliniĝas, li levas floreteton.) Kio estas ĉi tio? Ĉi tio ne apartenas al la maŝino. (Li ĵetas ĝin sur la teron.)

Ember (levas ĝin konsterniĝinte): Kio estas? (Levas ĝin al sia vizaĝo.) Ĉi tio estas ja parfumo. (Kriante): Kiu estis ĉi tie? Kiu sidis en ĉi tiu maŝino?

Olson: Vi nun devas atendi, ĝis mi finesploris la maŝinon. Poste estos via vico.

Ember (rigardas la floron): Mi ne komprenas. Kiamaniere ĝi venas ĉi tien?

Olson: Do, kara amiko, ĉi tiu maŝino estas diable sendifekta. (Li restas sidanta.)

Ember (rigardas la floron): Mi ne komprenas...

Olson: Nun ni povas transiri al via mizero. Se mi ekzamenas maŝinon, ĉu ne, mi ne devas honti turnante min al inĝeniero, se mi ne scias ion? Kaj vi, se vi havas difekton, turnas vin al nervkuracisto.

Ember (mansvingas): Ha . . . nervkuracisto . . .
Li konstatas, kio estas la kaŭzo de mia sufero,
sed helpi li ne povas.

Olson: Hm. Vi do konsentas, ke ĉiu anima
malsano havas sian kaŭzon en la organismo?

Ember: Bone, bone, mi konsentas. Kion
helpas al mi tio?

Olson: Atendu iomete. La celo de la scienca
esplorado estas: rekonduki la simptomojn, disi-
ĝantajn laŭ sennombraj direktoj, al unueca, komuna
kaŭzo.

Ember: Kaj kio estas la celo de la homo?

Olson: Provizore tio, ke li estu almenaŭ tiel
sana, kiel laŭorde funkcia kuditomaŝino, kiun,
se ĝi havas difekton, oni facile povas ripari, ĉar
oni konas ĝian strukturon. Ĝis tiam ja, ĝis ni
ekkonis ĝin, eĉ tion ni ne povas scii, por kio
servas propre la maŝino?

Ember: Belaj vortoj!

Olson: Ĉi tio ne estas vortoj. Vi vidas tuj.
Ĉio ĉi rilatas precize al vi.

Ember: Ĉu vere?

Olson: Mi diras: oni eĉ songi ne povas pri
tio, ke ni ekkonu la celon de la homo, dum ni
ne vidas klare pri la homo mem. Imagu maŝinon,
kiun oni donis al ni en la manon, sed oni for-
gesis ĉemeti la instruon pri uzo. Oni nenion scias
pri la masino: ĉu ĝi dispecigas lignon, ĉu pro-
jekcias bildon, — ĉu fabrikas stelojn? . . . Sed
ĝi estas maŝino, do ĝi servas por io, tial oni ja
faris ĝin. Ni do komencas turnadi, ni palpadas,

ni ek- kaj ekkaptas ŝraŭbon, ni levas klapon... en la interno de la maŝino moviĝas, ekmuĝas io... ie maŝinbrako leviĝas, rado sin ekturnas, du raddentoj grincante interfrotiĝas... ne bone... ne tiel oni devas komenci... alian tenilon ni ekkaptas... aliaj radoj, aliaj artikoj moviĝas, denove io grincas, ankaŭ ne bone... ne tiel ĝi funkcias.

Ember: Vi ja ne povas scii, por kio servas la maŝino, kaj ĉu ĝi nun funkcias tiel, kiel estus necese?

Olson: Aha... tre ĝusta rimarko... Sed tamen tio havas sian rimarkilon... se mi trafus la ĝustan ŝraŭbon, per kiu oni povas ekfunkciigi la maŝinon, devus ekiri la tuta maŝino per unu fojo, eksonus sana, egalmezura krakado, — la radoj moviĝus... ĉiuj... la brakoj ĉiuj leviĝus... ĉio muĝus kaj krakus — nenio frotiĝus, nenie penetrus unu en la alian... radeto ne krevus interne... egalmezure, laŭritme ĝi sin movus, dum mi volas... kaj mi ekkrius senŝargiĝinte: Mi trafis la ĝustan tenilon; nun jam ni vidu, kion scipovas la maŝino.

Ember: Do, kial vi ne trafas...?

Olson: Se la maŝino estus en ordo — ĉi tiu serĉado eble ne estus daŭrinta tiel longe. Dum kelkaj centjaroj ni estus elpalpadintaj ĉiun eron de la maŝino, kaj ni estus trafintaj la ekirigan tenilon, la svingradon. Sed estis ankaŭ alia malbono.

Ember: Kio do?

Olson: Ne nur la uzinstruon forĝesis ĉemeti

la liverinto, sed li ankaŭ alimaniere estis nezorgema. Dum la transportado la maŝino difektiĝis.

Ember: Puf! . . .

Olson: Nun la tasko jam estas centoble komplikita. Oni devas ne nur trovi la spilon, kiu ĝin ekmovas, sed trovi ankaŭ en la maŝino de nekonata strukturo kaj nekonata celo tiun difekton, kiu malhelpas nin ek trovi ĉi tiun spilon.

Ember: Serĉu, scienculo!

Olson: Prave! Dum multaj centjaroj la instinkto diris: serĉu, scienculo. Ni serĉadis inter la mal-evoluintaj organoj — mallertaj, malsaĝaj liverantoj, ni diris, jen, tie kaj tie ili lasis interne la pinĉileton — ili lasis interne la ĉizilon, per kiu ili faris la maŝinon . . . jen la tiflo, kiun ni bezonis, kiam ni ankoraŭ estis bestoj vegetaraj . . . kaj multajn difektojn ni trovis, sed neniu el ili estis la ĉef-difekto.

Ember: Kaj se ni trovos, kio estos la rezultato? Ĉu ni scios, kial valoras nenion la tuto?

Olson: Kial ne? Se ni trovos la difekton, — la rompitan ŝraŭbon, la kurbiĝintan akson, la najlon, kiu falis inter du raddentojn . . . ĉu ne estas simple elpreni ĝin de tie?

Ember: Se ni trovos . . .

Olson (post paŭzo, malrapide): Kaj se mi diras — ke mi trovis ĝin?

Ember (alrigardas lin): Ĉu vi . . . ?

Olson: Mia merito ne estas pli granda, ol tiu de la aliaj, kiuj serĉis ĝin. Ili plimalvastigis

al mi la teritorion. Por mi la afero jam estis pli facila. La difekto donis sin en miajn manojn.

Ember: Kie vi trovis ĝin?

Olson: Inter la nervoj. (Li stariĝas.) La difekto estas la timo al la morto. Kaŭzo de la difekto estas erara kroĉiĝo. Du nervoj kunkreskis: malsaĝa malevoluaĵo. Estas nenia neceso pri ĝi.

Ember: Ĉu vi trovis la centron de la mortotimo?

Olson: Vi eĉ ne imagas, kiel ridinda, eta organa difekto ĝi estas. Per sola tranĉilektiro mi ekstermas ĝin el la nervsistemo kaj en la sama momento la nervsistemo liberiĝinte ekkrakas, eklaboras, ekfunkcias. Kaj multajn miljarojn ni bezonis por trovi ĉi tiun stultan, ridindan, etan difekton.

Ember: Kaj sen tiu?

Olson: La morto estus, kiel la ŝongo. Dum tago freŝe, vikle laborante, ridetante ni pensas pri ĝi, kiel bona ĝi estos, kiel freŝiga: ju pli mi laboras, des pli freŝiga. Kaj vespere feliĉe mi klinas mian kapon: — ho, kiel paca, pura harmonio!

Ember: Kaj se dumtage subite ĝi surprizos nin?

Olson: Estos malofta ĝojo kaj feliĉo... la feliĉo de malmultaj elektitoj... pli frue havi ĝin. ol ni havas rajton pri ĝi... pri la ŝongo.

(Ember subite faligas la lampon. Dum momento estas mallumo, poste malvarma lunlumo enfluas de antaŭe, kaj lumigas la scenejon, sed tiel, ke nur la flugmaŝino naĝas

en lumo, kvazaŭ ĝi ŝvebus libere super la mallumo. Nun Ember sidas sur la maŝino, kaj Olson parolas el la mallumo.)

Ember (el la maŝino): Rigardu... mi ne scias, kiu vi estas. Estas eble, ke mi nur songas. Sed tie, sur la trunko kuŝas revolvero... kiun mi volis lasi ĉi tie... Ĉu vi scias...?

Olson (de malsupre): Kiel mi ne scius, kamarado... Vi volis morti... Sed ne hodiaŭ, ĉu ne, kamarado...?

Ember: Morgaŭ... Mi estus devonta nur morgaŭ...

Olson (ridante): Pro timo al morto vi volis rifuĝi en la morton...

Ember: Vi estas prava, kamarado. Sed kiel strange! Ĉu vi diris nun ĉi tion aŭ mi?

Olson: Estas ja egale...

Ember: Jes, mi scias, ke estas egale, kamarado. Sed kvazaŭ mi estus starinta tie, malsupre antaŭ nelonge.

(La vento fajfas la kanton de Solveigh.)

Ember: Ne ŝercu, kamarado. Ĉu estas vi, kiu fajfas? Nu, ĉesigu jam, sur mia dorso ĝi frostpikas.

Olson: Ne, kamarado, mi ja parolas...

Ember: Jes. Sed kvazaŭ vi ankaŭ fajfus dume. Ĉu vi havis amatinon, kamarado?

Olson: Nature, ke mi havis. Oni nomis ŝin Vanjo.

Ember : Kaj ĉu ŝi brakumis vin, kamarado?

Olson : Ĉiam, kiam mi volis.

Ember : Kaj kion vi donis al ŝi, kamarado.

Olson : Mi brakumis kaj alridis ŝin.

Ember : Tiam ankaŭ ŝi ridis, kamarado?

Olson : Tiam tuj ridis ankaŭ ŝi.

Ember ; Sed, vi scias, mia karulino estas tro delikata sinjorino, tro multekosta. Morgaŭ matene mi devos morti, kamarado.

Olson : Kaj poste, kamarado? Ĉu tio estas grava?

Ember : Vi parolas facile, kamarado. Terure mi timas la morton, kamarado.

Olson : Kial do vi volas morti?

Ember : Mi ne volas, kamarado, sed mi devas. Nun la parolo jam estas nur pri tio, ke mi ne timaĉu morgaŭ matene, kamarado, ĉar sciu, la kontrakto enhavas ankaŭ tion, ke mi devas ne nur morti, sed ankaŭ bele morti, vi scias, kuraĝe. Do, se estas vera, kion vi parolis...

Olson : Nature, ke estas vere.

Ember : Ke vi povas ekstermi la timon al la morto — do, por mi ja tre bona estus ĉi tiu afero, kamarado. Por mi nun ĉi tio estas tre grava, kamarado.

Olson : Mi kredas. Do kion ni faru. Ĉu mi ekstermu?

Ember : Certe. Kie oni povus fari tion.

Olson : Venu kun mi en la laboratorion.

Ember: Atendu, mi tuj malsupreniros . . .
(Li malsupreniras, palpadante serĉas Olson'on.) Nu . . .
Kie vi estas?

Voĉo de Olson (de ekstere kaj malproksime): Do
venu . . . venu . . . Mi antaŭiris . . . Ĉi tie mi
estas . . .

Ember: Atendu iom . . . (Palpadante li iras ĝis
la pordo, li malfermas ĝin, malvarma vento enfrapas laŭte.)
Hu, kia vento!

Voĉo de Olson (de tre malproksime): Bona, egal-
forta, norda vento . . . Ni iru . . .

Kurteno.

TRIA AKTO.

(Antaŭe sin trovas, kiel flankkulisoj: dekstre fino de dometo kun pordo, maldekstre, — preskaŭ ĝis la ŝnurtegmento, — kelkaj arboj. Post tiuj, sed ankoraŭ antaŭe, estas herba deklivo de monteto, kiu egalmezure leviĝas ĝis la bariero. Tiu bariero oblikve kliniĝas malsupren de maldekstre al dekstre, de la domo ĝis la arboj. De maldekstre — ĝis la bariero, sur la deklivo de la monteto, kuras mallarĝa vojeto. Post la bariero estas sole fonkurteno el unu peco, figuranta bluan nuban ĉielon kun profunda, malproksima perspektivo, oni povas vidi nur la ĉielon, ĉar la kampon kovras al ni la kresto de la monteto. Do, el la homoj, kiuj sur la transa flanko de la kampo iradas, nur tiuj videbliĝos, kiuj suprenvenis ĝis la bariero. Estas la oka matene, brila sunlumo. Sur la placo, ĉe la bariero staras du apaĉoj.)

Unua apaĉo (kuntiras sian jakon): Bona, freŝa *lufto*!*

Dua apaĉo: Ĝhe! . . . ekbirdos la ĉielulo.

Unua: Kion voladas tiu ulaĉo tie ĉe la hangaro?

Dua: Forlevi li volas. Tre li okulumas enen.

* Per la sekvantaj strangaj vortoj mi volas imiti la apaĉslangon en la originalo. *Lufto*: aero, *ekbirdi*: ekflugi *forlevi*: ŝteli, *ŝmiro*: bato, *ĉiigi*: alveni; *ĝuadi*: fari malbonan ŝercon, fanfaroni. Poste: *tabako*: mono. (Rim. de 1^a trad.)

Li ne spacumas en sia haŭto, dum li ne gajnas de mi ŝmiron. (Li kriegas al la kampo.) He! He! Ci, ovo! Ĉu ci ne venos tuj?

Unua: Lasu lin vivi! Kial vi ĝuadas?

Dua (minacante): Mi alŝmiros lin, se li ne venas, kiam mi vokas. (Ruĝiĝinte li kriegas.) He! Ulaĉo! Ventron de via patrino! Ĉu ci ne aŭdas? Al ci mi blekas. Na! (Pli mallauĉe.) Nur venu, venu! Alrampu! Ĉi-iĝu! (Trans la bariero aperas ĉifonvestita knabeto.)

Dua: Ĉu ci ne aŭdas, ke mi blekas?

Knabeto: Ja mi estas ĉi tie.

Dua: Kial ci apogas la aeron tie, ĉe la hangaro, ĉu forlevi ci volas?

Knabeto: Dio atestu . . .

Dua: Ĉu ci volas ŝmiron?

Knabeto: Dio atestu, ke sinjoro Stepan diris, ke mi atentu pri la pordo.

Dua (ekkoleras): Mizerulo, ĉu en mian vangon ci mensogas? Je cia patrino, gardu cin, ja Stepan eĉ ne ĉi-estas.

Knabeto: Dio atestu . . .

Dua: Kion? Ki—i—i—ion? Ci, putrulo. (Li boksas lin ĉe brusto, la knabeto subfalas, trans la barieron.)

Paŭzo.

Unua (trankvile): Kial vi ĝuadas?

Dua: Li ne mensogu en mian vangon. Eĉ ne venis ja Stepan.

Paŭzo.

(Lendvai, Edzino Lendvai, Hermino venas de maldekstre, de malantaŭ la domo.)

Lendvai: Jen, vi vidas, neniŭ estas ankoraŭ ĉi tie.

Edzino Lendvai: El ĉi tiu loko oni povas bone vidi, ni restu.

Lendvai (al la apaĉo): Ĉu oni povas malsupreniri de tie ĉi al la hangaro, amiko?

Dua (tra ŝia ŝultro): Se la policano vin lasas...

Edzino Lendvai: Ni restu, ili ja preteriros ĉi tie.

Hermino: Kion vi diras, Nuŝinjo, ke tamen mi ellitiĝis.

Edzino Lendvai: Kaj mi...

Hermino: Mi postulas pardonon, tio estas alia afero. Vi ja havas edzon.

Edzino Lendvai: Pst. Hermino!

Lendvai (rikanante): Kial vi ne diris matene, por ke la tutan tagon...

Hermino: Ve, maljunulo, al vi ne konvenas... ĉi tiu spritaĵo... nun estas ja mateno.

Edzino Lendvai: Senkompara estas ĉi tiu Hermino...

Hermino: Ĉu oni aŭdis tiaĵon?... Jen. Kial tiuj du sinjoroj montras al ni dorson?

Lidérc (venas de dekstre): Ĉu Aleksandro Ember ne estas ankoraŭ ĉi tie?

Hermino: Ĉi tie estas *mi*, karulo.

Lidérc: Kiel vi fartas, Hermino? Mi kisas vian manon, sinjorino. Mi havas la honoron, sinjoro Lendvai.

Edzino Lendvai: Jen, vere granda afero estas de la parto de ĵurnalisto, ke li tiel frue ellitiĝis. Kiel vi fartas en ĉi tiu bela mateno?

Lidérc (serioze): Mirinde, sinjorino... mirinde... neniam mi ankoraŭ ellitiĝis tiel frue. Kaj kiel nova estas ĉio! Ĉu vi ankaŭ sentas, kion mi sentas, ke kiel strange estas, ke tero estas kaj akvo estas kaj suno estas... kaj „estas“ estas...

Hermino: Kiel vi diris? Estas estas?

Lidérc: Jes... „Estasi“... Kiel strange estas, ke estas io, ĉu vi bonvolas kompreni, la „estaso“, ke mi tiel esprimu...

Edzino Lendvai (necerte): Nature, ke mi komprenas. Tio mi komprenas. Estas terura afero.

Lendvai: Terura... kial terura? Estas tre sane, ellitiĝi frue.

Hermino: Se vi diras tion kaj se estas vere, do oni povas paroli pri la afero.

(Transe de la bariero preterpromenas la ĉefleŭtenanto kaj la kapitano).

Edzino Lendvai (ĉe la bariero): La hangaro estas ankoraŭ fermita.

Hermino (ĉe la bariero): Puf... tiu knabeto falis, venu ĉi tien mia infano, mi relevos vin.

Lendvai: Ĉu nur Ember flugos hodiaŭ?

Horváth (venas de maldekstre): Bonan matenon!

Lendvai (turnas sin): Jen, Lenci Horváth. Mi havas la honoron, sinjoro Horváth.

Horváth (neglekte levas sian manon al ĉapelo): Bonan matenon. (Kun neniu li manpremas.)

Edzino Lendvai: Kaj vi, kiel vi venas ĉi tien.

Horváth (kolerete): Ĉiu estas freneza pro tiu azenaĵo... kaj oni devas konformiĝi... ĉi tio tedas. Vespere mi serĉis Bella'n, nepre mi devas paroli kun li. Lia servisto diris ke li elvenos je la oka.

Lendvai: Ĉu ankaŭ Bella venos?

Horváth: La horo estis jam proksima al la tria, mi pensis ke mi ne kuŝiĝos; mi „enrigardis“ en la *d'Hiver-on*,* tie mi estis ĝis la sepa, poste mi venis ĉi tien.

Hermino: Aha... vi ne ankoraŭ kuŝiĝis, tial vi estas ekster lito. Por vi estas hodiaŭ ankoraŭ hieraŭ.

Horváth: Alie mi ne estus ĉi tie.

Edzino Lendvai: Ĉu la aviado ne interesas vin?

Horváth: Sensencaĵoj min neniam interesis.

Edzino Lendvai: Sed ĉu vi scias, ke ĉi tie estos hodiaŭ io eksterordinara? Novan inventon oni prezentos.

Horváth (senrespekte): Kiu prezentos ĝin?

Edzino Lendvai: Aleksandro Ember.

Horváth: Aha, la heroa Aleksandro Ember. Kiel mi naŭziĝas pri tiu homo!

Edzino Lendvai: Kial vi naŭziĝas tiel?

Horváth (maldelikate): Ĉar naŭza li estas. Ĉar renversiĝas mia stomako, kiam mi alrigardas lin.

* *Jardin d'Hiver* (Vintra Ĝardeno): nokta amuzejo.

Lendvai (ridas): Ĉi tiu Horváth, se li ekkoleris iun, ne facile pardonas.

Horváth: Nur la tutajn homojn mi konsideras homoj, jen ĉio.

Edzino Lendvai (pensas pri **Ember**): Kompatinda knabo!

Horváth: Tiu homo, kiu pardonas al bestino, ne estas homo.

Edzino Lendvai: Do, estas io prava en la parolo.

Hermino: Aŭto venas.

(Aŭtobruo. Post unu minuto venas de maldekstre, de malantaŭ la domo, ĉe la bariero, *Bella* kaj *Mario*.)

Bella: Ha, la tuta klubo estas ja kune. Bonan matenon, infanoj!

Mario (nerve): Ĉu *Beniczky* ne estas ankoraŭ ĉi tie?

Lendvai: Kara majstro, jen, tamen vi elvenis! (Manpremo.)

Mario (piedfrapadante staras ĉe la bariero): Kiam... kiam estos la ekflugo?

Unua apaĉo (alŝtelas sin humile): Ĉu ne ordonas seĝon via sinjorina moŝto?

Mario (ne respondas).

Bella: Nur alportu, mia kara filo, se vi trovos ie, proksime...

Unua apaĉo (kiel sago, enkuras en la domon).

Edzino Lendvai (al *Hermino*, mallaŭte): Vidu, ĉu ŝi ne estas mirinde bela?

Lendvai: Sinjorina moŝto, maljunulo gratulas

vin. Ĉi tio vere ne estas bagatelo, esti tiel freŝa. Ĉu ankaŭ la anĝeloj flugas hodiaŭ?

Mario (ridetas kun trudo): Tre afable, oĉjo Lendvai.

Edzino Lendvai (aliras, mallaŭte al sia edzo): Emilo!

Lendvai: Bone. (Mallaŭte al Mario). Sinjorina moŝto, permesu, ke mi prezentu mian edzinon.

Mario (donas sian manon): Mi tre ĝojas.

Edzino Lendvai (febre pro la feliĉo): Ho sinjorino, mi estas senlime feliĉa, ke mi povis konatiĝi kun la plej bela virino de Budapeŝto.

Unua apaĉo (alportas la seĝon): Bonvolu, moŝtino. (Demetas la seĝon, Mario sidigas).

Bella (volas doni al li monon).

Apaĉo: Mi ne volas *tabakon*. Senpage mi postportus ĝin por la moŝtino, de mateno ĝis vespero, se ŝi volus. (Rapide for.)

Edzino Lendvai (indigne): Impertinenta!

Bella (cigarfumante): Kiam komenciĝos la afero?

Horváth † (venas de dekstre): Jen, Bella, ke vi estas fine ĉi tie! Venu ja!

Bella: Nu, kio estas, fileto? (For, dekstren ĉe la bariero, interparolante.)

Mario (nerve piefrapetadas): Mi ne komprenas. Ĉu ne, ĝi ne komenciĝas ankoraŭ?

Edzino Lendvai: Ho, la inĝeniero eĉ ne estas ja ĉi tie.

Mario: Ni havas ankoraŭ tempon, ĉu ne? Ĉu ne vere, Ember antaŭe venos ĉi tien?

Edzino Lendvai: Li venos, mi kredas. (Miele ridetante.) Oni estis en ekstazo antaŭ nelonge.

Mario (gesto per mano): Sed kiel ja! Mia voĉo! Oĉjo Bella min enlogis. Neniam plu mi kantos.

Edzino Lendvai: Ho, vi ja ne povas esti tiel kruela kontraŭ ni.

Bella kaj Horváth: (repromenas).

Bella (cigarfumante): Kara filo, mi preparolos la aferon. La ministro estas bona amiko al mi, sed, vi scias, tio estas ĝena afero.

Horváth (perforte): Tio kostas al vi nur unu vorton.

(La kapitano kaj ĉefleŭtenanto preterpromenas transe de la bariero.)

Bella: Jen, Zajĉek! Sinjoro kapitano! Ĉu vi ne rekonas nin, malriĉajn homojn?

Kapitano (turnas sin): Ha, la majstro. Grandioze! *Servus!*

Bella: Kio nova, kio nova, maljuna amiĉjo?

Kapitano: Also, mi estas komandita ĉi tien. Ĉi tiun maŝinon ni pririgardos, ĉu ĝi estas taŭgliche?*

Bella: Do la vendo ne estas ankoraŭ definitiva?!

Kapitano: Tute ne. La ĵurnaloj jam denove tro frue fanfaronaciis. Nur nun klariĝos tio. Ĉu eĉ nun ne estas ĉi tie tiu sinjoro?

* (germane) taŭga.

Ĉefleŭtenanto (rigardas sian horloĝon) : Jam estas kvarono de la naŭa.

Hermino (ĉe la bariero) : Oni jam ŝovadas la maŝinon, oni jam ŝovadas la maŝinon . . .

Ĉiuj kuras al la bariero.

Lendvai : Kie ? Kie ? Aha !

Edzino Lendvai : Ho, kiel bela, blanka ĝi estas, kiel ĝi brilas.

Hermino : Amikoj ! Belega !

Edzino Lendvai : Kaj kio estas tie, tio granda ?

Ĉefleŭtenanto : Tio estas la mov-meĥanismo. La generatoro de la elektraĵ ondoj. (Al Hermino). Pardonon ! Mi estas Guido Békássy.

Hermino : Akceptu la trikoloran rideton de patriotino.

Ĉefleŭtenanto (laŭte ridas).

Mario : Bella, mi petas, venu ĉi tien.

Bella : Ordonu, kara filino . . .

Mario (sidas ĉe la bariero en profilo, dume oni elportis ankoraŭ kelkajn seĝojn el la domo) : Diru, Bella, ĉu Ember venos antaŭe ĉi tien ?

Bella : Nature. Certe.

Mario : Li ne estas ankoraŭ en la hangaro.

Bella (kun binoklo ĉe siaj okuloj) : Neniun mi vidas antaŭ la hangaro. Nur ian maŝinistospecon kun ĉapo. Li certe venos antaŭe.

Mario : Mi ne komprenas. Beniczky ne ĉeestas ankoraŭ . . . eble . . .

Lidérc (venas de maldekstre ĉe la bariero) : Kvazaŭ

blanka floro falinta en la lagon! (Li notas en kaje-
reto, ekvidas Bella'n): Ha, oĉjo Gabrielo.

Bella: *Servus*, Miĉjo.

Lidérc: Mi aŭdis, ke vi estis hieraŭ en la
redaktejo. Mi tre bedaŭras, ke ni ne povis ren-
kontiĝi.

Bella: Jes, pro la „Verda Birdo“. Mi aŭdis
ke forte pretiĝadas la „Olnjo“.

Lidérc: Jes, mi ne scias ankoraŭ, kian titolon
ĝi havos.

Bella: Ĉu vi tamen donos ĝin al la Nacia
Teatro?

Lidérc: Dio nur scias, oni devus havi por
ĝi unu grandiozan virinon. Vi scias jam, kian oni
imagas al si kaj kia ne ekzistas. Aŭ almenaŭ,
kia ne ekzistas ĉe la teatroj. (Li alrigardas Marion.)

Bella (ridetas): Per unu vorto: Mario. Ĉu ne?

Lidérc: Se sinjorina moŝto estus min priaŭs-
kultinta... se vi paŝus sur scenejon... tiam,
mi prezentigus la teatraĵon... eĉ en la *vrŝtlo*,*
en la pupteatro, se tiel vi volus.

Mario (ridetas): Ne... ne... Unufoje oni
min enlogis por ludi rolon antaŭ la publiko,
ankaŭ tiam mi pripentis. (Kelkaj scivoluloj venas
de dekstre kaj lokas sin ĉe la bariero.)

Bella (al la proksimiĝantaj oficiroj): Venu pli
proksimen, knaboj! (Al Mario.) Mia kara, mi pre-
zentas al vi kapitanon Zajĉek, kaj ĉefleŭtenanton
Békássy.

* Popolamuzejo en la Urba Arbaro (slanga vorto.)

Mario (ridetante donas sian manon trans la barilon, ekbalancas sian kapon.)

Kapitano: Jam de longe mi volis prezenti min.

(La neparolantaj rolantoj iradas ĉe la bariero, kelkfoje ili dekstre aŭ maldekstre malaperas, denove repromenas.)

Ember (rapidante venas de maldekstre. Li estas en kompleta sportvesto, sur lia kapo estas pilotĉapo, sur liaj piedoj: botoj. Rapidante li venas antaŭen, ekvidas la oficirojn, aldirektas sin. Dume li levadas la manon al sia ĉapo. Sur lia kolo estas malgranda, rozkolora plastro. Iom fremdmaniera akcento): Ha, la sinjoroj estas ja ĉi tie. (Li ekvidas Marion, kapbalancas) Mi kisas vian manon. Do tamen vi decidigis vin por veni... Vere, estas bele!

Mario (stariĝas): Kara... kara... do... tamen vi flugos... (Korpremite ŝi rigardas lin.)

Ember (gaje): Nature, mi flugos... en tia belega vetero!...

Mario (rapide): Sed atendu iom... *Ember*... ion mi volas diri...

Ember: Pardonon... tuj mi estos je via dispono. (Al la oficiroj.) Mi estis sufiĉe preciza, sinjoroj. Nun jam estus bone, se ankaŭ la maŝino estus tiel preciza. La sinjoroj estos tiel afablaj akompani min, ni faros malgrandan rulprovon kaj poste ni ekflugos.

Kapitano: Also... kaj kiu estos ĉe la generatoro?

Ember: La muntisto. Kaj vi, sinjoroj, estos

disponeblaj kaj atentos pri la laboro de la muntisto.

Ĉefleŭtenanto: Ĉu ni jam povas iri?

Ember (kun binoklo rigardas la kampon): Ni havas ankoraŭ kelkajn minutojn. Oni devis ion ripari sur la karburatoro.

Ĉefleŭtenanto: Ĉu vi jam estis ĉe la hangaro?

Ember: Certe, de tie mi venis, mi ekvidis la sinjorojn.

Ĉefleŭtenanto: Mi ne rimarkis.

Bella: Kio estas, Aleksandro, ĉu vi eĉ ne rimarkas nin?

Ember (ne alturnas sin, kun binoklo li rigardas plue la kampon): Sed jes, jes, oĉjo Bella, mi rimarkis vin.

Mario: Mi petas vin... *Ember*... diru ja... ĉu vi ne renkontiĝis kun...

Ember (kun binoklo): Kun kiu, sinjorina moŝto?

Mario: Kun... kun... (Ŝi eksilentas.)

Ember (kun binoklo): Aha!... oni jam elprovas la propeleron. (Malproksima murmuro.)

Lidérc: Belega...! Kiel floro... kiel ora trumpeto.

Ember (deprenas la binoklon, ĉirkaŭrigardas, ekridetas): Nu jen, kiel multe da homoj kolektiĝis, ĉiuj volas vidi...

Mario (kun subpremita voĉo): Kion ili volas vidi, diru.

Ember (ridetante, kun signifo alrigardas ŝin): Do min! Kiam mi flugas. (Deturnas sin kaj proksimiĝas al Lendvai): Ĉu ne vere, sinjoro Lendvai?

Lendvai: Min ĉiam interesis la aviado.

Ember: Kaj la aviadistoj, ĉu ne? Nuraj bravaj, entuziasmaj junuloj, ĉu ne? Veraj herooj, ĉu ne?

Lendvai (ne komprenas): Do . . . estas inter ili kelkaj . . . estas . . .

Ember: Ekzemple, kiuj riskas sian vivon, sed volonte kaj senhezite, ĉu ne?

Lendvai (malcerte): Jes, jes.

Ember: Eĉ, ne ekzistas pli bela, pli freŝiga spektaklo, ĉu ne? Kiel tia freŝa, forta, elasta, juna korpo, plena de ŝvelanta vivo kaj kuraĝo, ĉu ne? Kun nobla fajro en okuloj. Ĉu ne? Kiam li, penetrita de la ideo, freŝe kaj kuraĝe falas . . . ĉu ne, kaj rompas al si la kolon . . . ĉu ne?

Lendvai (balbutante): Do . . . mi petas . . . mi ne scias.

Ember: Kiel vi ne scias? Vi ja devas scii. Por la sango de tia kaduka maljunulo certe nepripageble refreŝiga spektaklo estas en la freŝa, matena sunlumo frakasiĝinta juna korpo. (Li deturnas sin de li, proksimiĝas al Bella.)

Lendvai (mirigite al sia edzino): Kio estas? Ĉu li volis min ofendi?

Edzino Lendvai: Eh kio? Ne atentu lin . . . Ĉu vi ne vidas, kiel nerva li estas?

Ember (al Bella): Nu, oĉjo Bella, kiel prosperas al vi la kantado.

Bella: Kia kantado, fileto?

Ember: Antaŭ nelonge mi aŭdis, ke vi lernas kanti.

Bella: Ne farsu!

Ember: Sed tamen . . . ĉu vi ne memoras . . . la kanton de *Turiddu* . . . el la *Cavalleria Rusticana* . . . Kaj kio estas al la asekurpoliso?

Bella (ne komprenas): Al kia asekur-poliso?

Ember: Do al la asekurskribaĵo — per kiu oni estas certigita per tiom kaj tiom da rekompenco, ke, en okazo de la plenumo de l' kondiĉoj, oni iras rekte en la ĉielon.

Bella (nur per la manoj montras, ke li ne komprenas).

Ember Ĉu vi ne memoras? (Li kantas kun patoso kaj gesto.)

„Pro vi mortinte al ĉiel' mi iros . . .“

Promesi ja ne estas malfacile, aŭ ĉu estas sufiĉa ankaŭ la promeso? (Pripensante.) Tamen oni dezirus, ke oni estu certigita pri ĉi tio. (Deturnas sin, proksimiĝas al Lidérc.)

Bella (konsternite al Mario): Kio estas al li?

Mario (frostotremante kuntiras sian pelton): Mi ne scias. Io terura okazos ĉi tie . . . kara oĉjo Bella, ĉu vi ne volus iri al la hangaroj?

Bella: Por kio?

Mario: Mi volus scii, ĉu jam estas tie la . . .

Ember (al Lidérc): Kiel vi fartas, sinjoro artisto?

Lidérc (alturnas sin): Ho . . . Aleksandro Ember! (Li montras eksteren.) Rigardu, rigardu, ĉu ĝi ne estas kvazaŭ granda, netuŝita papilio?

Ember: Ne. Ĝi estas kvazaŭ malgranda, kalkumita nubo.

Lidérc: Libelo . . . gracia libelo.

Ember: Diru do, je kioma horo vi kutimas ellitiĝi, se vi intencas vidi libelon?

Lidérc: Kian libelon?

Ember: Kian libelon? Tian libelon, kia estas la libelo. Simplan, vivantan libelon.

Lidérc: Mi ne komprenas.

Ember: Vi ne komprenas! Do, se vi je la sepa ellitiĝas por vidi aeroplanon, kiu eĉ tiagrade ne plaĉas al vi, kiel la libelo, ĉar ĝi nur tiel povas plaĉi al vi iagrade, se vi similigas ĝin al libelo: do minimume je la tria vi devas ellitiĝi, se via intenco estas vidi *veran* libelon.

Lidérc (mirigite ridetas): Nu, por tio mi ne estus ellitiĝinta.

Ember (trankvile): Do, kial vi similigadas ĉiam? Kial vi diras pri la virino, ke vi tial fordonus por ŝi ĉion, ke vi tial mortus por ŝi, ĉar ŝia vango estas, kiel la lilio, kaj ŝia lipo, kiel la matura ĉerizo? (Kantante):

„Kaj via lip': ĉerizo ruĝ-matura.“

Se vi tiel ŝatas la lilion kaj la ĉerizon — kial vi ne aĉetas lilion ĉe unu stratangulo, kaj ĉerizon ĉe la alia? Neniu vendistino volus por ĝi vian vivon. Maksimume kelkajn spesdekojn.

Lidérc (ridetas): Do vi ne ŝatas la komparojn?

Ember: Mi ja ŝatas ilin. Sed la komparo ne estas mem celo, la komparo estas por tio, kaj estas tiam rajtigita, kiam oni devas klarigi, lumigi ion. Ekzemple vian hieraŭan artikolon, kiun vi skribis pri mi, tiun oni povas kompari.

Lidérc: Kaj al kio?

Ember: Al la veblekado de kapturna ŝafo, kiu rigardas la lokomotivon sovaĝbesto. (Li deturnas sin kaj proksimiĝas al la oficiroj.)

Lidérc: Kio? Kiel? ... Mi ne komprenas ... kiel vi bonvolis? ... (Iras iom post li, poste pripensante haltas.)

(Horváth kaj Hermino venas de dekstre.)

Horváth (laŭte): Kaj mi diras, ke ŝi estas bestino. Kaj tia bruto, kiu lasas, ke bestino tiel traktu lin, ne meritas pli bonan sorton. (Renkontiĝinte kun Ember ili iomete interpuŝiĝas.) Ĉu vi ne povas atenti? (Ember turnas sin.)

Ember: Ha, Horváth, ĉu vi estas? Bonan matenon!

Horváth (minace): Ĉu vi ne povas atenti?

Ember (mirigite): Pri kio, kara? ...

Horváth (stariĝas kontraŭ li): Ke vi ne tuŝu min! Kamparano!

Ember (forpuŝas la ĉapelon de la ĝibulo per manlevo): Salutu min almenaŭ.

Horváth (furioze): Porko! ...

Ember: (vangfrapas lin, ĝenerala bruo).

Lendvai: Terure! Bati kriplulon! Senekzemple! Senkore! (Oni alvenas, fortiras Horváth-on.)

Unu homo: Kompatinda kriplulo.

Horváth (idiote rigardas la homon. Balbutante): Mi ... mi ... ne ... estas ... (Li lasas, ke oni forkonduku lin.)

(Homoj interpretiĝas. Voĉoj: Fi, bati kriplulon.)

Bella (iras al Ember, mallaŭte): Kio estas? Kiel vi povis fari ĉi tion?

Ember: Bati kriplulon, ĉu ne? Kia malkuraĝo! Sed ĝuste vi, oĉjo Bella, vi diris antaŭ nelonge, ke nur la malsanuloj vivas longe, la sanaj homoj ĉiuj mortas. Tiel ja mi estis eksterordinare kuraĝa. Kompatinda, al morto dediĉita, mizera, sana homo batis grandiozan, nekompereblan kriplulon. (Laŭte, ke ĉiuj aŭdu.) Mi iras nun tien, kie min atendas eble la morto. Kaj vi ne parolas pri tiu mia kuraĝo, sed pri tiu malkuraĝo, ke mi ĵus batis kriplulon. (La interpretantoj retiras sin. La oficiroj venas de dekstre. Ember transĵetas sin super la bariero, kaj rapidas al ili.) Sinjoroj, eble ni jam povas iri.

Bella (al Mario): Kio estas al li?

Mario (sen spiro): Silentu, Bella... vi nenion scias... terure!... kie estas tiu... (Kriante.) Ember!... Aleksandro Ember!

Ember (returniĝas): Ĉu vi ordonas?

Mario (alkuras, kaptas lian manon): Ember! Ĉu ne... Ĉu ne vere... vi ne flugos... mi volas diri ion... antaŭe...

Ember (rapidante): Se mi havos minuton da tempo, mi revenos momenton, nur la aparaton mi elprovos. (Li kuras post la oficiroj.)

Mario (krias post li): Se Beniczky ne estas ĉe la hangaro... revenu antaŭe... nepre... ĉu vi aŭdas?

Bella: Kio okazis al vi Mario?

Mario (viŝas sian vangon per poŝtuko): Nenio,

nenio . . . mi jam estas trankvila. Ni restos ĉi tie, ĉu ne ?

Bella : Io okazis al vi . . .

Mario : Sed ne . . . Mi petas, Bella, donu vian binoklon.

Bella : Bonvolu. (Li transdonas ĝin.)

Mario : (kun binoklo) : Diru, kiuj estas tiuj ?

Bella : Mia kara, mi ne konas ilin. Certe maŝinistoj.

Mario : Ĉu ne Beniczky estas tie ? Tiu alta . . .

Bella : Mi ne komprenas vin, filineto. Kion serĉus Beniczky tie, ĉe la hangaro ? Kiel mi scias, ili ne estas tiel bonaj amikoj.

Mario : Sed mi opinias, ke ĝi estas Beniczky.

Bella : Rigardu, kiel fajreras la maŝino.

Edzino Lendvai : Ho, kiel bela ! Nun oni ekirigas la maŝinon.

Hermino : Ŝajnas.

Mario : Aŭdu . . . Bella . . . oni diras, ke nun oni ekirigas . . .

Bella : Sed ne . . . filineto. Ĉu vi ne aŭdis, ke antaŭe estos rulprovo ?

Mario : Ĉu ne, li nur ruliĝos nun ?

Bella : Certe !

Unua apaĉo : Ventron de l' patrino ! Ĝi nun haltas.

Dua apaĉo : Estis bona starto !

Unu homo : Amiko, mi estis ekstere antaŭ nelonge, kiam Paŝquier flugis, *tio* estis io ; kiam li faris la transkapiĝon super mia kapo, mi nur kaptadis per miaj manoj, ke mi povu alkroĉiĝi

ie, *mi* havis kapturton, *mi* . . . malsupre, sur la tero. (Knabeto venas de dekstre.)

Knabeto: Freŝan akvon . . . bonvolu . . . freŝan akvon . . .

Hermino: Donu, fileto. (Ŝi trinkas.)

Edzino Lendvai: Kion ili faras tie?

Lendvai: Per tio oni movas la maŝinon. Vi vidas, la muntisto levas sian manon, eĉ ne tuŝas la maŝinon — kaj la maŝino ruliĝas.

Edzino Lendvai: Grandioze!

Lendvai: Ĉu vi ne vidas? Nun tie, antaŭ la oficioj, vidu, li eliĝas el la maŝino.

Edzino Lendvai: Nun li reportas ĝin.

Lendvai: Sed ne . . . Nun venas la grandioza afero, nun atentu! Nun ekiros la maŝino, per si mem.

Hermino: Grandioze!

Bella: Sed ĝi nur ruliĝas!?

Lendvai: Poste ĝi ankaŭ flugos.

Bella: Nun oni portas ĝin al la starto.

Lendvai: Neniu tuŝas ĝin.

Unua apaĉo: Ruza homo estas tiu Stepan.

Mario (maltrankvile): Kio estas . . . diru, *Bella*, kio estas?

Bella (malcerte): Mi ne scias.

Mario: Kio estas? Ĉu tiu estas Ember tie?

Bella: Jes, mi opinias.

Mario: Li pritraktadas kun la oficioj.

Bella: Ili rigardas la aparaton.

Mario: Ĉu ne vere, li ne ensidiĝas ankoraŭ?

Bella: Do . . . mi ne scias . . .

Mario: Ne . . . Li ja diris, ke antaŭe li ankoraŭ revenos. Ĉu ne vere? Li diris, ke antaŭe li ankoraŭ revenos?

Bella: Estas eble, ke li jam ne havas tempon.

Mario: Ne . . . li ja promesis, ke li revenos. Ne parolu sensencaĵojn, Bella. Ve . . . kie estas tiu knabeto kun la akvo?

Bella: Kio estas? Ĉu vi fartas malbone?

Mario (konvulsie premadas lian manon): Ne, ne . . . sed tiu frua ellitiĝo, mi ne kutimiĝis al ĝi. Kara Bella, kara, bona Bella. Vi portos al mi iom da akvo, ĉu ne? (Ŝi premadas lian manon.)

Bella: Nature, sed lasu do mian manon.

Mario: Ne . . . ne foriru . . . vi ja ne lasos min sola . . . kien kuras tiuj oficiroj?

Bella: Al la movmaŝino. Ŝajnas, ke nun okazos la ekflugo.

Mario: Ne . . . li venos antaŭe ĉi tien.

Bella: Nun li jam ne venos. Rigardu, oni jam tenas la aeroplanon.

Mario (saltekstaras): Bella . . . Ĉu ne estas tiu alta . . . tiu alta . . . Ĉu ne, tiu estas Beniczky?

Bella: Estas eble. Mi ne vidis lin klare.

Mario (sen spiro): Bella . . . Ĉu vi ne akompanus min tien? Tien mi volas iri. Ĉi tie estas la aŭto. Venigu rapide la aŭton . . .

Bella (konsterniĝinte alrigardas ŝin): Kio estas, Mario? Ĉu vi eble timas?

Mario: Ne . . . mi volas paroli kun Beniczky. Tiu alta tie estas Beniczky. Tuj mi devas paroli kun li. Ĉu vi ne vidas, ke tiu estas Beniczky?

Bella (malcerte): Ŝajnas, ke vere li estas tiu. Sed nun . . . ni iru do.

Mario: Ne . . . se tiu certe estas Beniczky, ni restu.

Bella (alrigardas ŝin): Sed vi ja diris, ke ĝuste tial . . .

Mario: Ne . . . se tiu certe estas li, ni povas resti. (Malproksima, sed akra, kaj forta krakado.)

Lendvai, Edzino Lendvai: Start'?! Ĝi ekiras.

(Aplaŭdo, ĉiuj kuras al la bariero.)

Mario (tremas en sia tuta korpo): Beniczky . . . ĉu ne Beniczky?

Lendvai: Belege, grandioze!

Edzino Lendvai: Rigardu . . . nun . . . nun ĝi forlasas la teron.

Hermino: Ho, kiel bela!

Unua apaĉo: Estis bona starto!

Dua apaĉo: Aha!

(La krakado mallaŭtiĝas, poste subite denove fortiĝas.)

Lendvai: Kiel subite ĝi leviĝas!

Edzino Lendvai: Ĝi povas jam esti cent kvindek metrojn alte.

Hermino: Ĝi direktas sin al la Danubo.

(La krakadon oni povas aŭdi jen laŭte, jen mallaŭte, ĉiam pli mallaŭte, la rigardantoj turnadas siajn kapojn malrapide, ĉiuj laŭ la sama direkto, per tiu movo oni vidas, kiel leviĝas la maŝino.)

Mario: Li ne revenis. Certe ne estis necese. Beniczky staras tie kaj rigardas supren. Ĉu ne vere, Bella, vi vidis ke li antaŭe parolis kun Beniczky? Vi vidis, ĉu ne?

Bella (ne komprenas, sed li sentas, ke li devas jesi): Jes, . . . kvazaŭ li estus parolinta . . .

Mario: Beniczky nun staras kun dorso al ni. Ĉu vi vidas? Tie . . . Kaj li iras malrapide al la oficiroj. Li tuj alturniĝos, tiam ni vidos lian vizaĝon.

(Aŭtokrakado. Beniczky venas preskaŭ kure de dekstre. Li ekrigardas. Poste li kuras rekte al Mario.)

Beniczky: Mario!

Mario (turniĝas, forte ekkrietas, kvazaŭ ŝi vidus fantomon): Ve . . .! (Ŝi delasas la manon de Bella kaj falas sur la seĝon.)

Beniczky (konsternite): Kio okazis . . . per Dio . . . Mario . . . mi petas . . . trankvilon . . .!

Bella (retiriĝas, iras al Lendvai, mallaŭte): Infanoj, ni iru iom pli malproksimen.

(Lendvai, Edzino Lendvai kaj Hermino turniĝas, ili rimarkas Beniczky'n kaj Marion, foriras maldekstren, ankaŭ de dekstre fortiĝas la homoj kun respekto.)

Beniczky (apogas Marion): Mario . . . do kio estas . . . kio okazis . . .?

Mario (rigidiĝinte, flustre): Vi . . . vi ne estis tiu . . . tiu ĉe la hangaro . . .?

Beniczky: Ĵus mi alvenis. Krevis la pneŭmatiko. Kio okazis?

Mario (kun rigida movo, kvazaŭ lunatiko, montras eksteren): **Rigardu!**

Beniczky (rigardas al la ĉielo, ektemas): **Kio estas . . . jam . . .**

Mario (kun fantoma voĉo): **Li jam ekflugis.**

Beniczky (kun emocio, mallaŭte): **Terure . . . mi malfruis.**

Mario: **Kaj nun . . . kio estos . . . ?**

(Fortiganta krakado. Beniczky kaptas la manon de Mario.)

Beniczky: **Mario . . . do ne estu infano . . . nenio okazos . . . sensencaĵo . . .**

Mario (rigardas ia aeroplanon): **Nun . . . ĝi leviĝas, estas super Danubo . . . ĝi ŝajnas ĉiam pli malgranda.**

Beniczky: **Mario . . . do venu . . . ne farsu . . . ni foriru de ĉi tie.**

Mario (ekstreme ekscitita): **Ni restu nur . . . rigardu nur! . . . Paciencon, sinjoro grafo! . . . Rigardu nur — estas tre bele . . .**

Beniczky: **Mario . . . vi havas febron . . . nenio okazos . . . ne timu do . . . ja ne estas vere . . . Mi jam parolis kun li . . . Venu . . . ĵus mi parolis . . .**

Mario (kun fantoma kvieto): **Vi mensogas. Vi ne parolis kun li. Vi malfruis. Intence vi malfruis. (Ŝi rigardas la leviĝantan maŝinon.)**

Beniczky: **Per Dio . . . Silentu! (Ĉirkaŭrigardas.) Oni atentis pri ni. Reprenu viajn fortojn!**

Mario (same): **Vi mensogas. Vi malfruis intence.**

Beniczky (tro rapide): **Kiel vi kuraĝas . . . tion^a**

diri... kiel vi estas kuraĝa... mi povas pruvi... ke mi malfruis.

Mario (same): Per unu vorto, vi ne parolis kun li.

Beniczky: Sed estas ja egale... Nenio okazos... ne tiaspeca homo li estas... ne frenezulo...

Mario (same): Vi ja ne estis ĉi tie antaŭ nelonge, vi ne vidis, en kia stato li estis... mi vidis...

Beniczky (ne povas plu elteni): Mario, se vi ne venos, mi foriros, mi ne povas rigardi...

Mario (same): Nur bonvolu rigardi la prezentadon, ĝi estas laŭ via aranĝo. Bonvolu atendi ĝisfine. Elatendu ĝin, ŝinjoro grafo. Bele... trankvile...

Beniczky: Ne tion... ne pri tio mi parolas... *vin* mi ne povas rigardi tiel... vi ja estas terura... mi foriras. (Li volas forturni sin.)

Mario (enkroĉigas, febre): *Beniczky*, kien vi iras... Atendu... Vi volas forlasi min... Ve, vi volas forlasi...

(La krakado ĉesas.)

Beniczky (tiras ŝin for de la bariero): Venu do! (Mario lasas sin tiri, sed turnas sian vizaĝon al la fono, kaj ne povas forpreni siajn okulojn. Subite ŝi rigidigas, forŝovas *Beniczky*'n, mallaŭte ekkrietas.)

Beniczky (ektime): Kio estas?

Mario: Ĉu vi vidis? Ĝi ekŝanceliĝis!

Beniczky (delasas ŝin. Nun ili ambaŭ staras, ŝtoniĝinte, senvoĉe unu apud alia, kvazaŭ hipnotigitaj, ili ne povas forpreni siajn okulojn de la maŝino. Ĉi tio daŭras longe, kelkajn minutojn, dume oni aŭdas nenian voĉon, nur la aeroplano krakadas jen proksime, jen pli malproksime, foje ĝi venas tute proksimen, super la scenejon, kvazaŭ ĝi flugus super la teatro. Subite la krakado ĉesas.)

Voĉo de Hermino (ekstere, proksime): Kio estas?

Voĉo de Lendvai: Je la hundo...!

Voĉo de edzino Lendvai: Ĉu ĝi ja ne falos!?

(Tumultaj voĉoj ekstere.)

Voĉo de Lidérc: Hola! Sinjoro maŝinisto, ĉu okazis io?

Fremda voĉo: Ne estas permesite ensalti!

Voĉo de virino (krietante): Jesu', Mario!

(Kurantaj paŝoj el la direkto de la kampo. Paŭzo.)

Voĉo de Lendvai: Ĝi rebalanciĝas, ĝi tenas sin . . .

Voĉo de Lidérc: Li haltigas ĝin.

Voĉo de Bella (mirigite): Ĉu vi vidis? Ĝi turniĝis. Tute ĝi turniĝis! Br! Br! Terure!

Voĉoj: Terure . . . Grandioze! . . . Hura! Nenio malbona! Amiko . . . Rigardu . . . Kiel pala vi estas . . . Estis terure . . . ĉu ne?

Voĉo de edzino Lendvai: Ĝi leviĝas! Denove ĝi leviĝas. (La voĉoj malproksimiĝas.)

Mario: Rigardu, ĝi leviĝas denove.

Beniczky (viŝas sian frunton, treme): Ŝajnas . . .

Mario: Eble . . .

Beniczky: Ŝajnas ...

Mario: Eble ... ĉu ne ... eble?

Beniczky: Eble ĝi jam ne ...

Mario: Ĝi jam ne faros plu tiel ... Nun ĝi estas tute malgranda. Ĝi foriras.

Beniczky: Ĝi ne revenos.

Mario: Malleviĝas.

Beniczky: Regule ĝi turnas sin.

Mario: Ĝi deskribas cirklon.

Beniczky: Li haltigis la motoron.

Mario (kaptas lian brakon, konvulsie): Ve ... tamen ...

Beniczky: Ne ... ne ... tute ne ... Ĝi malleviĝas.

Mario: Ĉu ĝi malleviĝos, ĉu ĝi malleviĝos?

(Du apaĉoj kuras tra la scenejo.)

Unua: Li venos malsupren.

Dua: Atentu, bruto!

Voĉoj: Vivu! vivu! Li venas malsupren! Amiko! Kiel ektiminta mi estis!

Hermino: Nu, mi jam ĝojis, ke mi vidos ion ekscitan, kaj jen, nenio iĝis el ĝi! Ni povas enlitiĝi.

Beniczky (rerektiĝas, seke al Mario): Nu ... vi vidas ...

Mario (histerie, kun ridkonvulsioj): Ĉu ne ... ha ... ha ... kia azeno mi estis ... ĉu ne ... li revenas ... ĉu ne ... nun tuj li estos malsupre?

Beniczky (ironie): Vi povas esti tute trankvila. Li estas homo, al kiu povas okazi nenio,

Mario (ne atentas pri li): Nenio... Ĉu ne? Li estas tia homo... Ĉu ne?

Beniczky (akre): Miarilate... mi estis konvinkiĝinta, ke nenio okazos. Li ne estas el tia raso...

Mario: Ĉu ne?... La raso... Ĉu ne, pro la raso estas tio...?

Beniczky: Estas tre verŝajne. La destino de la homoj estas skribita jam en iliaj luliloj. (Tre akre.) Lia destino ŝajnas esti tio, ke oni diskvalifiku lin ankaŭ la duan fojon.

(Lendvai, kaj Hermino venas rapidante de dekstre.)

Hermino: Malsupreniĝas la ĉielulo. Tuj li estos ĉi tie.

Edzino Lendvai: Eĉ ne estis interese. Pasquier, kiu faris du transkapiĝojn, estis pli interesa.

(Lendvai, Lidérc, venas de maldekstre.)

Lendvai: Nu, kaj kio estas rilate al la invento?

Lidérc: Tuj ni ekscios. La tuta afero ne daŭris longe. Li nun eliĝas el la maŝino...

Lendvai: La oficiroj ion klarigadas.

Edzino Lendvai: Kaj li tiradas siajn ŝultrojn.

Lidérc: Ili venas ĉi-direkte.

Beniczky (ironie, signife rigardas Marion).

Mario (embarasite evitas lian rigardon, ŝi estas tre laciĝita).

Hermino (kriadas eksteren): Nu! Vi, famaj! Venu, venu!

Beniczky (al Mario): Sinjorino, mi opinias ke ni povas foriri.

Mario: Atendu! Mi volus scii . . .

Beniczky: Mi scias! Mi ne bezonas sciiĝi! (Signife.) Mi estis tute trankvila.

(Ember, Kapitano, Ĉefleŭtenanto venas interparolante de trans la bariero.)

Ember (estas tre trankvila, kaj gaja. Li fumas cigaredon. La aktoro farus bone, se li ŝanĝus iom sian maskon; lia vango estas nun pli ruĝa ol antaŭ nelonge.): Do, miaj sinjoroj, mi petas, ŝajnas . . . ke . . .

Kapitano (acide): Nu jes . . . Estas malagrabla . . . Sed kio okazos nun rilate la raporton. La eksplodigilo ne funkcias.

Ĉefleŭtenanto (embarasite): Eble la movmaŝino ne estis en ordo?

Ember (gaje): Sed jes, sinjoroj, la movmaŝino estis en ordo. Ne pri tio estas la parolo. Ni parolu rekte . . . la inventaĵo havas nenian valoron.

Ĉefleŭtenanto (embarasite): Do . . .

Kapitano: Also . . .

Ember: Kial longe evitadi . . . tiu aeroplano estas tute simpla aeroplano. Ĝi povas nek eksplodi, nek mortigi homojn; tiu kompatinda, malsaĝa, malgranda aeroplano povas sole flugi.

Ĉefleŭtenanto: Do . . . eble . . .

Kapitano: Also . . . ne pri tio estas la parolo, sed pri tio, kion mi raportu?

Ember (fumante cigaredon) : Bonvolu raporti tute trankvile, ke la inventaĵo ne funkcias, ke ĝi estas tute simpla aeroplano, kaj ke mi retiris min de la konkurso.

(Ĉefleŭtenanto kaj kapitano interrigardas.)

Ember : Vi ne koleras, ĉu ne, ke mi senutile venigis vin ?

Ĉefleŭtenanto : Tute ne . . . Ne inde je vorto !
(Alrigardas la kapitanon.)

Kapitano : Also . . . *auf Wiedersehen!** *Servus!*
(Neglekte li levas la manon al sia ĉapo.)

Ĉefleŭtenanto (ĝentile) : Mi tre ĝojis, sinjoro inĝeniero, ke mi povis konatiĝi kun vi.

Ember (klinas sin) : Sinjoroj ! (Li atendas, ĝis la sinjoroj malaperas trans la bariero, poste li turniĝas, transĵetas sin super la bariero, venas antaŭen, mezen. Meditante li fumas sian cigaredon.)

Bella (iras al li) : Do kio estas, fileto ? Ĉu estas io nebona ?

Ember (distrite) : Al mi . . . ne estas . . .
(Suprenrigardas.)

(La homoj starantaj sur la scenejo venas pli proksimen, staras scivole ĉirkaŭ *Ember*, kiu meditante fumas meze sian cigaredon. Mario kaj *Beniczky* ne aliras, *Beniczky* ĵetis nur solan rigardon al *Ember*, sed vidante ke li eĉ ne rimarkas ilin, li malrespekte forturnas sin, kaj diras al Mario, ĉu ili jam foriru ?)

* (germane) Ĝis revido !

Mario: (rapide ekbalancas jese sian kapon, sed dume ŝi rigardas al Ember, malrapide surmanigas sian ganton. Dum la parolo de Ember ili volas ekiri multajn fojojn, ili eĉ faras kelkajn paŝojn, sed poste ili tamen restas kaj antaŭe, de flanko, ili aŭskultas la paroladon. Mario poste sidiĝas, Beniczky ŝajnigas, kvazaŭ li ne atentus, sed li atentas.)

Edzino Lendvai: Kiel alte vi estis? Kiom da metroj estis proksimume?

Ember (antaŭ sin): Ĉirkaŭ milkvincent...

Bella: Nu... Kaj poste? Ĉu ĝi funkciis bone?

Ember (pripensante): Ne... sed mi kredas, ke mi mem ne volis, ke ĝi funkciu. Strange...

Bella: Do kiel estis?

Ember (pripensante): Ŝajnas... ke supre mi konstatis, ke la inventaĵo ne estas bona.

Hermينو: Nu kaj cetere, kia ĝi estis?

Ember (ridetante alrigardas ŝin. La sekvantajn li diras komence malrapide, pripensante, plie por si mem. Poste pli flue, sed ja ne deklamante, nek kun entuziasmo, sed trankvile kaj gaje): Tre bele estis. Mi eĉ ne estus imaginta al mi, ke tiel bele estas; ŝajnas, ke mi eĉ ne pensis pri tio, tro multe mi okupis min pri aliaĵoj.

Edzino Lendvai: Kiel estas, kiam vi forlasas la teron?

Ember: Kiam la maŝino ekiras, tio estas io stranga. Io timiga estas en tio. La retenita motoro spiregas, krakadas, streĉadas. Terura forto estas

en ĝi, ĝi estas kiel la diablo, jes, ĝi blovas, kaj stertoras, kaj flamoj elfrapadas el la motoro . . . eĉ la sulfurodoron mi sentis . . . kaj la diablo, la sama diablo, kiu en mia infanaĝo ĵetis min sur sian dorson, la diablo kriadis: . . . Mi ne eltenas plu . . . ni iru . . . frapu lin sur teron, krevigu lian kapon . . . ke elplaŭdu liaj intestoj . . . ni iru . . . ni finu! . . . Jes . . . tiel la diablo kriadis . . . kaj tamen ĝi estas io tre bela, ne tia, kiam oni mortadas dentklakante kaj pensas pri sia kaduka koro kaj hidropsa pulmo.

Edzino Lendvai: Kaj poste?

Ember (same): Poste . . . poste oni rigardas malsupren . . . antaŭ li turniĝas, krias kaj kuras la kampo . . . poste etajn flavajn skatolojn mi vidis, tiuj estis la hangaroj, mi turniĝis, kaj leviĝis, ĉio iris laŭ cirklo . . . ia lago — ĝi estis eble la seka Danubo — turniĝis kvazaŭ spiralo, kaj ankaŭ kelkajn, etajn homojn mi vidis, kuran-tajn. Poste mi iris ankoraŭ pli alten . . . la motoro boras la aeron . . .

Hermino: Ĉu vi aŭdas Nuŝinjo, ĝi boras? . . .

Ember (same): Tiam ĉio jam estis tute mal-grandega, sed tre belaj, sunlumaj koloroj estis tie, ankaŭ flavaj kaj helverdaj kaj bluj makuloj . . . poste estis, kvazaŭ mi senmove starus la saman lokon . . . kaj sub mi malrapide tiriĝas, kunkuras ĉio. De tie estas ĉio tre malgranda, nur la maŝino estas giganta, ĉiam pli granda ĝi fariĝas, kiel grandaj estas la flugiloj! . . . La unu kaŝas, kovras la tutan Urbarbaron, la alia, kiam ĝi

kliniĝas oblikve, kovras la urbon *Buda*. Nur la maŝino kaj mi, nur ni estas gigantaj, la ceteraj estas malgrandaj, sensignifaj.

Bella: Ĉu vi ne havis kapturmon?

Ember: Ne, tiun senton mi havis, ke mi estas alte . . . sed ke la tero estas sube, tre profunde . . . kaj tiu tero ondadas, fluas, ŝanceliĝas; kie *mi* estas, supre, tie estas fiksa punkto, tie estas la supraĵo, la sola solida, kaj fidebla punkto sur tero kaj ĉielo . . . kaj terure estis eĉ pripensi, kaj kapturmon mi havis, kiam mi pripensis, kio estus, se mi devus malsupreniĝi sur tiun ŝanceliĝantan, ondantan, necertan fundon, kiu sub mi kirliĝas. Kapturmon mi havis, kaj ankoraŭ pli alten mi leviĝis, nun jam iĝis ĉio, krom mi, necerta kaj neverŝajna, . . . kaj kvazaŭ tiu nuba, ŝrumpinta geografikarto time kaj baraktante estus klopodinta konformiĝi al mi . . . kaj kvazaŭ svenante ĝi estus kaptadinta al mi, por ke ĝi fiksu sin . . . sufokiĝante, antaŭ ol fali en malklarakvan abismon. La urbo estas konvulsianta griza skarabo, kvazaŭ piedoj de surdorsen falinta skarabo kaptadas al mi la kamentuboj kaj turoj. Mi opinias, ke en alto da dekmil-dekkvinmil metroj la piloto devas senti tion ke la tero estas malgranda planedo, kiu turnas sin ĉirkaŭ grandega astro, ĉirkaŭ la flugmaŝino.

Bella: Kaj poste, kio okazis, kiam ŝajnis, kvazaŭ vi falus?

Ember (gaje): Jes. Okazis io . . . Ĉu vi rimarkis?

Bella: Nature! Nia korbato ja haltis . . .

Ember (vigle): Tio estis tiel . . . hm . . . ke foje . . . mi forgesiĝis . . . kaj mi delasis la tenilon. Kaj tiam forturniĝis la direktilo.

Bella: Terure! Vi ektimis, ĉu ne?

Ember: Se mi estus ektiminta, estus nenio okazinta. Ĝuste tio ne estis bona, ke mi ne ektimis. Sed ĉio mallumiĝis, mi fermis miajn okulojn, kaj mi fartis tre bone.

Bella: Do kiel okazis?

Ember (gaje): Do . . . poste io intervenis. Estas sufiĉe strange. Dum mi falis, momenton mi malfermis la okulojn, kaj blanka, blindige brila nuboj kuŝis sub mi, kvazaŭ kuseno kaj sur tiu nuboj akre kaj krude mi ekvidis mian ombron.

Hermino: Vian ombron . . . ?!

Ember: Jes, mian ombron, kune kun la maŝino. Sed tiel akre kaj klare, ke mi vidis eĉ la butonon de mia manumo. Kaj mi vidis, kiel mia mano kuŝas sur la tenilo, kaj tiam sur la ombro mi rimarkis, ke mi tenas malĝustan tenilon.

Bella: Neeble!

Ember: Sed jes . . . strange, ĉu ne? Sur mia ombro mi vidis la falsan tenon, kaj tuj mi rektiĝis, kaj per sola movo mi retiris la dekurbiĝon. Kaj tio okazis ankoraŭ ĝustatempe, la maŝino balanciĝis en ekvilibron.

Bella: Strange!

Ember (trankvile): Poste mi ankoraŭ leviĝis iom, kaj trankvile mi malsuprenvenis. Mi haltigis la motoron, — kunplektis miajn brakojn, kaj mi

ĝuis la spektaklon . . . do tio estis tre bela. Nun ĉio estis nura koloro kaj brilo kaj pace luliĝis la tero, simile al lago, kaj mi nun komencis observi la objektojn . . . jen tio estas Sankt-Andreo, mi diris . . . jen tie la naĝejo . . . tie mi foje banis min . . . jen la Andrásy-strato, kiom da homoj estas sur ĝi! . . . la Johanmonta perspektivturo, sed kiel ĉarma! . . . tio estas la Operdomo, ĉu ne? . . . kaj tio estas la teatro. Super la fortikaĵo krozante mi komencis konjekti, kio povas esti la kaŭzo de mia treĝa bonfarto . . . Kaj subite mi sentis, kvazaŭ mi jam estus irinta tie, en tiu aertavolo.

Edzino Lendvai: Ĉu vere?

Ember: Jes. Mi eĉ divenis, kio estas tio. En mia deka jaro, hejmeniradante el la lernejo, mi koloradis en mi ĉiam tiun bildon, kiel estos, se mi eltrovos la flugmaŝinon, ĉar tiam ĝi ankoraŭ ne estis eltrovita kaj foje mi detale imagis al mi la saman vojaĝon super la fortikaĵo kaj ĉi tiun panoramon.

Hermino: Kaj poste?

Ember: Poste mi malsupreniĝis.

Bella: Kaj poste.

Ember: Poste nenio. (Novan cigaredon li ekfumias.)

Hermino: Estis tre bele. Do, eble ni paŝu sur la floran kampon de la foriro, sinjoroj. Ĉu ankaŭ vi venos, Ember?

Ember (ekrigardas): Mi iros, nur Stepan'on mi atendas ankoraŭ.

Beniczky: (ektusas, estas videble, ke li estas en granda emocio, li antaŭenpaŝas, grakigas sian gorgon, malfermas jam buŝon, sed tiam Horváth venas ŝanceliĝante sur la scenejon. Li estas en kompatinda stato, nudkape, kun taŭzitaĵoj haroj, kun konfuza, tremanta vizaĝo. Malcerte li ĉirkaŭrigardas, kiel la ebrulo. Ember atendas lin trankvile.)

Horváth (haltas, baŝbutas, poste kun tremanta, rauka voĉo): Pardonu min!

Ember (trankvile): Ne inde je vorto...

Horváth (kun eksplodanta plorego): Pardonu min, mi estas kompatinda, malfeliĉa kriplulo. Mi dankas! (Li volas fali surgenue, Ember kaptas lin, la ceteraj mirigite kaj embarasite forturniĝas, kaj fortiriĝas el la scenejo, escepte de Beniczky kaj Mario.)

Ember (kuraĝigas lin): Sed kara amiko . . . mi ne koleras . . .

Horváth (ploregante): Tiuj malbonuloj . . . tiuj maliculoj . . . Tiuj neniam diris . . . ke . . . ke mi estas kriplulo . . . Ĝentile ili parolis kun mi . . . nur post mia dorso ili ridaĉis . . . kaj nun . . . kiam venis viro, . . . nun ili kriadis . . . „kriplulo, kriplulo“ „li batis la kriplulon!“ Nun per unu fojo ĉiuj diris en mian vizaĝon . . . ĝis nun ne . . . ili ne diris . . . ili volis forpreni . . . mian malĝojon, al kiu mi havis rajton, ke mi estas kompatinda, malfeliĉa kriplulo . . . sed vi estas bona . . . vi redonis al mi ĝin . . . mi dankas . . .

Ember (kareseme): Ne kolera al mi!

Horváth: Mi dankas!

Ember: Kie estas via ĉapelo?

Horváth (kiel en revo): Mi ne scias, mi fal-
igis ĝin.

Ember: Atendu, ni serĉos ĝin... (Li volas
forkonduki la ĝibulon dekstren, sed tiam.)

Beniczky (laŭte): Bonan matenon, sinjoro
inĝeniero!

Ember (trankvile turniĝas): Bonan matenon!
Bonvolu... (Li restas, la ĝibulo foriras dekstren.)

Beniczky: Vi batis ĝibulon.

Ember: Jes, la kompatindan. (Gaje.) Poreterne
mi ligis lin al mi per ĉi tiu bato.

Beniczky: Mi kompatis vin, kaj mi ne volis
agi kontraŭ vi, sed vi ne meritas kompaton. Vi
estas ne nur malkuraĝa, sed ankaŭ malbona. Vi
ne meritas indulgon. Vi ne meritas tion, kion vi,
kiel ŝajnas, pretendis de mia komplezemo...
Sen tio, ke vi estus atendinta... Vi pretendis,
ke mi absolvos vin de via vorto... kaj mi ja
volis absolvi vin, mia atestanto estas... ĉi tiu
sinjorino — sed vi naŭze trouzis...

Ember (malrapide balancas sian kapon): Vian
komplezemon. (Kompate li ridas.) Kompatinda mal-
saĝulo!

Beniczky (penas por spiri): Kio?... kio...?

Ember (same): Vi, kompatinda malsaĝulo. Do
tiel, tiel vi timas min?!

Beniczky (faras unu paŝon antaŭen, ektiminte ĉir-
kaŭrigardas, al Mario): Kio estas ĉi tio? Ĉu li frene-
ziĝis?

Ember (same): Ĉu tiel vi timas min? Vi kaj tiu kompatinda ino, tie, post via dorso? Ĉu tiel vi timas mian vivon?

Beniczky (ekkriacante): Fermu la buŝon! Fripono! Mi forpeligos vin de Budapeŝto... Vi donis vian honorvorton...

Ember (trankvile): Ke mi mortos... Sed jes, do jes. Mi ja mortos. Mi mortos... estonte... iam... Sed mi havas ankoraŭ tempon. Tio estas nur unu momento — naskiĝi oni povas dum unu momento... kaj ankaŭ morti — sed la vivo — tiu daŭras pli longan tempon.

Beniczky (ekstaze kriacas): Malkuraĝa ulaĉo... fripona... Min... min... kun mi... li kuraĝas... kaj mi... se mi estus tirinta la nigran... mi, azeno...

Ember: Ja vi estus restinta azeno ankaŭ se vi estus tirinta la nigran.

Beniczky (atakas lin): Ja mi...

Ember (trankvile, sed laŭte): Foriĝu de ĉi tie, ĉar mi batos cin, kiel tiun ĝibulon.

Beniczky (reŝanceliĝas. Subite li retrankviliĝas, kun triumfo): Estas en ordo... nun... nun ni jam povas fini, fine! Nun ci jam ne savos vin de sub miaj ungoj... fripono... ci estis malkuraĝa por fini cian vivon mem, nun jam mi finos ĝin... mi povas trapafi cin... nun mi jam povas trapafi cin... (Forkuregas dekstren.)

Ember (momenton rigardas post li, poste turniĝas, kaj fajfadante ekiras maldekstren).

Mario (Rigardas post Beniczky): Beniczky!.. Beniczky... kio estas... do min... atendu... (Ŝi stumblas per io, ŝi levas ĝin, ĝi estas unu dika ganto de Ember, kiun li faligis dum la interbato. Momenton ŝi staras senkonsile, ĉirkaŭrigardas, poste ŝi rapidas maldekstren.) Ember!.. Aleksandro Ember... via ganto!... (Kriadas.) Ember!... Vi perdis vian ganton... Ember... (plorante) Ember... do atendu!...

Ember (returniĝas, ridetas; varme kun troa ĝojo li ĉirkaŭprenas Marion): Mario — kiel feliĉa mi estas — mi jam ne estas enamiĝinta — rigardu, kiel brilas la suno — rigardu, kara, dolĉa amikino, kara Mario — mi jam ne estas enamiĝinta al vi... kiel feliĉa mi estas...

Kurteno.

KELKAJ RIMARKOJ.

Mi penis fari la tradukon kiel eble plej facile komprenebla kaj tamen redoni la specialaĵojn de la originalo, la abruptan parolmanieron dum ekscitaj scenoj, la pezan parolmanieron de Stepan, ktp. Kelkajn hungarmanierajn esprimojn mi klarigis en noto, ĉi tie mi faras rimarkojn nur pri kelkaj lingvaj aĵoj.

Kapti al . . . signifas : fari la movon de kapto, sed ne kapti, ne atingi la celitan objekton.

Ek- kaj ek- . . . , re- kaj re- . . . , tra- kaj tra- . . . , signifas : ripete ek . . . ripete re . . . , ripete tra . . . , (tiri, rigardi, iri).

La neologismojn, kiuj eble ne estas tute ĝenerale kompreneblaj, jen mi donas en kolekto :

Apaĉo : kanajlo de grandurbo.

Aŭto : internacie uzita mallongigo de la vorto aŭtomobilo.

Avantaĝo : favoro, situacio donantaj pli bonan ŝancon.

Diskvalifiki : malhonori, neniigi la validecon de la venko en konkurso, k. s.

Ekstravaganco : strangmanieraj eksterordinaraj kutimoj.

Fosforeski : brileti, kiel fosforo.

Hangaro : halo, barako, ŝirmejo (por aeroplanoj.)

Inventi : eltrovi.

Homunkulo : artefarita homo.

Karburatoro : gazigilo.

Neglekti : malzorgi, malpeni, malklopodi, malfortostreĉi.

Perversa : inklina je nenormalaj voluptoj.

Piano : mallongigo de „fortepiano“.

Pianino : piano kun vertikalaj kordoj.

Propelero : svingilo, kirlilo, per kiu ŝipo aŭ aeroplano moviĝas.

Satisfakcio : kontentigo (ekz. en honoraferoj).

Starto : ekiro en vetkuro.

Stumbli : faleti.

Ŝrumpi : kuntiriĝi (per malvarmo, sekiĝo, malsano ktp.).

Taŭzi : malordi, konfuzi (ekz. ĥarojn, mienon).

Tiflo (med) : komencparto de la dikintesto (*coecum*).

Triangelo : triangula muzika batinstrumento el metalo.

La tradukinto.

ERAROJ.

Pĝ. 63, linio 8. Ambaŭ „por“ estas superfluaĵ.

Pĝ. 64, linio 16. Anst. „ratbundeto“ legu „rathundeto“.

Pĝ. 67, linio 3. Anst. „iajn“ legu „liajn“.

Pĝ. 77, linio 14. Anst. „serloze“ legu „serioze“.

El la hungara literaturo.

A. Petöfi: Johano la Brava.

Popolfabelo en versoj. Trad. K. de Kalocsay. La amplekso de la, en la eldono de Literatura Mondo aperanta, libro estos proksimume 100 paĝoj.

Prezoj: Ordinara, sed bela eldono 1 sv. fr.
Speciala luksa eldono --- 2 sv. fr.
Kun aparte farita kovrilo kaj aŭto-
gramo --- --- --- --- --- 5 sv. fr.

Ses noveloj. Bonhumoraj rakontoj. De diversaj famaj hungaraj verkistoj. Prezo po 0'25 sv. fr.

E. Heltai: Paĝio de l'Reĝino. Trad. K. de Kalocsay. Prezo --- --- --- --- --- 0'25 sv. fr.

G. Gárdonyi: Du kokcinoj. Trad. K. de Kalocsay. Prezo --- --- --- --- --- 0'25 sv. fr.

Kantanta Kamparo. Tekstaro al 101 hungaraj popolkantoj. Trad. K. de Kalocsay.

Prezo --- --- --- --- --- 0'30 sv. fr.

Ewald: Bildoj el la besta vivo. Trad. Pataky.

Prezo --- --- --- --- --- 0'50 sv. fr.

Gvidlibro de Miskolcz. Prezo 0'25 sv. fr.

Estas mendeblaj ĉe

Hungara Esperanto Instituto

Budapest, VI. Eötvös-u. 3.

ORIGINALAĴOJ.

J. Baghy: Preter la vivo. Poemkolekto. La amplekso de la en eldono de Literatura Mondo aperanta libro estas proksimume 100 paĝoj.

Prezo: Ordinara, sed bela eldono 1 sv. fr.
Speciale luksa eldono... — 2 sv. fr.
Kun aparte farita kovrilo kaj aŭto-
gramo ... — ... 5 sv. fr.

Mondo kaj Koro. Poemoj de K. de Kalocsay.

Prezo — — — — — 0.25 sv. fr.

Aŭgusto Marich: Skizoj el mia propagandista vivo. Prezo — — — — — 0.25 sv. fr.

Dro prof. Cyrillo Vörös: Analitika geometrio absoluta. I. vol. La ebena Bolyai'a. II. vol. La spaco Bolyai'a. Prezo... — ... 5 sv. fr.

Dro prof. Cyrillo Vörös: Elementoj de la geometrio absoluta. Prezo... — ... 2 sv. fr.

Estas mendeblaj ĉe

Hungara Esperanto Instituto

Budapest, VI. Eötvös-u. 3.

Se vi vidos numeron de „Literatura Mondo“ vi certe abonos ĝin!

*

Kunlaborantoj: la plej famaj literaturistoj esperantistaj!
Amplekso minimume 20 grandaj paĝoj monate!

*

Prezo po numero 1.— sv. fr. aŭ egalvaloro sendebla ankaŭ per poŝtmarkoj neuzitaj! Por unu jaro sv. fr. 10.— Se vi akiros 2 abonantojn, ricevos „L. M.“ por duonjaro senpage!

Mendebla ĉe Eldonejo de „L. M.“
Budapest, VI. Andrásy-ut 81. aŭ ĉe
Hungara Esperanto Instituto
Budapest, VI. Eötvös u. 3.

Fakuloj abonu la gazeton „La Policisto“ kun la konstanta aldono „La Poŝtisto“ kaj „La Fervojisto“.
Redaktejoj: Budapest, IX., Üllői-ut 59.

Ĉiu serioza kolektanto devas aliĝi kaj aboni la fakrevuon „Ko-Fi-Nu-Ko“ (Korespondo-Filatelio-Numismatiko-Kolekto).

Poŝtadreso: Budapest 41. P. O. Box. 180.

Vi parolas pri centmiloj da Esperantistoj! Pruvu, ke estas almenaŭ dekmil!

Universala Esperanto Asocio
bezonas dekmil membrojn!

Delegitoj en
preskaŭ ĉiuj
urboj.

Ĉiu esperantisto
devas esti
membro.

Centra oficejo :
12, Boulevard du Théâtre Genève.
Aliĝu al U. E. A!

HUNGARA ESPERANTO-INSTITUTO

estas la centro de la Hungarlanda Esperanto-movado.

FAKOJ:

STATISTIKA PROPAGANDA
LITERATURA GAZETSERVA
INSTRUA

Propagandas. — Konigas enlande kaj eksterlande Esperantan kaj hungaran kulturon. — Donas informojn. — Informas gazetojn. — Peras. — Entreprenas tradukojn. — Aranĝas kursojn. — Aranĝas propagand-festojn, amuzvesperojn. — Vendas librojn, Esperantaĵojn. — Korektas kaj recenzas manuskriptojn. — Aranĝas literaturajn konkursojn.

ĜI BEZONAS HELPON DE ĈIU
HUNGARLANDA ESPERANTISTO.
NOTU AKCIOJN!

En ĉiu afero rilatanta la Esperantan vivon oni turnu sin al la adreso de la Instituto

Budapest, Eötvös-u. 3.